

T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BANKACILIK ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ



TİCARİ BANKALARIN FON KAYNAKLARI VE FON
KAYNAK POLİTİKALARININ BANKA PERFORMANSI
ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: 2000 YILI SONRASI TÜRKİYE
DEĞERLENDİRMESİ

AZAT BOLCAL

TEZ DANIŞMANI:
PROF. DR. GÖKHAN SÖNMEZLER

EDİRNE 2021

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BANKACILIK ANA BİLİM DALI
DOĞRULUK BEYANI

Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında, tüm verilerin bilimsel ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini, kullanılan verilerde tahrifat yapılmadığını, tezin akademik ve etik kurallara uygun olarak yazıldığını, kullanılan tüm literatür bilgilerinin bilimsel normlara uygun bir şekilde kaynak gösterilerek ilgili tezde yer aldığını ve bu tezin tamamı ya da herhangi bir bölümünün daha önceden Trakya Üniversitesi ya da farklı bir üniversitede tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

17/02/2021



Azat BOLCAL

Tezin Adı: Ticari Bankaların Fon Kaynakları ve Fon Kaynak Politikalarının Banka Performansı Üzerindeki Etkisi, 2000 Yılı Sonrası Türkiye Değerlendirmesi

Hazırlayan: Azat BOLCAL

ÖZET

Bankacılık sektörü, bir ülkenin finansal sistemi içinde yer alan önemli faktörlerden birisidir. Son yıllarda meydana gelen ekonomik gelişmelerin etkisiyle bankacılık sektörünün performansı Türk bankacılık sektörü açısından önem arz etmektedir. Bu çalışmada 2000-2018 yılları itibariyle ticari bankaların fon kaynakları belirlenerek bankaların performansını etkileyen faktörlerle birlikte banka etkinlik analizlerinin yapılması amaçlanmaktadır. Performansı etkileyen faktörlerin ölçümü ile bankaların karlılık, verimlilik performansları göz önüne alınarak aynı zamanda bankaların risk alabilme potansiyellerinin analiz edilmesi gibi faktörler değerlendirilmektedir. Bu çalışmanın amacı, Türk bankacılık sektöründe ticari bankaların CAMELS analizine dayalı performans analizi yapılmaktadır. Çalışmanın birinci bölümünde ticari bankaların öz kaynakları ve yabancı fon kaynakları hakkında temel kavramlara yer verilmiştir. İkinci bölümünde Ticari banka performansı değerlendirme kavramlarından ve finansal performans ölçüm yöntemlerinin temel özelliklerine yer verilmiştir. Banka performansını etkileyen faktörler ele alınarak banka performans ölçümünden bahsedilmiştir. Çalışmanın son bölümünde ise banka performansında ölçüm yöntemlerinden CAMELS analizi yapılarak Türk bankacılık sektöründe ticari bankaların fon kaynaklarının 2000-2018 yılları arasında performans değerlendirilmesi yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: CAMELS Analizi, Banka Fon Kaynakları, Banka Performansı, Finansal Performans Ölçüm Yöntemleri

Name of Thesis: Funding Sources of Commercial Banks and The Effect of Fund Sourcing Policies on Bank Performance, Evaluation of Turkey After 2000

Prepared: Azat BOLCAL

ABSTRACT

The banking sector is one of the most crucial factors in a country's financial system. With the effect of the economic developments in recent years, the performance of the banking sector gained significance for the Turkish banking sector. In this study, it is aimed to to make bank efficiency analyzes with the factors affecting the banks' performance by determining the fund sources of commercial banks from 2000 to 2018. By measuring the factors affecting the performance, factors such as the analysis of the banks' risk taking potential as well as the profitability and productivity performances of the banks are also evaluated. The purpose of this study is to carry out a performance analysis based on CAMELS analysis of commercial banks in the Turkish banking sector. In the first part of the study, basic concepts about commercial banks' equity and foreign funding sources take place. In the second part of the study, commercial bank performance evaluation concepts and basic features of financial performance measurement methods are included. Bank performance measurement is mentioned by discussing factors affecting bank performance. In the last part of the study, CAMELS analysis, one of the measurement methods in bank performance, was conducted and the performance evaluation of commercial banks' funding sources in the Turkish banking sector between 2000 and 2018 was carried out.

Keywords: CAMELS Analysis, Bank Funding Sources, Bank Performance, Financial Performance Measurement Methods

İÇİNDEKİLER

| | |
|--|------|
| ÖZET | i |
| ABSTRACT | ii |
| İÇİNDEKİLER | iii |
| TABLolar LİSTESİ..... | viii |
| ŞEKİLLER LİSTESİ | ix |
| GİRİŞ | 1 |
| I. BÖLÜM..... | 3 |
| TİCARİ BANKALARIN ÖZKAYNAKLARI ve YABANCI FON KAYNAKLARI | 3 |
| 1.1. Ticari Bankaların Özkaynakları..... | 3 |
| 1.1.1. Özsermaye..... | 3 |
| 1.1.2. Yedek Akçeler..... | 4 |
| 1.1.2.1. Kanuni Yedek Akçeler..... | 4 |
| 1.1.2.2. İhtiyari Yedek Akçeler..... | 5 |
| 1.1.3. Muhtemel Zarar Karşılıkları | 6 |
| 1.1.4. Yeniden Değerleme Değer Artış Fonları (Değer Artış Karşılıkları)7 | |
| 1.1.4.1. Banka, Sabit Kıymet Yeniden Değerleme Fonu | 9 |
| 1.1.4.2. İştirak ve Kuruluşlar Sabit Kıymet Yeniden Değerleme Fonu . | 9 |
| 1.2. Ticari Bankaların Yabancı Fon Kaynakları | 9 |

| | |
|---|----|
| 1.1.1. Mevduat Türleri..... | 10 |
| 1.1.1.1. Vadesine Göre Mevduat Türleri | 11 |
| 1.1.1.2. Hesap Sahiplerine Göre Mevduat Türleri | 12 |
| 1.1.1.3. Para Cinsine Göre Mevduat Türleri | 13 |
| 1.1.2. Tahvil ve Bono İhracı | 14 |
| 1.1.2.1. Tahvil İhracı | 14 |
| 1.1.2.2. Bono İhracı..... | 16 |
| 1.1.3. Para ve Sermaye Piyasalarından Sağlanan Diğer Fonlar | 17 |
| 1.1.3.1. TCMB Piyasalarından Sağlanan Fonlar..... | 18 |
| 1.1.3.2. BIST Borçlanma Araçları Piyasasından Sağlanan Fonlar | 19 |
| 1.1.3.3. Takasbank Piyasasından Sağlanan Fonlar | 19 |
| 1.1.3.4. İkincil Piyasalardan Sağlanan Fonlar..... | 20 |
| 1.1.4. Bankalararası Döviz Piyasası..... | 20 |
| 1.1.5. Türk Eximbank Kredileri | 20 |
| 1.1.6. Yurtdışından Sağlanan Krediler..... | 21 |
| 1.1.6.1. Sendikasyon Kredileri | 21 |
| 1.1.6.2. Seküritizasyon Kredileri | 22 |
| 1.1.7. Varlığa Dayalı Menkul Kıymetler (VDMK) | 23 |
| II. BÖLÜM..... | 25 |

| | |
|--|----|
| TİCARİ BANKA PERFORMANSI..... | 25 |
| 2.1. Performans ve Performans Değerlendirme Kavramları..... | 25 |
| 2.1.1. Finansal Performans Ölçüm Yöntemleri..... | 26 |
| 2.1.1.1. Oran Analizi | 27 |
| 2.1.1.2. Artık Gelir (Residual Income) | 29 |
| 2.1.1.3. Ekonomik Katma Değer (EVA)..... | 30 |
| 2.2. Banka Performansı..... | 32 |
| 2.2.1. Banka Performansını Etkileyen Faktörler | 33 |
| 2.2.1.1. Sahiplik Yapısı | 34 |
| 2.2.1.2. Yönetim Yapısı | 35 |
| 2.2.1.3. Risk Yönetimi | 35 |
| 2.2.1.4. Pazar Yapısı | 36 |
| 2.2.1.5. Diğer Faktörler | 37 |
| 2.3. Banka Performans Ölçümü | 37 |
| 2.3.1. Banka Performans Ölçümünde Kullanılan Yöntemler | 37 |
| 2.3.2. Banka Etkinliği | 39 |
| 2.3.3. Veri Zarflama Analizi (DEA) | 39 |
| 2.3.4. Gri İlişkisel Analiz (GİA) | 41 |
| 2.3.5. CAMELS Analizi..... | 45 |

| | |
|--|----|
| 2.3.5.1. CAMELS'in Bileşenleri..... | 48 |
| 2.3.5.2. Camels Aşamaları | 56 |
| 2.3.5.3. CAMELS Skorlarının Hesaplanması | 58 |
| III. BÖLÜM..... | 59 |
| TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNDE TİCARİ BANKALARIN FONKAYNAKLARININ 2000 YILI SONRASI PERFORMANS DEĞERLENDİRMESİ..... | 59 |
| 3.1. Türk Bankacılık Sektöründe Ticari Bankaların 2000 Yılı Sonrası Fon Kaynakları Tercihleri..... | 60 |
| 3.1.1. Türk Bankacılık Sektöründe Kamusal Sermayeli Mevduat Bankalarının 2000 Yılı Sonrası Fon Kaynakları Tercihleri..... | 63 |
| 3.1.2. Türk Bankacılık Sektöründe Özel Sermayeli Mevduat Bankalarının 2000 Yılı Sonrası Fon Kaynakları Tercihleri | 65 |
| 3.1.3. Türk Bankacılık Sektöründe Yabancı Sermayeli Mevduat Bankalarının 2000 Yılı Sonrası Fon Kaynakları Tercihleri..... | 67 |
| 3.2. Türk Bankacılık Sektörünün Ticari Bankaların 2000 Yılı Sonrası CAMELS Yöntemiyle Performans Değerlendirmesi | 69 |
| 3.2.1. Veri Seti ve Yöntem..... | 70 |
| 3.2.2. Sermaye Yeterliliği | 95 |
| 3.2.3. Aktif Kalitesi..... | 95 |
| 3.2.4. Yönetim Kalitesi | 95 |
| 3.2.5. Kazançlar(Karlılık) Kalitesi | 96 |

| | |
|---|-----|
| 3.2.6. Likidite Durumu..... | 96 |
| 3.2.7. Piyasa Riskine Duyarlılık..... | 96 |
| 3.2.8. Genel Performans Değerlendirmesi | 97 |
| SONUÇ..... | 100 |
| KAYNAKÇA | 102 |

TABLolar LİSTESİ

| | |
|---|----|
| Tablo 1: Gri İlişkisel Analiz Karar Modelinin Aşamaları | 42 |
| Tablo 2: 2000-2018 yılları arası Tüm Bankaların Konsolide Bilanço Pasif Dağılımı..... | 61 |
| Tablo 3: Ziraat Bankası 2000-2018 yılları arası CAMELS Analizi | 70 |
| Tablo 4: Halk Bankası 2000-2018 yılları arası CAMELS Analizi..... | 74 |
| Tablo 5: Vakıflar Bankası 2000-2018 yılları arası CAMELS Analizi | 77 |
| Tablo 6: Garanti Bankası 2000-2018 yılları arası CAMELS Analizi..... | 81 |
| Tablo 7: Akbank Bankası 2000-2018 yılları arası CAMELS Analizi..... | 85 |
| Tablo 8: Türkiye İş Bankası 2000-2018 yılları arası CAMELS Analizi | 89 |
| Tablo 9: Camels Derecelendirme Sisteminde 2000-2018 Yıllarına ait Kamu ve Özel Sermayeli Bankaların Analizleri..... | 93 |

ŞEKİLLER LİSTESİ

| | |
|---|----|
| Şekil 1: 2000-2018 yılları arası Tüm Bankaların Konsolide Bilanço Pasif Grafiği | 62 |
| Şekil 2: 2000-2018 Yılları Arası Kamusal Sermayeli Mevduat Bankaların Konsolide Bilanço Pasif Dağılımı Grafiği..... | 63 |
| Şekil 3: 2000-2018 Yılları Arası Kamusal Sermayeli Mevduat Bankaların Konsolide Bilançonun Sektördeki Pasif Payı Grafiği | 64 |
| Şekil 4: 2000-2018 Yılları Arası Özel Sermayeli Mevduat Bankaların Konsolide Bilanço Pasif Dağılımı Grafiği..... | 65 |
| Şekil 5: 2000-2018 Yılları Arası Özel Sermayeli Mevduat Bankaların Konsolide Bilançonun Sektördeki Pasif Payı Grafiği..... | 66 |
| Şekil 6: 2000-2018 Yılları Arası Yabancı Sermayeli Mevduat Bankaların Konsolide Bilanço Pasif Dağılımı Grafiği..... | 67 |
| Şekil 7: 2000-2018 Yılları Arası Yabancı Sermayeli Mevduat Bankaların Konsolide Bilançonun Sektördeki Pasif Payı Grafiği | 68 |

GİRİŞ

Bankacılık sektörü, ulusal ve uluslararası mali sistem içerisinde bulunan ve ilk kurulduğu yıllardan itibaren istikrar ve güven veren sektörlerin başında yer almaktadır. Bankacılık sektöründe 2000 yılı sonrası yeni ürünler çıkmakla beraber sektör risk yönetimleri daha da artmıştır. Dolayısıyla doğasında risk olan bankacılık sektörü, riskleri yönetememesi gibi durumlarda hem bankacılık sisteminin hem de ekonominin zarar görmesine sebep olabilmektedir.

Bankaların geleneksel bankacılık faaliyetlerinden mevduat toplama, finansal danışman olma, kredi sağlama, para alışverişi, sermaye piyasalarının işlemleri, kambiyo işlemleri gibi hizmetleri bulunmaktadır. Bankalar bu hizmetleri sağlarken karşılaştığı bir takım zorluklar olarak, faiz oranı değişikliğinden kaynaklanan risk, kur farkı riski, likidite riski gibi risklerle karşı karşıya kalmaktadırlar.

Ülke ekonomisinin gelişmesinde önemli bir faktör olan bankalar, finansal faaliyetlerini gerçekleştirmeleri sonucunda finansal performansın sağlanmasına yol göstermektedir. Rekabetin, bilginin ve teknolojinin giderek arttığı dünyada finansal performans ulusal ve uluslararası alanlarda sürekli üzerinde durulan konu haline gelmektedir. Günümüzde işletmeler için gerekli olan finansal performans kavramı bankacılık alanında da kullanılan önemli tekniklerden biridir. Bankaların finansal performans analizinde, bankalar finansal durumlarının sürekli olarak takibini yapmakta ve önceki yıllara ait faaliyet sonuçlarından yararlanarak etkinlik ölçümünün yapılması sağlanmaktadır.

Çalışmada Türkiye’de bulunan ticari bankacılık sektöründe fon kaynakları belirlenerek fon kaynakları politikalarının 2000 ve 2018 yılları arasında bankaların performansları ölçülmeye çalışılmıştır.

Çalışmanın birinci bölümünde Ticari bankaların öz kaynakları, yabancı fon kaynakları ve mevduat türlerinden bahsedilmektedir.

İkinci bölümünde Ticari Banka Performansı başlığı altında finansal ölçüm yöntemlerinden oran analizi, artık gelir ve ekonomik katma değer; banka performans

geleneksel ölçüm yöntemlerinden ise veri zarflama analizi, gri ilişkisel analiz ve CAMELS analizi detaylı olarak incelenmektedir.

Çalışmanın son bölümünde Türk Bankacılık Sektöründe Ticari Bankaların Fon kaynaklarının 2000 Yılı Sonrası Performans Değerlendirmesine yer verilmiştir. Çalışma'da BIST'te kayıtlı mevduat bankalarının oluşturmasından dolayı analizde 6 adet banka kullanılmıştır. Bunlardan 3 adedi kamu sermayeli mevduat bankası, 2 adedi özel sermayeli mevduat bankası ve 1 adedi de yabancı sermayeli mevduat bankalarıdır. Çalışmada 2000-2019 yılları arasında Türkiye Halk Bankası A.Ş., Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O., Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş. kamu sermayeli, Akbank T.A.Ş., Türkiye İş Bankası A.Ş., özel sermayeli, Türkiye Garanti Bankası A.Ş. yabancı sermayeli mevduat bankaları olarak finansal performansları CAMELS analizi ile incelenmiştir.

I. BÖLÜM

TİCARİ BANKALARIN ÖZKAYNAKLARI ve YABANCI FON KAYNAKLARI

Finansal piyasaların faaliyetlerinden en önemli yapıda bulunan kurum bankalardır. Yeterince gelişmeyen sermaye piyasalarının bulunduğu ülkelerin bankacılık sistemleri arasında en önemli paya sahip olan bankalar ticari bankalardır. Çalışmanın bu bölümünde Ticari Bankaların özkaynaklarından ve yabancı fon kaynaklarından bahsedilmektedir.

1.1. Ticari Bankaların Özkaynakları

Bankalar temel işlevlerini yerine getirmek için genellikle yabancı kaynakları kullanırlar. Aynı zamanda bankalar taahhütlerini yerine getirmek ve diğer faaliyetlerinde kullanılması için özkaynak bulundurmaları zorundadırlar.

Bankaların özkaynakları ile mevduatları arasındaki oranın ne olması gerektiği konusunda tam bir görüş birliği söz konusu değildir. Bankaların kendi koydukları veya faaliyetler sonucunda yaratılan kaynaklar bankaların sermaye yeterliliği açısından önemlidir. Sermaye yeterliliği, karşılaşılan riskler nedeniyle oluşabilecek zararlara karşı belirli bir oranda özkaynak bulundurulmasını ifade eder. Bankalar, ilgili kanun ve yönetmeliklerde öngörülen usul ve esaslara göre yüzde sekiz oranından az olmamak üzere belirlenecek sermaye yeterliliği oranını hesaplamak, tutturmak, idame ettirmek ve raporlamak zorundadır(Başar,2010: 99).

Bankalar Kanununa göre özkaynak, sermaye sahibi kişi ve kurumların koyduğu kaynaklar (ödenmiş sermaye), bu kaynaklardan türeyen ek kaynaklar (yedek akçeler, dönem karı/zararı) ve yeniden değerlendirme değer artış fonlarından oluşur(Başar,2010: 99).

1.1.1. Özsermaye

Özsermaye, sermaye yeterlilik ölçütüdür. Sermaye yeterliliği bankanın yaşayabilecek şokların üstesinden gelebilmesi için yeterli olan özkaynak miktarını

belirler. Bu oranın yüksek olması bankanın, dış kaynaklara olan bağımlılığını azaltmasına ve yüksek kar elde etmesine yardımcı olmaktadır (Taşkın,2011:294).

Özsermaye karlılığı, hisse sahiplerinin (ortaklık ilişkisi içinde bulunanların) firmaya koyduğu sermaye üstünden sağladıkları karlılığı hesaplamakta ve firmanın bütünsel performansını göstermektedir. Sorun bankacılık açısından ele alındığında bankaya sahip olanları asıl ele aldıkları mesele, banka için yaptıkları yatırımın getirisidir. Söz konusu bilgi, bir kar elde etme kriteri olan özkaynak kârlılık oranı (ROE) aracılığıyla sağlanır. Özkaynak karlılığı, vergi sonrası net kârın özkaynağa oranlanması ile elde edilir ve aşağıdaki biçimde ifadesini bulur:

Öz kaynak Karlılığı (ROE- Return on Equity)=Net Kar/Öz sermaye(İskenderoğlu vd.,2012:294).

1.1.2. Yedek Akçeler

Ticaret Kanunu'nda yedek akçeye ait bir tanım yapılmamış yalnızca yedek akçenin ayrılma oranları ve yedek akçenin ne amaçlarla ayrılabilceği belirtilmiştir. Bir tanımla, ileriki zamanlarda oluşabilecek zararları karşılamak, beklenmedik gider, kayıp ve zararları karşılamak adına işletmenin devamlılığını sağlamak ve hisse sahiplerine düzenli kar dağıtımına olanak sağlamak amacıyla, ihtiyaten kazançlardan ayrılan kıymetlere yedek akçe denir (Çağırğan Tuncer ve Ulusoy, 2017: 1974).

İşletmenin içinde tutulan dönem karı yedek akçe adını alır. Başka bir tanımla, yedek akçe, biriktirilmiş kardır. Şirketin safi karından ayrı tutulan, ortaklara pay edilmeyen, birtakım yükümlülükleri olan ve bunları uygulamak adına şirketin içerisinde bırakılmasına karar verilen kar yedek akçe olarak tanımlanabilmektedir (Göktuna, 2000: 4-5).

1.1.2.1.Kanuni Yedek Akçeler

Zarar sonucunda karşılığı olmayan miktarın tespit edilmesinde, şirket sermayesi (Aktienkapitals) ile kanuni yedek akçelerin (Gesetzlichen Reserven) toplamı esas alınmaktadır. Sermaye miktarı ile şirketin hukuken ayırması gereken yedek akçeler

miktarı toplanmalı, son yıllık bilançoda bu toplam miktarın zararlar nedeniyle üçte ikisinin karşılıksız olup olmadığı belirlenmelidir (Can, 2018: 7).

TTK'na göre kanuni yedek akçe madde 519'da yer almaktadır. Maddede yer alan (TTK, 2011: 11096):

“(1) Yıllık kârın yüzde beşi, ödenmiş sermayenin yüzde yirmisine ulaşıncaya kadar genel kanuni yedek akçeye ayrılır.

(2) Birinci fıkradaki sınıra ulaşıldıktan sonra da;

a) Yeni payların çıkarılması dolayısıyla sağlanan primin, çıkarılma giderleri, itfa karşılıkları ve hayır amaçlı ödemeler için kullanılmamış bulunan kısmı,

b) Iskat sebebiyle iptal edilen pay senetlerinin bedeli için ödenmiş olan tutardan, bunların yerine verilecek yeni senetlerin çıkarılma giderlerinin düşülmesinden sonra kalan kısmı,

c) Pay sahiplerine yüzde beş oranında kâr payı ödendikten sonra, kârdan pay alacak kişilere dağıtılacak toplam tutarın yüzde onu, genel kanuni yedek akçeye eklenir.

(3) Genel kanuni yedek akçe sermayenin veya çıkarılmış sermayenin yarısını aşmadığı takdirde, sadece zararların kapatılmasına, işlerin iyi gitmediği zamanlarda işletmeyi devam ettirmeye veya işsizliğin önüne geçmeye ve sonuçlarını hafifletmeye elverişli önlemler alınması için kullanılabilir.

(4) İkinci fıkranın (c) bendi ve üçüncü fıkra hükümleri, başlıca amacı başka işletmelere katılmaktan ibaret olan holding şirketler hakkında uygulanmaz.

(5) Özel kanunlara tabi olan anonim şirketlerin yedek akçelerine ilişkin hükümler saklıdır.”

1.1.2.2.İhtiyari Yedek Akçeler

İhtiyari yedek akçenin ayrımı, şirketin oto-finansman ihtiyacını karşılamak için ayrılan en önemli sebeplerden biridir. İhtiyari yedek akçenin zorunluluğu yoktur, ayrılmaları isteğe bağlıdır. Anonim şirketler sahip olduğu yetkiler dolayısıyla ihtiyari

yedek akçeleri ayırıp ayırmama mevzusunda serbest davranma hakkına sahiptir. Ayrıca ilk olarak esas sözleşme ile ihtiyari yedek akçe ayırımını öngörüp, daha sonra esas sözleşme değişikliğine giderek ihtiyari yedek akçe ayırımının ortadan kaldırılması da mümkündür (Altaş, 2015: 37)

TTK'na göre ihtiyari yedek akçe madde 521'de şu şekilde yer almaktadır (TTK, 2011: 11096):

“(1) Yedek akçeye yıllık kârın yüzde beşinden fazla bir tutarın ayrılacağı ve yedek akçenin ödenmiş sermayenin yüzde yirmisini aşabileceği hakkında esas sözleşmeye hüküm konabilir. Esas sözleşme ile başka yedek akçe ayrılması da öngörülebilir ve bunların özgülleme amacıyla harcanma yolları ve şartları belirlenebilir.”

1.1.3. Muhtemel Zarar Karşılıkları

Anonim şirketlerin dikkate almaktan kaçınamayacağı olması gerçekleşme olasılığı olan bir risk dâhilinde bu riski karşılamak amacıyla ve bu riskler sonucunda bilançoda oluşabilecek hataları düzeltmek nedeniyle ayrılan karşılıklardır. İleriki hesap dönemlerinde işletme varlığından ödenmesi gereken tutarlar için rizikonun ilgili olduğu hesap döneminde karşılık ayrılmayacak olursa bilançonun tamlığı, hesap dönemlerinin bağımsızlığı ve basiret ilkeleri ihlal edilmiş olur ve işletme bu tutarları kar olarak ortaklara dağıtabilir; bu mahsurları önlemek için karşılık ayırma mükellefiyeti öngörülmüştür (Göktuna, 2000: 13).

Karşılıklar TTK'nun 376. maddesinde şu şekilde yer almaktadır (TTK, 2011: 11057):

“(1) Son yıllık bilançodan, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının yarısının zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşılırsa, yönetim kurulu, genel kurulu hemen toplantıya çağırır ve bu genel kurula uygun gördüğü iyileştirici önlemleri sunar.

(2) Son yıllık bilançoya göre, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının üçte ikisinin zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşıldığı takdirde, derhâl toplantıya çağrılan genel kurul, sermayenin üçte biri ile yetinme veya sermayenin tamamlanmasına karar vermediği takdirde şirket kendiliğinden sona erer.”

Son yıllık bilançoya göre, sermaye ile kanuni yedek akçelerin toplamı üçte ikisinin zarar nedeniyle karşılıksız kaldığı tespit edildiği takdirde, yönetim kurulu TTK 376/2 hükmü gereğince genel kurulu toplamakla yükümlüdür. Esas sözleşmede, sermayenin daha az miktarda kaybı durumunda yönetim kuruluna birtakım görevler verilmesi gerekmekte ve çağrı yükümlülüğünün yerine getirilmesi öngörülebilmektedir. Yıllık bilançonun hazırlanması, bilançoda karşılıksız kalma hususunun belirlenmesi ve genel kurulun toplantıya çağırılması gibi görevler yönetim kuruluna aittir. Yıllık bilanço da, şirketin farklı bir hesap döneminin kabul edilmemesi sonucunda son yılın 1 Ocak - 31 Aralık zamanına ilişkin bir senelik mali durumuyla kar ve zararını göstererek iki tarafı da denkleştirecek şekilde kapatılmış bilanço yılda bir defa hazırlanmaktadır (Can, 2018: 12).

1.1.4. Yeniden Değerleme Değer Artış Fonları (Değer Artış Karşılıkları)

İktisadi kıymetler, bilançonun aktifinde yazılı bulunan ve geçmiş yıllarda ayrılan amortismanların, yeniden değerlemenin yapılacağı yılın oranı ile çarpılarak yeniden değerlemenin sonucunda bilançonun aktif kısmı pasifine göre daha yüksek bir değeri ifade etmektedir. Yeniden değerlemeden sonra ortaya çıkan değer artışı, amortismanlara ait iktisadi kıymetlerin, yeniden değerlendirilmeden önceki net bilanço aktif değerinin, bu kıymetlere yeniden değerlendirilme oranı uygulanarak elde edilen net bilanço, aktif kısmın değerinden indirilerek hesaplanmaktadır (Toroslu, 1995: 48).

Yeniden değerlendirilme kavramının, ilk kez yer alan VUK.'nun geçici 11. maddesinde ayrıntılı halde düzenlenmesi bulunmamaktadır. Yeniden değerlendirilme işleminin yapılacağı tarih ile değerlendirilmede dikkat edilmesi gereken hususlar Maliye Bakanlığı tarafından tespit edilerek ilan edileceği kanunda hükme bağlanmış olması gerekmektedir. Bakanlık bu görevini ve aynı zamanda elinde bulundurduğu yetkisini yirmi yıl süreyle uygulamamıştır (Özkan, 2019:2).

Kanun, katsayıların hesaplanması ile yapılan yeniden değerlendirilmenin sonucunda ortaya çıkan değer artışını net değer artış usulü ile tanımlamaktadır. Net değer artış usulünün hesaplanması için yeniden değerlendirilme yapılmadan önceki ve yeniden değerlendirilmeden sonraki net bilanço aktif değerinin belirli olması gerekmektedir. Net bilanço aktif değeri, iktisadi kıymetlerin bilançonun aktif kısmında yazılı değerlerinden,

pasif kısmında iktisadi kıymetler için daha önceden ayrılmış amortismanların düşürülmesinin ardından bulunan değer ile ifade edilir (Toroslu, 1995: 48).

Yeniden değerlendirme sonucunda elde edilen değer artışı, bilançonun pasif kısmında yer alıp özel bir fon hesabında gösterilmektedir. Bu özel fon hesabı 522 Maddi Duran Varlıklar Yeniden Değerleme Artışları hesabı olarak belirlenmiştir. Net bilanço aktif değeri tespit edilirken, Vergi Usul Kanununda yer alan, amortismanın herhangi bir yıl ayrılmamış olması ya da ilk uygulanmış olan nispetten daha düşük bir oranda ayrılmış olması nedeniyle amortisman süresi uzatılamaz, hükmünden dolayı, fiilen ayrılmış olmayan amortismanların ayrılmış amortisman olarak kabul edilmesi gerekmektedir (<https://www.gib.gov.tr/node/87761>).

Vergi Usul Kanunu'nda yeniden değerlendirme kapsamına giren iktisadi varlıklar; boş arsa ve arazi dışında kalan gayrimenkuller, gayrimenkulleri tamamlayan parçalar, tesis, makine ve cihazlar, gemiler, diğer taşıtlar, demirbaşlar, iktisadi varlıkların işletmelerin bilançolarına dahil edilmelerine kadar ortaya çıkan kredi faizleri ve kur farkları ile gayrimenkullerin genişletilmesini veya değerlerinin sürekli olarak artırılmasını sağlamak için yapılan ve duran varlığın maliyetine yüklenen giderler, 1998 yılı ve sonrasında aktife giren özel maliyet bedelleri olarak sıralanmaktadır (Ulusan, 2002:114).

Bu şekilde hesaplanarak bulunan değer artışı, özel bir fon hesabına alınıp bilançonun pasifinde yer alacaktır. Ancak, net bilanço aktif değerinin tespitinde, Vergi Usul Kanununun, amortismanın herhangi bir yıl ayrılmamasından veya ilk uygulanan nispetten düşük bir oranda ayrılmasından dolayı amortisman süresi uzatılamaz hükmü gereğince, fiilen ayrılmamış olan amortismanların ayrılmış sayılması gerekmektedir. Bu hükme göre, yeniden değerlemeden sonraki iktisadi kıymetler için uygulanmış amortisman nispetinden sonraki yıllarda daha düşük tutulması nedeniyle ayrılmayan amortismanların miktarı net bilanço aktif değerinin tespit edilmesinde tam bir şekilde ayrılmış olarak kabul edilmektedir (<https://www.gib.gov.tr/node/87761>).

1.1.4.1. Banka, Sabit Kıymet Yeniden Değerleme Fonu

Sabit kıymet yenileme fonu; amortismanına tabi iktisadi kıymetlerin satışından veya hasar görmeleri nedeniyle sigorta tazminatlarından elde edilen kârın, yeni alınmış aynı nitelikteki sabit kıymetin amortismanından düşmek üzere kanunda belirtilen şartların gerçekleştiği dönemlere aktarılmasına izin veren bir vergi uygulamasıdır (Bkz. VUK md. 328-329).

1.1.4.2. İştirak ve Kuruluşlar Sabit Kıymet Yeniden Değerleme Fonu

Bankalar, 31.12.1982 tarihi itibariyle düzenledikleri bilançolarında yer alan amortismanına tabi iktisadi kıymetlerini yeniden değerlemeleri sonucunda ortaya çıkan değer artışlarını;

a) Nakit karşılığı hisse senedi ihraç etmek suretiyle sermaye artırımında bulunmaları,

b) Taahhüt edilen pay bedellerinin ödenmiş olması, şartlarını yerine getirmek suretiyle sermayelerine ilave edebileceklerdir. Bankaların her yıl sermayeye ekleyebilecekleri değer artışları, taahhüt edilen pay bedellerinin ödenen kısmı kadar olması gerekmektedir.

Ancak, bankaların Para ve Kredi Kurulunun 5.11.1981 tarih ve 55 sayılı kararı çerçevesinde sermayelerini artırmış olmaları halinde bu sermaye artırımları nakit karşılığı yapılmış sermaye artırımı olarak kabul edilecek ve buna göre ödenmiş olan pay bedellerine tekabül eden değer artışları da sermayeye eklenebilecektir. Bankalar, iştiraklerinden yeniden değerlendirme nedeniyle elde edecekleri bedelsiz hisse senetlerini de aynı şartlarla sermayelerine ilave edebileceklerdir. (<https://www.gib.gov.tr/node/87761>).

1.2. Ticari Bankaların Yabancı Fon Kaynakları

Bankaların temel görevlerinden bir tanesi de piyasada ki fon fazlasını toplayıp fon gereksinimi olan kişiler veya kurumlara aktarır. Bankalar fon aktarımlarını gerçekleştirirken karını en üst noktaya çıkarmayı hedeflemektedir. Bu nedenle bankaların

karını etkileyen banka bilançosunda ki en önemli kalemlerinden bir tanesi de yabancı fon kaynaklarıdır.

Bankaların yabancı fon kaynaklarının oransal olarak en çok ve en önemlisi olanı mevduattır. Bankalar topladıkları mevduat karşılığında temel amacı olan kişi veya kurumlara krediler vermektedir. Bununla birlikte bankalar, likidite karşılama oranı olan krediler/mevduatlar oranını güvenli bir bölgede olmasını amaçlamaktadır. Bankalar ekonominin büyüdüğü ve kredi musluklarını açtığı dönemlerde likidite karşılama oranını güvenli bölgede tutabilmeleri için mevduatlara ihtiyaç duyarlar. Bu durum bankaların verdikleri karar doğrultusunda bir sınır belirlemeleri sonucu olabileceği gibi tercihlerinden bağımsız olarak makroekonomik gelişmelerin sonucu da olabileceği görülebilmektedir.

Bankaların yabancı fon kaynaklarını mevduatlar, tahvil ihraçları, bono ihraçları, para ve sermaye piyasalarından sağlanan diğer fonlar, bankalar arası döviz piyasası, Türk Eximbank kredileri, yurtdışından sağlanan krediler ve varlığa dayalı menkul kıymetler olarak ana başlıklarda inceleyebiliriz.

1.1.1. Mevduat Türleri.

Mevduat, bankalara gerçek ve tüzel kişilerin, kazanç elde etmek veya kazanç elde etmeksizin arzu ettikleri anda veya belirli bir süre sonunda geri çekmek üzere yatırılan paralardır. Mevduat, Arapça kökenli olup tevdi kelimesinden türetilmiştir. Tevdi kelimesinin anlamı ise bir yere herhangi bir şeyi emanet olarak bırakmaktır. Tevdi işlemleri her değerli kıymet veya eşyanın, para ve evrakların bırakılması söz konusu iken, mevduat da sadece paralar tevdi edilebilir.

Mevduat, bankaların yabancı kaynakları arasında en önemli kaynaktır. Bankalar, mevduatlarını maksimum seviyeye çıkarmak için çaba sarf ederler. Mevduat başka bir deyişle tüzel ve gerçek kişiler için de tasarruf anlamına gelmektedir. Mevduat konusu itibariyle kanunlarla düzenlenmiştir. Mevduatlara bankacılık jargonunda mevduat hesapları, tevdiat hesapları, tasarruf hesapları, alacaklı cari hesaplar gibi kaydına ve izlenmesine yarayan hesaplara çeşitli isimler vermiştir. Mevduatların ismi ne olursa olsun

hepsinin ortak özelliklerinden en önemlisi daima alacak bakiyesi vermesidir. Bankalar tasarruf sahiplerine mevduat hesaplarına yatırılan tutarlar kadar para verebilir.

Bankalar, müşterilerine uygun, müşterilerinin ihtiyaç ve isteklerini göz önünde tutarak mevduatlarında çeşitlilik oluşturmuştur. Her müşterinin farklı özellikleri ve farklı istekleri bulunmaktadır. Buna göre mevduat türlerinde de kişi kendine uygun mevduatı seçerek yatırımını yapmaktadır.

2007/1 sayılı Mevduat ve Katılım Fonlarının Vadeleri ve Türleri Hakkında Tebliğ TCMB tarafından yayınlanarak, mevduat, mevduatın vadelerinden ve mevduat türleri ele alınıp sınırlandırılmıştır. Tebliğ’de yer alan 3. maddede mevduatın vadelerine göre ayrımı yapılarak *vadeli mevduat*, *vadesiz mevduat*, *ihbarlı mevduat* ve *birikimli mevduat* olarak sınıflandırılmaktadır. 5/1. hükmünde yer alan mevduat türleri ise “*tasarruf mevduatı*”, “*resmi kuruluşlar mevduatı*”, “*ticari kuruluşlar mevduatı*”, “*bankalar mevduatı*” ve “*diğer kuruluşlar mevduatı*” şeklinde gruplandırılmıştır (Acar, 2015: 11).

1.1.1.1. Vadesine Göre Mevduat Türleri

Bankalar, müşterilerin amaçlarına göre mevduat hesaplarında çeşitlilik oluşturmuştur. Bankaların açmak istediği mevduat hesaplarını Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankasının hazırlamış olduğu “Mevduat ve Katılım Fonlarının Vadeleri ve Türleri Hakkında Tebliğ” yayınlanarak sınıflandırılmaktadır (Güzel, 2018: 1212).

Vadelerine göre Mevduat Türleri: vadesiz mevduat, vadeli mevduat, kırık vadeli mevduat, birikimli mevduat ve ihbarlı mevduat olarak sınıflandırılır.

Vadesiz mevduat, gerçek ve tüzel kişilerin istediği zaman bankadan izin almaksızın, herhangi bir vadeye bağlı kalmaksızın, parayı istediği anda tamamını çekebilir ve anından nakde dönüştürebilen ve bankaların bu parayı her daim hazırda bulundurduğu mevduat hesabı türlerinden bir tanesidir.

Vadeli mevduat hesabı, belli bir vade boyunca tasarruf sahiplerinin bankaya yatırdıkları paralar ile bankada kalmasına sözüne karşılık bankanın bu paralara yatırım

yapması ve kullanması karşılığında tasarruf sahiplerine belli bir oranda getiri sağladığı bir mevduat hesabı türüdür.

Kırık vadeli mevduat, 1, 3, 6 ve 12 aylık vadelerin dışında kalan tüm vadelerde tasarruf sahiplerine belli bir oranda getiri sağladığı bir mevduat hesabı türüdür. Kırık vadeli mevduatlar özelliği örneğin 29, 39, 366 gün gibi vadeleri olmasıdır.

Birikimli mevduat, hesap sahibi tarafından belirlenen zaman sonucunda (aylık veya üç aylık) sözleşme yapılarak en az 5 yıl vade ile açılan mevduat türüdür (Güzel, 2018: 1213).

İhbarlı mevduat, mevduat sahibinin hesaptan para çekme talebini çekeceğini 7 gün önce yazılı bir şekilde tebliğ ederek çekebileceği mevduattır. Mevduat sahibinin bankaya para çekme talebini önceden haber vermemesi halinde banka para çekme isteğini reddetme veya onaylama yetkisine sahiptir. Bu karar bankanın işleyişiyle alakalı sonuçlar dâhilinde verilmektedir (MEB, 2011: 9).

1.1.1.2. Hesap Sahiplerine Göre Mevduat Türleri

Mevduatlar, vadelerine göre sınıflandırılabilirdiği gibi hesap sahiplerine göre de sınıflandırılabilir. Hesap sahibinin tüzel veya gerçek kişi olması, mevduatın hangi amaçla kullanıp kullanmadığına göre diğer mevduat türlerinden bahsedilmektedir. Bu mevduat türleri, ticari mevduat, tasarruf mevduatı, bankalararası mevduat, resmi mevduat ve diğer kuruluşlar mevduatıdır.

Ticari kuruluşlar mevduatı TCMB'na göre:

Gerçek kişilerin ticari işletmelerine, her çeşit ortaklıklara, kamu iktisadi teşebbüsleri ile bunlara ait müesseselere, bağlı ortaklıklara, iştiraklere ve müesseselerin ve bağlı ortaklıkların işletmelerine, yerel yönetimlerin ticari işletmelerine, döner sermayeli kuruluşlara, vakıfların, derneklerin, sendikaların, birliklerin ve mesleki kuruluşların kurdukları veya katıldıkları ticari işletmelere, kooperatiflere, sigorta şirketlerine, emeklilik şirketlerine ve banka dışı diğer mali kesime ait hesaplar "Ticari Kuruluşlar" başlığı altında sınıflandırılır (TCMB, 2019: 3).

Tasarruf mevduatı, bankalar tarafından diğer fonlar açısından daha basit bir şekilde elde edilen, tasarruf sahipleri tarafından güvenli ve geliri arttıran bir mevduat türüdür (Acar, 2015: 13).

Resmi mevduat, genel devlet bütçesi kapsamındaki kurumların (kamu idareleri, özel bütçeli idareler, düzenleyici ve denetleyici kurumlar, sosyal güvenlik kurumları, yerel yönetimler, mahkemeler, savcılıklar, icra ve iflas daireleri ve tereke hâkimlikleri) hesapları "Resmi Kuruluşlar" başlığı altında sınıflandırılır (Akarca, 2014: 48).

Bankalararası mevduat, bankaların birbirleri arasında oluşturdukları cari hesap ilişkisidir.

Diğer kuruluşlar mevduatı, kanunla kurulan sosyal güvenlik kurumları, vakıflar, dernekler, meslek teşekkülleri, sendikalar, kanunla veya bir kanuna dayanılarak kurulan tasarruf sandıkları, resmi ve özel idareler, müessese ve ortaklıklarla mesleki teşekküllerin yalnız kendi mensuplarına ait olmak üzere sağlık, yardımlaşma ve tasarruf sağlamak amacıyla kurulan sandıklara ait paralar, noterlerin teminatı ve emanet paralarına, mahkemeler, savcılıklar, icra ve iflas daireleri ve tereke hâkimliklerindeki paralar, apartman yöneticilerinin apartman yönetimi ile ilgili yatırılan paralar, elçilik ve konsoloslukların paraları, uluslararası antlaşmalarla kurulan Türkiye’de faaliyet gösteren büro ve temsilciliklerine ait paralar, fonlara ait paralar, genel ve katma bütçeli kuruluşların içerisinde yer almayan üst kurul ve kurumların paraları ile bunların dışındaki paralar “diğer kuruluşlar mevduatıdır (Akarca, 2014: 48-49).

1.1.1.3. Para Cinsine Göre Mevduat Türleri

Globalleşen dünyamızda özellikle gelişen ülkelerde bankacılık alanında farklı döviz cinsiyle işlem yapılmaya başlanmıştır. Bunun akıbetinde bankalar nezdinde hem ulusal para hem de yabancı para üzerinden mevduat hesapları oluşturulması gereksinimi görülmüştür. Bunlar türk parası mevduatı ve yabancı parası mevduatıdır.

Türk parası mevduatı, Türkiye’de yerleşik veya yurtdışında yerleşik gerçek ve tüzel kişilerin türk parası cinsinden açılan tüm mevduat hesaplarıdır.

Yabancı parası mevduatı, Türkiye’de yerleşik veya yurtdışında yerleşik gerçek ve tüzel kişilerin yabancı parası cinsinden açılan tüm mevduat hesaplarıdır.

1.1.2. Tahvil ve Bono İhracı

Finansal yönetim derslerinde genellikle borçlanma araçları olarak anlatılan tahvil ve bonolar, banklar da fon sağlayıcı olarak kullanılmaktadır. Ülkemizde bankalar tahvil veya bono ihracını BDDK’nun 3875 sayılı kararına uygun olarak yapması zorunludur.

Devlet ve anonim şirketlerin genel kurul kararıyla finansman ihtiyacını karşılamak için çıkardıkları vadesi bir yıldan uzun olan yazılı borç senetlerine tahvil denir(Gündüz, 2008: 52). Ülkemizde 1980’ li yıllardan itibaren bütçe açıkları daha çok piyasaya dayalı yöntemlerle, yani iç ve dış borçlanma senetlerinin ihraç edilmesi yöntemiyle karşılanmaya başlanmıştır; bunun sonucunda tahvil birincil ve ikincil piyasaları da oluşup gelişmeye başlamıştır. İkincil piyasaların etkinliği, derinliği ve likiditesi tahvil fiyatlarının en uygun şekilde belirlenebilmesi için önem kazanmıştır (Akgül,2005: 2).

Diğer bir borçlanma aracı bono ise, devlet veya kurumsal firmaların fon sağlamak adına ihraç ettikleri, vadesi minimum 60 gün ile maksimum 360 gün arasında olan sabit veya değişken faiz oranlı borçlanma senedir. Bankalar, sermaye piyasalarından kaynak sağlamak ve müşterilere alternatif bir getiri kaynağı sunmak için bono ihraç ederler.

Tahviller ve bonolar dünya piyasalarında işlem hacminin yüksek olduğu yatırım araçlarındandır. Bunun kaynağı geliri önceden belirlenebilen bir piyasasının olması yani güvenceli borç senedi olması tahvili ve bonoyu popüler yatırım aracı olarak kabul edilir. Ayrıca her güvencenin karşılığı olarak getirilerin azalması da söz konusudur (Aydoğan, 2013: 9).

1.1.2.1. Tahvil İhracı

Diğer bir ifade ile tahvil; devletin ya da anonim şirketlerin finansman ihtiyacını karşılamak amacıyla ödünç para bularak itibari değerleri eşit ve ibareleri aynı olmak kaydıyla çıkardıkları borç senetleridir. Kamu borçlanma aracı dışındaki tahvillerin ihraç tahvil çıkarmak isteyen şirketler Sermaye Piyasası Kurulundan izin alarak tahvil çıkarma

hakkına sahiptir. Tahvil sahipleri herhangi bir ortaklık hakkı elde etmez, sadece ihraççıya karşı alacaklılık hakkı doğar. Tahvil hamili, şirket yönetiminde hiçbir hakka sahip değildir sadece şirket aktifi üzerinde alacağına sahiptir. Tahvil sahipleri şirket üzerinden alacağını aldıktan sonra şirketin malvarlığı üzerinde hiçbir hak iddia edemezler (Akgül, 2005: 18).

Tahvil üzerinde üç değer söz konusudur;

Nominal değer: Tahvil senedinin üzerinde yazılı olan sabit, itibarî değer anlamındadır. Muhasebe kayıtlarına ve itfa planına esas teşkil eder. Vadesi dolan tahvilin geri ödenecek değeri göstermektedir. Vade sonunda tahvil sahibinin eline geçecek anaparadır.

İhraç değeri: Tahvillerin, ihraç edildiği sırada her bir nominal değer için talep edilen veya satışı yapılan fiyattır. Tahvillerin ilk andaki değer olarak tanımlanabilir. Primli olarak ihraç edilen ve/veya erken alanlara faiz oranı indirim uygulanan tahvillerde ihraç değeri = (nominal değer – kanuni indirim + erken satış indirimi) olur. Bu şekilde hesaplanan ihraç değeri satışın son günü yaklaştıkça nominal değere doğru yaklaşır ve son gün (nominal değer – kanuni indirim) olur. Ertesi gün de faiz işlemeye başlar.

Piyasa değeri: Tahviller piyasa işlemlerinden sonra tahvillere verilen fiyattır. O günün alımın ve satımın bedeli olarak bilinir ve Rayiç olarak da adlandırılır (Keskin, 2010: 17-18). Tahvillerin piyasa değeri şu faktörlerden etkilenir;

- Paraya çevrilebilir olmasa dahi, her tahvilin piyasada her an için bir değeri vardır. Bu değer (anapara + son faiz ödemesinden itibaren işlenmiş günlük faiz) toplamı civarındadır. Tahvilin net yıllık faizi 365 ile bölünüp geçen gün sayısı ile çarpıldığında işlenmiş net faizi bulunur.
- Tahvilin nominal faiz oranı cari faiz oranının altında ise, piyasada borsa değeri başabaş (nominal) değerinin altındadır. Bu durumda tahvil iskontolu işlem görüyor denilir. Normal olarak tahvillerin üzerinde bir miktar işlenmiş faiz bulunduğu için, işlenmiş faizle birlikte genellikle başabaşın üstünde fiyat bulur. Tahvilin nominal faiz oranı cari piyasa faiz oranının üstünde ise, piyasa ya da

borsa değeri (işlemiş faiz hariç) nominal değer in üstünde oluşur. Bu durumda da tahvilin primli işlem gördüğü söylenir.

- Normal ekonomik şartlar altında, büyük ve tanınmış şirketlerin tahvilleri ile büyük banka ve holdinglerin garantisine sahip tahviller diğerlerine oranla ikincil piyasada daha yüksek değer bulurlar.

1.1.2.2. Bono İhracı

Bir başka tanımlamaya göre bono, sahibine alacak hakkı doğuran kıymetli evrak özelliğine sahip yatırım araçlarından biridir (Yeşilkaya, 2009: 15). Bonoların yasal ve geçerli olabilmeleri için bazı koşulları yerine getirmeleri gerekmektedir. Bunlar, bono kelimesi yazılması, alacaklı kişinin bilgileri, ödenecek tutarların yer alması, bononun düzenlendiği yer, bononun düzenlendiği gün, ödenecek yer, bonoyu düzenleyen şirket imzasının yetkililer tarafından imzalanması ve bononun ödeneceği gün yani vadedir.

Bono piyasası ele alındığında ülkemizde kurumsal bir düzenlemesi olmadan yıllarca işlemiştir. İMKB kurulduktan yıllar sonra bono, 17 Haziran 1991'de borsanın altında yer almaya başlamıştır. Bono piyasası zamanla İMKB bünyesinde sabit getirisi olan menkul kıymetlerin alımında veya satımında rekabete açık olma ve şeffaf olma ilkelerini göz önünde tutarak ilerlemektedir. Düzenli piyasanın başlamasıyla sabit getirisi olan menkul kıymetlerin ikinci el alımlarında ve satımlarında piyasayı yakından takip edebilme, düşük işlem ücretleri ve takas gibi değişiklikler sonucunda piyasa daha aktifleşmiştir (Aydoğan, 2013: 18).

Hazine ve devlet bonusu, adından da anlaşılacağı gibi, devletler tarafından çıkarılır. Ulusal para birimi olduğu gibi döviz olarak da çıkarılabilir. Bu tür bonolar devletin iç borçlanma politikasının temelini oluşturur. Hazine ve devlet bonusu, vadesi 360 günden az olup devletin iflas etmesi risksiz diyebilecek kadar çok az riskli olduğu için getirisi banka bonosuna göre düşüktür.

Finansman bonusu, özel firmaların kısa süreli nakit ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla çıkardıkları borç senetleridir. Finansman bonoları ABD'nde çok tercih edilmektedir. Finansman bonoları ABD'nde geri ödeme süreleri en fazla 270 gündür.

Finansman bonusu türk para piyasasına 1986 yılında girmiştir. Ülkemizde finansman bonosunu SPK izniyle 90 gün ile 360 gün arasında ancak anonim şirketler çıkarabilmektedir.

Banka bonusu ise banka tarafından garantisi edilmiş borç senetleridir. Bonolar, aynı zamanda yatırım aracıdır. Bankaların bono satışında ki temel amaç genellikle mevduat faizlerinin gerilemiş olduğu dönemde sermaye piyasalarından kaynak sağlamaktır. Bankalar bono satışından önce Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) tarafından bonolar kayıt altına alınır ve daha sonrasında bonolar ihraç edilerek iskonto esasına göre satılır. 2010 yılında SPK düzenlemeleriyle bono hizmetini kalkınma ve yatırım bankaları verebiliyorken, yapılan değişiklikle mevduat bankaları da bono ihraç edebilmektedir. Bono, ikinci el piyasada bono satışı yapan bankalar içinde geçerli olmak üzere alım satım işlemi serbesttir. Emre yazılı olan bononun devri yani cirolanması için azami şartları ise beyaz ciro yapılmış olması ve teslim edilmesidir. Banka bonosunun, hazine bonosundan tek farkı, borçlananın banka olmasıdır. Banka bonosunun mevduatta bulunan TMSF güvencesi bulunmamaktadır. Bu sebeple, bono ihraç eden bankanın pazardaki konumunun ve sermayesinin gücü oldukça önemlidir. Banka bonosun avantajı ise, vadeli mevduatlarda bulunan vergi oranlarından daha az vergi oranına sahip olmasıdır. Bu oran bonolar için %10 olarak belirlenmiştir. Banka bonolarının diğer bir avantajı ise hazine bonosu ve mevduatlara göre yüksek oranlarda getiri sağlamaktadır. Yatırımcılar dilerse vadeden önce elinde bulundurdukları bonoları nakde çevirebilirler.

1.1.3. Para ve Sermaye Piyasalarından Sağlanan Diğer Fonlar

Bir ülke içerisindeki piyasalar faktör ve mal piyasaları olarak iki'ye ayrılır. Fon fazlası olanlar ile fon açığı bulunanların bir araya geldiği finansal piyasalar faktör piyasası içerisinde yer alır. Finansal Piyasalar ise para ve sermaye piyasaları olarak iki'ye ayrılır (Uzunoglu, 2003: s.22).

Kısa vadeli fon arz ve talebinin karşılaştığı piyasaya "para piyasası," denir. Para piyasasının en önemli özelliği kısa vadeli fonlardan oluşmasıdır. Para piyasalarında vade genellikle bir yılı aşmaz. Para piyasasına sağlanan fonlar şirketler tarafından kredi olarak

alınarak mali ihtiyaçları için kullanırlar. Para piyasasının kaynaklarını, çeşitli mevduat oluşturur (Sayılğan, 1993: s.104).

En genel tanımıyla sermaye piyasası orta ve uzun vadeli fon arz ve talebinin karşılaştığı piyasadır. Bir başka tanıma göre de tahvillerin ve hisse senetlerinin alınıp satıldığı örgütlenmiş ve uzmanlaşmış piyasaları kapsar (Sayılğan, 1993: s.105).

Mevduat dışı da fon sağlayan bankalar, bu piyasalardan da sağladıkları fonları bulunmaktadır. Bu bölümde para ve sermaye piyasalarından sağlanan diğer fonlar açıklanacaktır. Bu fonlar, TCMB piyasalarından sağlanan fonlar, Borsa İstanbul borçlanma araçları piyasasından sağlanan fonlar, Takasbank para piyasalarından sağlanan fonlar ve ikincil piyasadan sağlanan fonlardır.

1.1.3.1. TCMB Piyasalarından Sağlanan Fonlar

TCMB piyasalarından bankaların sağladığı fonlar için dört farklı kaynak mevcuttur. Bunlar açık piyasa işlemleri, TCMB bankalararası para piyasası, TCMB reeskont penceresi ve TCMB likidite desteği kredisidir (Vurucu ve Arı, 2014:313-318).

Açık piyasa işlemlerini TCMB kısa vadeli faiz yönetimi, para arzını ve likiditeyi yönetmek için kullanmaktadır. TCMB eğer piyasayı fonlamak ve para arzını artırmak isterse bankaların portföylerinde bulunan menkul kıymetleri alarak bankalara fon sağlayabilmektedir. Eğer TCMB piyasada ki para miktarını azaltmak isterse TCMB de bulunan menkul kıymetleri, bankalara geri satın alma vaadiyle satabilmektedir. Bankalar satış ve alış arasındaki fark kadar kendilerine fon sağlayabilmektedir.

TCMB bankalararası para piyasası ise, bankaların birbirleri arasında nakit fonlarının aktarımı diyebiliriz. Bankacılık sisteminde TCMB bankalararası para piyasası, kaynakların daha etkin kullanılmasını teşvik etmek ve kısa vadede fon fazlası olan bankalar ile kısa vadeli fon açığı veya ihtiyacı bulunan bankaların birbirleriyle karşılaşmasını sağlamaktır.

Reeskont, iskonto edilmiş, diğer bir deyişle bir bedel karşılığı el değiştirmiş ve yeniden el değiştirmesine reeskont (reiskonto) denir. TCMB reeskont penceresi ise bankaların geçici likidite ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla bankaların TCMB'ye verdikleri senetleri reeskont yapmasıdır. Bu sayede bankalar TCMB reeskont penceresini kullanarak senetlerini vadeden önce nakde çevirerek kendilerine fon sağlayabilmektedir.

1.1.3.2. BIST Borçlanma Araçları Piyasasından Sağlanan Fonlar

Borsa İstanbul(BİST), borçlanma araçlarının ve hisse senetlerinin elektronik ortamda otomatik halde işlem gören ulusal bir borsadır. Zamanla gelişen teknolojiyle birlikte, farklı türden ürünler sunarak, yerli ve yabancı yatırımcıların ilgi odağı olmaktadır. Şeffaf platformların olduğu piyasada yatırımcılar güvenli bir şekilde yatırımlarını yapmaktadırlar. Elektronik ortamda oluşturulan tüm piyasa işlemlerinden doğan piyasa bilgileri veri dağıtım şirketleri sayesinde anında yatırımcılara ulaştırılmaktadır (Kenzhebaıuulu, 2018: 7).

1.1.3.3. Takasbank Piyasasından Sağlanan Fonlar

Takasbank sermaye piyasasında yatırımcıların güvenli bir şekilde teminat yönetimi kapsamında işlemlerin gerçekleşmesi ve işlem gören enstrümanların takasının gerçekleşmesi için aracı olmaktadır. Bankaların ve aracı kuruluşlar, Takasbank piyasasında kendi aralarında menkul kıymete bağlı olmak şartıyla para hareketlerinde takas borç ve alacaklarında işlem yapabilmektedirler. Takasbank üzerinden birbirleriyle para transferleri yapabilmeleri için Takasbank'a üye olmaları gerekmektedir. Bankalar, fon açığı olduğu durumda bu piyasada uzun vadeli varlıkları ellerinde tutarak kısa vadeli fon sağlayabilirler.

1.1.3.4 İkincil Piyasalardan Sağlanan Fonlar

İkincil piyasa, daha önceden alım ve satım yapılan değerlerin yeniden işlem yapılması için alındığı piyasalardır. İkinci piyasalar, menkul kıymetlerin likiditesini arttırarak birincil piyasaya talep yaratır ve birincil piyasanın gelişmesine katkı sağlar (Yılmaz, 2014: 85). Bankalar, ikincil piyasalardan repo, para ve tahvil araçları alışveriş yapabilirler.

1.1.4. Bankalararası Döviz Piyasası

Merkez Bankası bünyesinde çalışmalarına devam eden banklararası döviz piyasasının amaçları arasında bankalararası rezervleri kontrol etmek, bankacılık sektöründe kaynakların daha etkin kullanılmasını sağlayarak kısa vadede nakit fazlası bulunan bankalar ile kısa vadede nakit ihtiyacı olan bankalar arasında birbirleriyle olan işlemlerini gerçekleştirmektir (Uzunoğlu, 2003: s.11).

Bankalar, bilançoları gereği belli dönemlerde dövize ihtiyaç duymaktadır. Bu nedenle kısa vadeli pozisyonları için döviz fon ihtiyaçlarını bankalararası piyasasından da temin edebilir. Bankalar, bankalararası döviz piyasasında spot, forward, futures, swap ve opsiyon işlemleri gerçekleştirebilir.

1.1.5. Türk Eximbank Kredileri

Eximbank, 1987'de çıkan kanun ile ihracatın ve ihraç ürünlerinin geliştirilip çeşitlendirilmesi, ihracat yapan firmaları dış satıma yönelik üretimi bulunan üreticileri ve ülke dışında iş yapan müteahhit ve girişimcileri kısa, orta ve uzun vadeli nakit ve nakit olmayan kredi, sigorta ve garantilerle desteklemek için kurulmuş anonim bir kamu bankasıdır (Duramaz, 2018:156).

Türk Eximbank belirli aracı bankalara limit tanıyarak sevk öncesi kredileri kullanılmaktadır. Bu limitler sevk öncesi kredileri kullandıran bankalar için fon sağlamaktadır.

1.1.6. Yurtdışından Sağlanan Krediler

Türkiye’de yeterli sermaye birikiminin olmayışı ve iç tasarrufların yatırım ihtiyaçlarını karşılayamaması nedeniyle kamu ve özel sektör kuruluşları, özellikle bankalar, yurt dışından kaynak aramaktadırlar. Yurt içi tasarruf olanaklarının yetersiz olması ve yurt içi kaynaklardan yeteri kadar borçlanılamaması, sözkonusu kuruluşların kredi için dış kaynaklara yönelmelerini zorunlu kılmıştır. Bizim gibi gelişmekte olan ülkeler için dış kaynaklar inkar edilemeyecek derecede hayati öneme sahiptir. Ülkemizdeki son yıllardaki ekonomik konjonktür de bir çeşit dış borçlanma yöntemi olan sendikasyon kredilerini zorunlu olarak gündeme getirmiştir. Özellikle 2000 yılı para programı çerçevesinde dezenilasyon politikaları ve döviz kurundaki artışın belirli ve sınırlı düzeyde tutulması (kur çıpası), bankalar açısından açık pozisyonu cazip hale getirmiştir. Ekonomide istikrarın devam etmesi ve Hükümetçe belirlenen döviz kuru sepetinin realize edilmesi durumunda, bankalarca yurt dışından sendikasyon ya da sekuritizedasyon yoluyla yabancı para cinsinden temin edilen kredilerin TL’ye çevrilerek yüksek getirili yurt içi kamu kağıtlarına yatırılmasının karlı bir faaliyet olması, dolaylı olarak sendikasyon kredilerine talebi artırmıştır(Yılmaz, 2003: 145-154).

1.1.6.1. Sendikasyon Kredileri

Büyük miktarda finansmana ihtiyaç duyan bir kuruluşu finanse etmek için lider bir banka öncülüğünde birden fazla finans kuruluşu tarafından sağlanan kredidir (Zaim, 2011: 62). Bir başka tanımlamaya göre “ *Bir bankanın kendi başına kullanıramayacağı veya kullanırmayı tercih etmeyeceği büyüklükteki kredilerdir*” şeklinde tanımlanmaktadır (Sarıgül,2015:117).

Sendikasyona katılan her bankanın üst limit seviyesi belirlenmemiş olup borç verenlerin kaynak özelliği ve borç alma talebinde bulunanın kredi değerliliği gibi faktörler kriter olarak değişir. Sendikasyon kredilerinin yapısı orta ve uzun vadeli krediler olarak bilinir. Sendikasyon kredisinin düzenlenmesindeki karmaşıklık ve zorlu bir süreç borçlunun bu aşamalardaki uğraşmalarından dolayı sabit maliyetlere kısa vadeli bir kredi için katlanması genellikle verimli olmadığı düşünülmektedir. Çoğu zaman değişken faizli kredilerdir. Katılan bankalar kredi olarak verdikleri tutarı önemli ölçüde kredi

vadesinden daha kısa vadelerle borçlanarak finanse etmekte ve faiz oranlarındaki değişimlere bağlı olarak fonlama maliyetleri de değişmektedir (Sarigül,2015:118)

Birden fazla borç veren olduğu için risk azalır. Sendikasyon kredilerinde temel olarak 2 tarafa vardır: Borç alan ve borç veren kurumlar. Borç alanlar genellikle finans kuruluşları, kurumsal firmalar, kamu kurumlarıyken borç veren ve sendikasyona iştirak eden katılımcılar ise lider, düzenleyici ve katılımcı bankalardır (Zaim, 2011:62).

Dış ticaretin finansmanı için bankalar sendikasyon kredisi temin eder. Sendikasyon kredilerinde faiz oranı, ABD doları için LIBOR+ olarak, Euro krediler için EURIBOR+ olarak belirlenir. Faiz oranındaki artı (+) kısmı, risk primini sembolize eder. Risk primi, bankanın risk seviyesine ve kredi değerine göre farklıdır (Koçak, 2014:17).

1.1.6.2. Seküritizasyon Kredileri

Seküritizasyon, ABD’de securitization olarak kullanılan terimin karşılığı menkul kıymetleştirme olarak tanımlanabilir. Menkul kıymetleştirmeyi tanımlayacak olursak işletmelerin bilançosunda bulunan ve likiditesi düşük olan aktiflerin, likiditesi yüksek menkul kıymetlere dönüştürülmesi şeklindedir (Güngören,2011:55).

Menkul kıymetleştirme, bir işletmenin bilançosunda yer alan likit olmayan alacakların benzer nitelikte olanlarının bir araya toplanarak, kendisinin ya da bu amaç doğrultusunda kurulmuş olan bir kurumun vasıtası ile sermaye piyasalarına bu alacak havuzuna dayalı menkul kıymet ihraç etmesi ve ödemelerin bu havuzdaki alacakların geri ödemeleri ile finanse edilmesidir(Güngören,2011:55-56).Bu alacaklar; ihracat alacakları, kredi kartı alacakları, yurt dışında çalışanların gönderdiği dövizler, yabancı banka ve şahıslara ait çekler olarak sayılmaktadır. Kurumlar, bu alacakları likit haline dönüştürüp finansman sağlaması için ilk olarak kendilerinin derecelendirme kurumunun onayını alması gerekmektedir. Derecelendirme kurumunun onay şartları; ülke şartları, performans geçmişi ve gelecek zamanlardaki tahmini nakit akışı gibi maddeler göz önüne alınarak mali kuruluşun değerlendirilmesiyle sonuca ulaşılır. Kurum gereken tüm belgeleri sağlamanın ardından mali kurumlara gerekli duyurular yapılarak kredi tesis edilmektedir (Duran, 2007: 41-42).

1.1.7. Varlığa Dayalı Menkul Kıymetler (VDMK)

Varlığa dayalı menkul kıymet ihracında kredi riskini azaltarak, menkul kıymetin yüksek dereceleme almasını sağlamak, pazarlama gücünü arttırmak amacıyla geliştirilen güvence mekanizmaları bulunmaktadır (Öcal, 1994: 21).

Geleneksel borçla finansman özkaynaklar ile borçlar arasında eşitlik ya da belli bir oran gerektirirken satış şeklinde bir varlığa dayalı menkul kıymet ihracı özkaynak gerektirmemektedir. Varlığa dayalı menkul kıymet ihracı sebebiyle sermayenin maliyetinde düşüş sağlayabilmek için varlığa dayalı menkul kıymetlerin maliyetinin başa baş noktasındaki özkaynak maliyetinden daha az olması gerekmektedir (Öcal, 1994: 45).

TTK'ya göre (TTK, 2011: 11093):

“Madde 504- (1) Her çeşidi ile tahviller, finansman bonoları, varlığa dayalı senetler, iskonto esaslı üzerine düzenlenenler de dâhil, diğer borçlanma senetleri, alma ve değiştirme hakkını haiz senetler ile her çeşit menkul kıymetler, aksi kanunlarda öngörülmedikçe, ancak genel kurul kararı ile çıkarılabilirler. Genel kurul bu kararı, kanunlarda farklı bir düzenleme yoksa 421 inci maddenin üçüncü ve dördüncü fıkraları hükümlerine göre verir. Esas sözleşme farklı bir nisap öngörebilir. Genel kurul kararının çıkarılacak menkul kıymete ilişkin, gerekli bütün hüküm ve şartları içermesi gerekir. Genel kurul kararını yönetim kurulu yerine getirir. Bu hükme tabi menkul kıymetler hamiline veya emre yazılı ve itibarî değerli olabilir. İtibarî değer genel kurul ve yetkilendirilmiş olması hâlinde yönetim kurulunca belirlenir. Borçlanma senetlerinin bedellerinin nakit olması ve teslimi anında tamamen ödenmesi şarttır.”

Söz konusu alacakların özellikleri şu şekilde sıralanabilir:

- Standart olan kredilerin özellikleri,
- İyi planlanmış bir ödeme planı ve edilebilir nakit akımları,
- En az bir yıllık ortalama vade,
- Vadesi geçen ödemeler ve geri dönmeme oranlarının düşük olması,

- Toplam borç anapara ve taksitlerinin ödenmesi,
- Farklı borçlananların olması,
- Teminat yapılan yapıların yüksek olması ve yüksek derecelendirmeye sahip olması.

Varlığa Dayalı Menkul Kıymetler uygulaması için uygun özelliklere sahip olanlar; Otomobil kredileri, kredi kartı alacakları, leasing ve factoring alacakları, gemi ve karavan kredileridir. Ayrıca ticari ve sınai krediler, menkul kıymetleştirilmeleri göreceli olarak güç krediler arasında yer almaktadır (Vatansever, 2000: 267-268).

II. BÖLÜM

TİCARİ BANKA PERFORMANSI

Bankacılık sektörü ülke ekonomisinin büyümesinde ve ekonomik krizle mücadelede önemli rol oynamaktadır. Bu nedenle bankacılık sektörü performansı böyle durumlarda önemi büyüktür. Bankacılık sektörü güçlü finansal yapısıyla, likiditesiyle, özkaynağıyla ve diğer varlıklarıyla birlikte performansları önem arz etmektedir.

Bankaların performansında bankaların birbirleriyle rekabet gereği verimlilik ve karlılık en önemli ölçümlerden biridir. Verimlilik ve karlılık ölçümlerinin en önemli noktası bankaların topladıkları kaynaklarla tüzel ve gerçek kişilere verdikleri kredilerdir. Banka performansında karlılığa etki eden en önemli etken rakip bankaların aksiyon aldıkları kararlar, uygulamalar ve faiz oranlarıdır. Bu nedenle rakip banka faiz oranlarını, uygulamalarını yakından takip etmek durumundadırlar. Bankaların karına etki eden diğer bir etken ise maliyetlerdir.

Bankacılık sektöründe, bankaların birbirleriyle olan rekabetleri sonucunda hedeflerine ulaşmak amacıyla performans değerlendirme önemli bir araç statüsü kazanmıştır. Performans, iş ve görevlerin belirlenmiş şartlara ve belirli standartlara ulaşılması için gereken hedeflerin ölçümüdür. Performans değerlemesinin sonuçlanması için uzun bir zaman ve gerekli şartların sağlanması gerekmektedir. Bu bölümde performans ölçüm yöntemlerinden, banka performansını etkileyen faktörlerden ve banka performansında yer alan geleneksel yöntemler incelenmektedir.

2.1. Performans ve Performans Değerlendirme Kavramları

Performans kavramına yaklaşımlar, yıllar içinde değişim göstermiştir. İş dünyası, 1990'lı yılların başlarında performans kavramına bütüncül bir yaklaşım getirerek, performans yönetiminde önemli bir dönüm noktası olan performans karnesi (balanced scorecard) ile tanışmıştır. Dünya çapında kabul görmüş bir yönetim muhasebesi aracı olan performans karnesi, finansal performans ölçütlerinin yanında finansal olmayan performans ölçütlerinin de kullanılmasını önererek kurumsal performansın çok boyutlu olarak ölçülmesini ve kurumun stratejilerine odaklanmasını sağlamıştır. Performans

karnesi, maddi varlıklar ile birlikte maddi olmayan varlıkların değerini de dikkate almakta, performans yönetim sisteminin stratejik hedefler üzerine kurulmasını sağlamaktadır. (Kaplan ve Norton, 2004:6)

Performans ölçütleri seçilirken organizasyonun stratejileri ile uyum içinde olması gerekmektedir. Birimlerin performans ölçütleri ile kurumun tamamını ilgilendiren ölçütler bir bütünlük içinde uyum göstermelidir. Etkin bir performans ölçümü, sonuçları oluşturan süreçler içindeki faaliyetleri yansıtmak yerine, sadece sonuçları yansıtmalıdır. Performans ölçütleri, herkes tarafından kolayca anlaşılabilir şekilde açık, güvenilir ve sağlıklı olmalıdır. (Parker, 2000:63) Performans ölçüm sistemi, hem geçmiş dönemlerdeki performansı gözlemleyebilecek, hem de gelecek dönemdeki performansı planlayabilecek verileri içermelidir. Sistem içindeki bütün performans ölçütleri, birbirini desteklemeli ve aralarında uyumsuzluk olmayacak bir şekilde tasarlanmalıdır. (Neely, 1996:423)

Stratejileri eyleme dönüştürmek için tasarlanmış olan performans karnesinin boyutları kurumun vizyonunu ve stratejisini desteklemektedir. Performans karnesinin her boyutunun içinde, o boyutla ilgili stratejik amaçlar oluşturulmuş ve bu amaçların gerçekleşip gerçekleşmediğini ölçmek için performans ölçütleri belirlenmiştir. Her performans ölçütü için hedefler konmuş ve hedef performansa ulaşmak için yapılması gereken girişimler belirtilmiştir. (Kaplan ve Norton, 1996:9)

Bu çalışmada, banka performansı farklı bir bakış açısı ile değerlendirileceğinden bu bölümün devamında literatürde olan performans yöntemlerinden, finansal performans ölçüm yöntemlerine ilişkin literatür bilgisi yer verilmiştir.

2.1.1. Finansal Performans Ölçüm Yöntemleri

Küreselleşen ve rekabetin olduğu günümüz dünyasında işletmelerin finansal performanslarını en doğru ve analitik şekilde ölçmeleri vazgeçilmez olmuştur. Bu nedenle finansal performans ölçütleri, hem yöneticilerin hem de paydaşların finansal analizler üzerinden okumaları ve yorumlamaları önem kazanmıştır. Finansal performans

ölçümü oran analizi, artık gelir ve ekonomik katma değer(EVA©) yöntemlerini kullanarak gerçekleştirilmektedir.

2.1.1.1.Oran Analizi

Kredi çözümlerinde kullanılmak için 20.yy.'ın asrın başında ABD'de geliştirilen ve hızlı bir şekilde yaygınlık kazanan oran (rasyo) çözümlenmesi, standart değere gelmiş yöntemi ve ölçütleriyle finans çözümlerinin temel taşlarından biridir.

Daha önceden üzerinde durulan çözümlenme yöntemleri, finansal tablolarda bulunan başlıklardaki salt rakamlardan yararlanarak bu başlıkların zaman içerisinde almış olduğu değişiklikleri saptamak ve değerlendirmek için tercih edilmektedir. Fakat bir şirketin finans durumunu ve çalışma sonuçlarını (mali performansı) ele alırken sağlıklı sonuçlara ulaşabilmek için finans tablolarında bulunan salt rakamlarla beraber yine bu tablolarda bulunan başlıklar arasındaki ilişkilerin de değerlendirilmesi gerekir.

Oran (rasyo) çözümlenmesi; bir şirketin belli bir çalışma dönemine ait finans tablolarında (bilanço ve gelir tablosunda) yer alan çeşitli başlıkların, kendilerine ve birbirlerine karşı olan ilişkilerinin matematiksel olarak incelenmesine ve oranlar arasında karşılaştırmalar yaparak ele alınmasına dayalı finans çözümlenme yöntemidir. Rasyo (ratio), finansal tablolarda bulunan iki başlık arasındaki ilişkinin en kolay matematiksel anlatımı şeklinde açıklanmaktadır(Özden,2010: 98).

Likidite, finansal yapı, varlık kullanım, karlılık ve borsa performans oranları oran analizinde kullanılan oranlardır.

Likidite oranı: Vadesi gelen kısa vadeli yükümlülüklerin ödeme durumunu saptamaya yardımcı olan ve çalışma sermayesinin yeterliliğini belirlemede kullanılmaktadır. Likidite oran formülü ise $(\text{Dönen Varlıklar} - \text{Stoklar}) / \text{Kısa Vadeli Yükümlülükler}$ dir.

Finansal yapı (kaldıraç) oranı: Bir firmanın varlıklarının borç ile ne kadarının finanse edildiğini ölçer. Finansal kaldıraç ulaşımı özkaynak kârlılığı ve aktif kârlılığı aşağıdaki gibidir(Francis, Schipper, Weil 2009:223).

$ROE = ROA \times \text{Finansal Kaldıraç}$

$\text{Net Gelir} / \text{Ortalama Özkaynaklar} = \text{Net Gelir} / \text{Ortalama Toplam Varlıklar} = \text{Ortalama Toplam Varlıklar} / \text{Ortalama Özkaynaklar}$

Varlık kullanım oranı: Bu formül, özkaynak kârlılığının, aktif toplamın aktif özkaynağa ortalama toplam aktiflere oranına eşit olan aktif getirisine eşit olduğunu göstermektedir. Bir firma %100 özkaynak ile finanse ediliyorsa (yani borçlarla hiçbir varlık finanse edilmiyorsa), finansal kaldıraç oranı 1'dir (veya 100%). Buna karşılık, varlıklarının% 50'sini özkaynak ile finanse eden bir firmanın finansal kaldıraç oranı 2 (veya% 200) olacaktır(Francis, Schipper, Weil 2009:224).

Karlılık oranı, Firmanın elde ettiği karlılık oranını belirtmektedir. Formülü ise aşağıdaki gibidir.

$\text{Net Kar Marjı} = \text{Net kar} / \text{Satışlar}$

Borsa performans oranı: payları borsada işlem gören işletmelerin, hisse senetlerinin fiyatları ve kârları üzerinden borsa performanslarını tespit etmeye yönelik oranlardır. Analizde en çok kullanılan borsa performans oranları, hisse fiyatının hisse başına kâra bölümünden oluşan fiyat-kazanç oranı; işletmenin toplam borsa değerinin özkaynaklara oranını gösteren piyasa değeri/defter değeri oranı ve son olarak dönem net kârının hisse sayısına bölümünden oluşan hisse başına kâr oranıdır(Çabuk, 2013:75).

Oran Analizinde Ölçüler: Kredi çözümlerinde oranlardan faydalanılırken, ele alınan şirketin oranları, bazı ölçülerle, örnekler ya da standartlar ile mukayese edilerek anlamlı bir biçimde yorumlanabilmektedir.

- İncelenen bankanın oranları değerlendirip yorumlanırken genellikle şu ölçütlerden faydalanılmaktadır:
- Denemelerin ardından bulunmuş ve uygulamada yeterli kabul edilmiş oranlar ile mukayese,
- Bankanın geçmiş yıllardaki oranları ile karşılaştırma,
- Aynı sektörde benzer bankaların oranlarıyla karşılaştırmak suretiyle incelenen bankanın durumunun değerlendirilmesi,

- İncelenen bankanın faaliyette bulunduğu işkolu için hesaplanan standart oranlarla karşılaştırma(Öker,2007:101).

Finansal performans ölçütünde, oran analizi dışında artık gelir ve ekonomik katma değer(EVA©) kullanılabilir. (Öker,2007:101).

2.1.1.2. Artık Gelir (Residual Income)

Artık gelir kavramı içerisinde gelir ve fırsat maliyeti kavramlarını barındırmaktadır. Gelir; kazanç, ekonomi, finans ve muhasebe gibi alanlarda sürekli kullanılan bir kavramdır. Gelirin muhasebecilere göre tanımı; ortakların kar paylarını aldıktan sonra işletmenin varlığında meydana gelen değer artışıdır. Finans sektöründe gelir; ödünç verilen birikimlerin sonucunda elde edilen faizdir. Gelir kavramının içerisinde yer alan fırsat maliyeti; farklı seçenek haklarının bulunduğu gruplardan birisinin seçilmesi durumunda tercih edilmeyen fırsat maliyeti olarak tanımlanmaktadır. Bunun sonucunda bir seçeneğin tercih edilmemesinden dolayı elde edilmeyen kazanç fırsat maliyetidir(Atağan, 2010: 76).

Artık gelir modeli'nin gelişimi Preinreich(1938), Edwards ve Bell (1961), Paesnell(1982) ve Lehmen (1993) gibi finansal ekonomistler tarafından yapılmış olan çalışmalara dayanır. Modele göre şirket değeri başlangıçta yatırılan sermaye ve şirketin gelecekteki faaliyetlerini sonucu elde edilen "artık"(veya normal-üstü) gelirin bugüne indirgenmiş değerinin toplamıdır.

Artık gelir değerine göre-tirme modeli, piyasa endeksinin içsel değeri pazarın defter değerinin toplamına eşittir. Endeks artı anormal kazancın bugünkü değeri, anormal kazanç farkı eşittir. Tahmini kazanç ile normal kazanç arasında normal kazancın farkıdır. Pazar endeksinin gerçek değeri aşağıdaki formül ile hesaplanabilir(Desrosiers, 2007: 77).

$$v_t = bv_t + \sum_{s=1}^{\infty} \frac{ae_{t+s}}{(1+k)^s}$$

$$v_t = bv_t + \sum_{s=1}^{\infty} \frac{e_{t+s} - (k)bv_{t-1+s}}{(1+k)^s}$$

v_t =piyasa endeksinin gerçek değeri t zamanında

bv_t = piyasa endeksinin defter değeri t zamanında

ae_{t+s} =o sırada anormal kazanç tahmini t+s

e_{t+s} =t i-s zamanındaki tahmini kazanç örtülü beklenen getiri

k = örtülü beklenen getiri

$(k)bv_{t-1+s}$ = sermaye maliyeti veya normal kazanç

Muhasebe performans ölçüm yöntemi olarak ele alınan “Artık Gelir” faaliyet karından sermaye maliyetini çıkarmak suretiyle bulunmaktadır. Artık gelir yöntemi ile işletmenin sermaye maliyeti çıkarıldıktan sonra dönem içerisinde elde edilen net karlardan ne kadarının işletmede kaldığı hesaplanmaktadır. İşletmeye yatırım yapanların bu yatırımlarının karşılığında bekledikleri getirilerin işletmenin dönem sonunda elde etmiş olduğu kardan çıkarılması sonucunda kalan net kar, artık gelir olarak ifade edilmektedir (Atağan, 2010: 78).

2.1.1.3. Ekonomik Katma Değer (EVA)

Bugün işletme yöneticileri için firma değerinin doğru tespit edilmesi çok önemlidir. Çünkü sermaye piyasaları gelişmiş, şirket birleşme ve satın alma ile firmaların halka açılma eğilimleri artmıştır. Bu nedenle firma değerinin doğru tespit edilmesinin yolları araştırılmıştır. Firma değerinin doğru tespit edilmesi yanında bu değer en üst düzeye çıkarılmasının sağlanması da, bu gün üst yöneticiler için önemlidir. Firma değerini tespit etmek ve yönetmek için birçok yöntem geliştirilmiştir. Bu yöntemlerin en önemlilerinden biri EVA’dır (Demir, 2010: 31).

EVA’yı Peter Drucker şu şekilde açıklamıştır (Gümüş, 2018: 42-43):

“Uzun zamandır bildiğimiz bir kavrama dayanmaktadır; genellikle kar olarak belirttiğimiz, sermayenin karşılığı olarak (elde)kalan bu tutar, gerçekte kar bile değildir. Bir işletme, kullandığı sermayenin maliyetinden daha fazla kar elde etmedikçe, zarar

ediyor demektir. Sanki gerçekte karı varmış gibi vergi ödüyor olmasının önemi yoktur. İşletme, tükettiği kaynakların sağladığı ekonomiden daha az getiri elde etmektedir. Bu durumda işletme değer yaratmaz; değeri yok eder.”

Ashok Banerjee EVA’yı şu şekilde tanımlamaktadır (Gümüş, 2018: 43):

“EVA, hissedar değeri teorisinin geliştirilmiş bir şeklidir. Hissedar değeri teorisi, bir işletmenin ekonomik performans analizinde, hissedarı en üste yerleştirmektedir. Hissedar değeri yaklaşımında bir işletmenin ekonomik değeri, tahmini nakit akımlarının sermayenin maliyeti ile iskonto edilmesi ile bulunmaktadır. Bu nakit akımları, temettülere dayalı olarak hissedarların eline geçen tutarları ve böylece hisse senedi fiyatının hesaplanmasını sağlamaktadır...”

EVA yaklaşımına göre, sermaye en azından aynı riskteki bir yatırımın sermaye piyasalarından kazanabileceği kadar kazanç elde etmelidir. Eğer bu durum sağlanamıyorsa, işletme gerçekte kar elde etmemiştir ve şirket zararına çalışmaktadır (Yükçü ve Atağan, 2010:130).

EVA’nın hesaplanmasında birçok farklı yaklaşımlar oluşmakla birlikte en yaygın olanları aşağıdaki şekildedir (Ünlü, Saygın ve Ersoy, 2015: 20):

$EVA = (YSG - AOSM) \times YS$ Burada;

YSG, yatırılan sermayenin getirisini,

AOSM, ağırlıklı ortalama sermaye maliyetini,

YS ise yatırılan sermayeyi ifade etmektedir.

Hesaplama sonucunda EVA’nın bulunduğu değer pozitif ise işletme katma değer yaratmaktadır. Eğer EVA negatif değer hesaplanmışsa işletme sermayesini tüketmeye başlamıştır. Finansal açıdan EVA, en basit tanımıyla, vergi sonrası net kardan ağırlıklı ortalama kaynak maliyetinin çıkarılması (Vergiden Sonraki Net Kar – Sermaye Maliyeti \times Sermaye) ile elde edilen değerdir

$EVA = \text{Vergi Sonrası Net İşletme Karı} - (\text{Ağırlıklı Ortalama Sermaye Maliyeti} \times \text{Sermaye})$

$EVA = \text{NOPAT} - (\text{WACC} \times C)$

$EVA = (\text{Getiri Oranı} - \text{Ağırlıklı Sermaye Maliyeti}) \times \text{Sermaye}$

$EVA = (\text{ROI} - \text{WACC}) \times C$

EVA aşağıdaki şekilde de formüle edilebilir.

$EVA = \text{EBIT} \times (1 - \text{Vergi Oranı}) - \text{Sermaye Maliyeti}$

$EVA = \text{NOPAT} - \text{Sermaye Maliyeti}$

$EVA = \text{NOPAT} - (\text{Sermaye Maliyeti Oranı} \times \text{Kullanılan Sermaye})$

$EVA = \text{NOPAT} - (\text{WACC} \times C)$

EVA: Ekonomik katma değer (Economic Value Added)

EBIT: Faiz vergi öncesi kar (Earnings Before Interest and Tax)

NOPAT: Vergiden sonraki net kar (Faiz giderini de kapsar)

WACC: Ağırlıklı Ortalama Sermaye Maliyeti

C: Kullanılan (Yatırılan) Sermaye

Bu durumda $(\text{WACC} \times C)$ yıllık sermaye maliyetini verir. Kullanılan sermayeyi ifade eden C değişkeni, hissedarların ve borç veren yatırımcıların yatırmış oldukları parayı temsil etmektedir (Atağan, 2010: 63).

2.2. Banka Performansı

Tez çalışmasının bu bölümünde, performans ölçümü ile ilgili genel bir bilgi verilmiş olup sonrasında banka performansı ve performans ölçümünü genel bir bilgiyle

birlikte literatürde ki bilgilere de yer verilmiştir. Bu kapsamda, bankacılık sektörü ekonominin gelişmesinde en önemli sektörlerden biri olduğu ve ekonomin sağlıklı işleyebilmesi, firmaların büyümesi ve ekonomik zenginliğin sağlanması açısından bu işlevleri üstlenen bankaların performansının ölçümünde ve kullanılan yöntemlere yer verilmiştir.

Finans sistemi banka üzerinden yürüyen Türkiye gibi ülkelerde bankacılık sisteminin aktifliği tüm ekonomik sistemi etkisi altına almaktadır. Bir bankanın kar düzeyi banka yönetimiyle bankanın iç sisteminden etkilendiği kadar bankalar, karlarına tesirde bulunabilecek kanuni ve yapısal değişiklikler veya makro ekonomik değişkenler gibi dış dinamiklerden de etkilenebilmektedir. Ancak bunlar bankaların kontrolü ele alamadıkları dış unsurlardır(Dağır,2010:32). Dolayısıyla, bu çalışmada banka performansını etkileyen faktörler bölümünde bankaların içsel ve dışsal faktörlerine yer verilmiştir.

2.2.1. Banka Performansını Etkileyen Faktörler

Banka performansı genellikle aktiflerden sağlanan kârla pasiflerin maliyetleri ve kanuni yükümlülükler toplamı arasındaki farkı belirleyen karlılık düzeyi üzerinden değerlendirilir. Yazında banka kârlılığı içsel (mikro) ve dışsal (makro) belirleyicilerin bir işlevi şeklinde tanımlanmaktadır. İçsel etken, dengelem ve gelir tablolarında bulunan hesaplardan oluşmaktadır ve bu sebeple mikro veya bankaya özgü değişkenler olarak adlandırılır. Dış etkenlerse, banka yönetimi ile alakalı olmayan ancak finans kurumlarının etkinliğini belirleyen ekonomik ve kanuni koşulları yansıtan etkenlerdir. Banka kârlılığının belirleyicileri konusunda yapılan çalışmalarda içsel etkenler genellikle büyüklük, sermaye, risk ve gider yönetimi, menkul kıymet cüzdanı ve takipteki krediler gibi değişkenler tercih edilmektedir (Gülhan ve Uzunlar,2011:343).

Bankaların performans yönetimlerini sağlamak için gerekli etkenlerin bulunmasının gerektiği gibi banka performansını etkileyen faktörler bulunmaktadır. Bunlar: sahiplik yapısı, pazar yapısı, yönetim yapısı gibi faktörler olup son olarak riskle karşılaşıldığı takdirde risk yönetimi faktörü bulunmaktadır. Detaylı bilgiye aşağıda yer verilmektedir.

2.2.1.1. Sahiplik Yapısı

Sahiplik kavramı, geçmişten günümüze dek sosyal hak olarak ifade edilmektedir. Sahiplik, zamana göre sürekli değişmekte ve topluma göre farklılık göstermektedir. Kısacası sahiplik kavramının anlamı; hukuki, ekonomik ve ahlaki değerlere göre değişebilmektedir. Sahiplik yapısı, işletme sermayesini sağlayan kişileri ve sermaye paylarının büyüklüğünü ifade eden kavramdır. Şirket hisselerinin belirli şahısların elinde toplanması ve bu şahısların hisse oranlarının diğer kişilerin hisse oranlarına göre büyük olması, şirket yönetiminin ve kontrolünün bu şahıslara ait olması demektir (Özvar, 2015: 3).

Sahiplik yapısına ilişkin çalışmalarda belirli varsayımlardan yola çıkılmıştır. Bu varsayımlardan bazıları aşağıda açıklanmaya çalışılmıştır (Öztürkçü, 2012: 30-31).

- Yöneticilerin sahip olduğu sermaye payı oranı, ortakların servetini en çoklama amacından sapmalara yol açabilir. Bu oranın yüksek olması, yöneticilerin kendi amaçları doğrultusunda hareket etmesini sağlayarak işletmenin değerinde etkiye sebep olabilir.
- Sermaye pay oranları yüksek olan hissedarların firma yönetimine aktif ilgi göstermesi ve yönetimi kontrol etmesi beklenir.
- Hissedarların özellikleri, hissedar zenginliği maksimizasyonuna verilen önemi etkileyebilir.
- Finansal teoriye göre ayrılmış bir portföye sahip olan hissedarlar, firma riskinden etkilenmeyecektir. Bir başka yönden hisselerinin hepsinin tek bir şirkette bulunan hissedarlar, düşük-riskli şirket stratejilerine yöneleceklerdir.
- Şirket hisselerinin likiditesi, hissedarların şirket yatırımlarındaki zaman tercihlerini etkileyebilir.
- Borçlanma faktörünün riskli bir yapıya sahip olmasından dolayı, işletme yöneticilerinin düşük seviyede ortaklık payına sahip olmalarında yüksek oranlarda borçlanmanın gerçekleştiği yöneticilerin ortaklık paylarının arttığı durumlarda ise borçlanma oranları düşmektedir.

- Sermaye yoğun şirketlerde koordine olmanın maliyetinin düşük olduğu bulunmuştur.

Bankaların sahiplik yapısı, banka sermayesinin özel veya kamusal olmasına ve yabancı veya yerli sermayeye sahip bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Bankaların sahip yapısı hakkında yapılan çalışmalarda sonuç genellikle yabancı sermayeli bankaların kamusal veya yerli sermayeli bankalara göre daha iyi performansları olduğu yönündedir. Yapılan bu çalışmalarda durumun nedenine ilişkin ise yabancı sermayeli bankaların uzun süreli tecrübeleri olması ve altyapılarının sağlam olduğu yönünde belirtilmektedir.

2.2.1.2. Yönetim Yapısı

Her işletmede olduğu gibi bankanın da başarılı olabilmesi, etkin ve verimli bir şekilde yönetilmesi için iyi tasarlanmış organizasyon yapısına sahip olmalıdır. Bu yapıda görev ve sorumluluklar doğru olarak belirlenmeli ve tanımlanmalı ayrıca bu verilen görev ve sorumluluklar da kontrol yapısı oluşturularak işleyiş düzeni sağlanmalıdır (Daft, 2015).

İşletmelerde verimliliğin artırılması konusunda yöneticiler sorumlu olmaktadır. Verimliliğin artırılması, yöneticinin tavır ve davranışlarına, uyguladığı strateji ve politikalara; ayrıca yapmış olduğu uygulamaların tümü ile ilgili olmaktadır. Verimliliğin artırılmasında yönetimin vermiş olduğu kararlara bağlı olduğu için bu noktada liderin rolü de önemli olmaktadır (Karaman, 2004:11).

2.2.1.3. Risk Yönetimi

Finans kuruluşları ve özellikle bankalar, hızla büyüyen finans piyasalarında karar alırken ve alınan kararları değerlendirirken bazı ölçütlere ihtiyaç duymaktadır. İhtiyaç duyulan ölçütler arasında en önemlisi de risktir. Belirlilik durumu, riskli durum ve belirsizlik durumu olmak üzere finansal yatırımları çevreleyen üç farklı durum söz konusu olmaktadır. Risk ve belirsizlik kavramları, finansal kuruluşlar ve özellikle bankalar için her zaman bir hedef ve değerlendirme ölçüsü olmuşlardır. Belirsizlik, beklenen sonuçlara ilişkin olasılık değerinin tahminde bulunulması ya da

saptanamamasıdır. Bundan dolayı muhtemel sonuçlar ile alakalı sayısal analiz yapma olanağı yoktur. Gelecekteki belirsizliklere karşı ihtimal tahmini öznel olarak yapılıyor ise belirsizlikten, nesnel olarak yapılıyor ise riskten bahsedilebilir(Öker,2007:29).

Bankalar, finans piyasalarında görev edindikleri aracılık çalışmalarından dolayı genel fiyat değişmelerine karşı hassasiyet gösteren ve satın alma gücü eriyebilen finans araçlarıyla çalışmaktadır. Fiyat değişmeleri sonucunda beklenen getirilerde tahmin edilemeyen durumlar oluşmaktadır. Bundan dolayı bankacılık sistemi çalışmalarını devam ettirirken pek çok riskli durumla yüz yüze gelmektedir(Arslan ve Yapraklı,2008:90).

2.2.1.4. Pazar Yapısı

Bankacılıkta pazar yapısı, bankanın müşteri ihtiyacına sunduğu ürünler, rekabetin yüksek olması, rakip bankaların uyguladıkları stratejiler, kredi büyüklüğü, piyasa gücü ve banka büyüklüğü gibi faktörlerle banka performansında etkilidir.

Bankalar bilançolarını mevduat, kredi gibi ürünlerle büyütürken pazardan pay alarak büyütmeyi ve karı maksimum seviyeye çıkarmayı hedeflemektedirler. Bankalar bu pazardan pay alabilmek için kaliteli hizmet vermek, müşteri ihtiyaçlarına göre yeni ürünler sunmak ve teknolojik olanakları en iyi şekilde sunarak mevcut müşterilerini kaybetmeden yeni müşteriler kazanmayı hedeflemektedir. Bankalar bunu hedeflerken rekabetin yüksek olduğunu unutmamak gerekir. Bu nedenle banka performansında ve karlılığında etkili olan pazar payını etkileyen faiz oranları ve komisyon tutarları etkilidir. Bankalar genellikle pazar payını artırırken tabana yaygın olmasını ve riski minimizeye indirmeyi amaçlamaktadırlar.

Pazar yapısına ilişkin payı büyük olan bankaların banka performansında pozitif etki yaratacağı gibi negatif etkide yaratabilmektedir. Blok mevduat ve krediler yönetilebilirliği düşürmekte olup Pazar payını etkilemektedir.

2.2.1.5. Diğer Faktörler

Bankaların performansını etkileyen faktörlerden pazar yapısı, risk yönetimi sahiplik yapısı ve yönetim yapısı gibi faktörlerin yanında, bu faktörleri etkileyen karlılık faktörünün etkinliği, özkaynakların yeterliliği, maliyet etkinliği, banka çalışanlarının eğitim profili gibi diğer etmenlerde bulunmaktadır.

Daha iyi eğitim seviyesi olan, bilgi ve tecrübeli profesyonel iş gücüne sahip bankaların kaynaklarını maksimum seviyede kullandığı ve daha etkin olduğu gözlemlenmesi olasıdır. Maliyetler banka karlılığını azaltıcı bir etken olduğu için banka performansında etkiye sahiptir.

2.3. Banka Performans Ölçümü

Banka performansını etkileyen faktörlerin ardından bu bölümde banka performansını ölçümü üzerinden literatürde yer alan yaklaşımlar ele alınmıştır. Bu bağlamda ilk olarak banka performansı ölçümünde geleneksel yöntemler olan özkaynak karlılığı, net faiz marjı ve aktif karlılığı göstergeleri kullanılarak bahsedilmiştir. Ardından banka etkinliği kavramına, literatürde çalışmalarda yer alan bankaların etkinlik düzeyi ölçümünde çoğunlukla başvurulan diğer bir yöntem veri zarflama analizine, bir diğer matematiksel performans ölçüm yöntemi olan gri ilişkisel analizine ve son olarak banka performansının ölçümünde kullanılan bir ölçüm yöntemi olan CAMELS analizine yer verilmiştir.

2.3.1. Banka Performans Ölçümünde Kullanılan Yöntemler

Banka performansı ölçümünde geleneksel yöntemler olan özkaynak karlılığı, net faiz marjı ve aktif karlılığı göstergelerinden yararlanabilmektedir.

Bir bankanın kârlılığını ölçmenin bir yolu, özkaynak kârlılığını incelemektir. Özkaynak karlılığı aşağıdaki formül kullanılarak hesaplanır.

$$\text{Özkaynak Karlılığı(ROE)} = \text{Net kar} / \text{Özkaynaklar}$$

Bir bankanın genel yönetim hedeflerinin bir parçası olarak hedef özkaynak karlılığı olacaktır. Dolayısıyla stratejisi ve operasyonları özkaynak karlılığına ulaşmaya yöneliktir. İdeal olarak, özkaynak karlılığı hedefleri bir bankanın farklı ticari faaliyetlerinin aktivitesinin riskini yansıtmalıdır. Bununla birlikte, piyasanın büyümesi ve hissedar talepleri zaman zaman yönetimi özkaynak karlılığı hedeflerini yüksek belirlemeye zorlayabilir: Banka, örneğin test edilmemiş borçlulara büyük krediler veya daha yüksek riskli finansal araçlardaki alım satım pozisyonlarını bu hedeflere ulaşmak için daha fazla risk alabilir(The Hong Kong Institute of Bankers, 2018: 19).

Net faiz marjı banka analizinde de yardımcı olabilir. Net faiz marjı aşağıdaki formül kullanılarak hesaplanır,

$$\text{Net Faiz Marjı} = (\text{Faiz Gelirleri} - \text{Faiz Giderleri}) / \text{Varlıklar}$$

Fonların maliyeti bir bankanın net faiz marjı üzerinde büyük bir etkiye sahiptir. Genel olarak, mevduat faiz oranı yüksek olmayan bir bankanın fonlama maliyeti düşükken, mevduat faiz oranı yüksek oranına sahip olan bir bankanın fonlama maliyeti yüksektir. Bankalar yüksek faiz marjı arzu eder, ancak bir varlığın elde edilmesinde maruz kalınan risklere uygun olmalıdır(The Hong Kong Institute of Bankers, 2018: 20).

Temel olarak bir başka deyişle bir bankanın varlıklarına kazandığı faiz ile borçlarına ödediği faiz oranı (örneğin banka mevduatları) arasındaki yüzde farkının net faiz marjıdır. Bir Bankanın faiz gelirinin karlılığının iyi bir göstergesidir ve dolayısıyla varlık ve borç yönetiminde yararlı bir ölçüttür.

Bir bankanın performansının diğer bir performans ölçüsü, aktif karlılığıdır(ROA). Bu aşağıdaki gibi hesaplanır,

$$\text{Aktif Karlılık(ROA)} = \text{Net Kar} / \text{Varlıklar}$$

ROA geleneksel olarak bir bankanın verimliliğini ölçmek için kullanılan orandır. Oran ne kadar yüksek olursa, banka varlıklarını verimli kullanmakta o kadar verimli olur. % 1'den daha iyi bir ROA, güçlü bir performans olarak kabul edilir. ROA iyileşmezse, banka yeni varlıkları biriktirse bile, edinilen varlıkların finansal harcamalara

değmediğinin veya olması gerektiği kadar verimli kullanılmadığının bir göstergesi olabilir(The Hong Kong Institute of Bankers, 2018: 19).

Banka performansını ölçerken üretim aşamasında ortaya çıkan bazı kavramların bilinmesi gerekmektedir. Bu kavramlar kârlılık, verimlilik, etkinlik ve ekonomiktir. Özellikle etkinlik ve verimlilik çoğu zaman birbiri yerine kullanılsa da bu iki kavram birbirinden oldukça farklıdır. Örneğin; iki periyot arasında performans ölçümü yapıldığında, verimlilik artarken etkinlik azalabilir veya etkinlik artarken verimlilik azalabilir (Işık vd., 2004: 43).

2.3.2. Banka Etkinliği

Etkinlik (efficiency), belirli bir miktar girdi ile elde edilen çıktı miktarını ölçer (Cooper vd., 2000). Bankacılık sektöründe etkinlik ise, bankaların girdileri (toplam mevduat, yabancı sermaye gibi) kullanarak çıktı (faiz gelirleri, faiz dışı gelirler gibi) üretebilme yeteneğini ölçmektedir (Çelik ve Kaplan, 2010). Tek girdi ve tek çıktı olduğu durumda, eşitlik 1' de ifade edilen rasyo ile etkinlik kavramı en yalın haliyle birim başına kar, birim başına maliyet vb. örnekleriyle tanımlanabilmektedir (Ramanathan, 2003).

2.3.3. Veri Zarflama Analizi (DEA)

Veri zarflama analizi (VZA) tekniği, farklı yapıda olan karar birimlerinin bir grubun içinde göreceli etkinliğini ölçmeye yarayan matematiksel bir programlama tekniğidir. Bu analizde önemli olan görecelilik kavramıdır, çünkü bir karar biriminde verimli sayılan bir faktör diğer bir birime kıyasla verimsiz sayılabilmektedir. Veri zarflama tekniğinin en önemli özelliği verimli olan karar birimlerinin diğer karar birimlerinin hepsini içine alan “zarf eğrisi” oluşturarak tüm birimlerin bu eğriye olan uzaklıkları hesaplanmaktadır (Önal ve Sevimeser, 2006: 302).

Veri zarflama analizi 1978 yılında Charnes, Cooper ve Rhodes (1978) tarafından ele alınmıştır. Ele alınan VZA, en iyi pratik sınırı oluşturmak adına üretim teknolojilerinin üzerinde hiçbir sınırlama getirilmeden bu modeli geliştirmişlerdir. VZA Yönteminde

homojen olarak düşünölen üretim birimlerinin kendi içlerinde birbirleriyle mukayese edilmektedir. Veri Zarflama Analizi'nin temel özelliği, analizin genel bir yapıya sahip olmasıdır (Baykara, 2012: 63-64).

Veri zarflama analizi (VZA) yöntemi verimlilik ölçüm yöntemi olarak çok yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Herhangi bir üretim fonksiyonuna bağlı kalmadan, girdi çıktı seçiminde çok çeşitli opsiyonlara cevap verebilen yöntem, karşılaştırılan karar birimlerinin verimli olarak nitelendirilen gözlemlere göreceli olarak uzaklıklarını ölçmektedir.(Önal ve sevimeser,2006:302) Etkin birimler 1 değerini alırken etkin olmayan birimlerin değeri 1'den küçük olmaktadır. Tam etkin ve etkin olmayan birimlerin etkinlik skorları arasındaki fark, aynı miktar çıktının bu fark oranında daha az girdiyle elde edilebileceğini ya da aynı miktar girdi kullanılarak daha fazla çıktı elde edilebileceğini göstermektedir (Arıçelik, 2010: 71-72).

DEA, girdi ve çıktıların belirlenmesi konusunda üretim ve aracılık yaklaşımı olmak üzere iki temel yaklaşımı kullanmaktadır. Üretim yaklaşımında, bankaların girdi olarak kullandığı kaynaklar işgücü ve sermayedir. Bu kaynaklar kullanarak mevduat ve krediler gibi çıktılar üretilmekte ve çıktıların ölçümünde hesap sayıları temel alınmaktadır. Aracılık yaklaşımında bankalar, fon toplamakta ve bu fonları kredi ve diğer varlıklara dönüştürme konusunda aracılık işlevi gören finansal kuruluşlar olarak değerlendirilmektedir. Kullanılan girdi ve çıktıların ölçümü ise para birimi ile yapılmaktadır. Üretim yaklaşımı genel olarak şube performans değerlendirmesinde ve diğer şubelerin performanslarının karşılaştırılmasında kullanılırken, aracılık yaklaşımı ise bütün bankacılık sektörünün performansı değerlendirilmesinde kullanılmaktadır (Erdoğan, 2018: 52).

VZA bankacılık sektöründeki performans ölçümlerinde parametrik yöntemlere kıyasla birçok avantaja sahiptir. Bu avantajlar şu şekilde sıralanmaktadır(Doğan, 2013: 41):

- Bankacılık sektöründe önemli bir faktör olan çok sayıda girdi ve çıktı kullanmak VZA modelinde mevcuttur.

- VZA modelinde girdi ile çıktı arasında fonksiyonel bir bağlantı kurulma zorunluluğu yoktur.
- VZA modeli aynı niteliğe sahip birimleri kendi aralarında kıyaslar.
- Modelde gerçekleşen girdi ile çıktılar farklı birimlerin değerleri ile ifade edilmesi mümkündür (Fiziki üretim, parasal büyüklük, hatta rasyolar cinsinden).

VZA özellikle bankacılık sektörü için önemli olan bu avantajlarının yanında DEA yönteminin bazı sakıncaları da vardır (İnan, 2000: 86);

- DEA yönteminde rassal hataya yer yoktur. Bu yüzden ölçme yöntemleri ile verilerdeki gürültü (noise) ayıklanamamaktadır. Dolayısıyla verilerdeki problemler sonuçlara önemli ölçüde yansımaktadır.
- DEA yöntemi kullanılarak elde edilen verimlilik sonuçları göreceli olduğu için mutlak bir verimlilik ölçütü bulunmamaktadır. Bu sebeple veri setinin kapsayıcılığı önemli bir konudur.
- Parametrik olmayan bir yöntem olan DEA, istatistiki hipotezlerin test edilmesi konusunda uygun olan bir yöntem değildir. Bu sebeple modelin sonuçlarının test edilmesi parametrik olan yöntemlere göre daha sıkıntılı bir konudur.
- DEA, ölçüm hatasına karşı duyarlılığı oldukça yüksek olan bir yöntemdir.

2.3.4. Gri İlişkisel Analiz (GİA)

Gri Sistem Teorisi, 1982 yılında Deng tarafından geliştirilen bir sistem olup iki ve üzeri olan bilinmeyen bileşenlerin ilişkisi açıklanmaya çalışılmıştır. Bu yöntemde “gri” kavramının bulunmasının nedeni bilginin tam anlamıyla bilinmediğini ifade etmekte, “beyaz” rengin anlamı, tam bilgiye sahip olunduğunun, “siyah” renk ise hiçbir bilginin olmadığı durumunu ifade etmektedir. Gri teorisindeki amaç, sistemde siyah durumunda bulunan bilginin gri tonuna ulaşarak bilgiye az çok sahip olmayı hedefler(Peker ve İskender, 2011: 6).

Gri ilişkisel analiz; çok birimli karar problemlerinin içinde olan belirsizlikleri analiz etmek amacıyla kullanılan yöntemlerden biridir. Belirsizliğin olduğu problemlerin çözümünde matematiksel analiz yerine gri ilişkisel analiz kullanımında daha başarılı sonuçlar elde edilir(Peker ve Baki,2011,6). Örneğin: ” X kişisi yaklaşık 170 cm uzunluğundadır” cümlesinde bulunan yaklaşık kelimesi X kişinin boyunun tam bilgisine ulaşamadığından cümle “gri” bilgi içermektedir (Özari ve Erol, 2019: 233).

Gri ilişkisel analizin uygulanması için, analizin değerlemede kullanılacak olan verilerin karşılaştırılabilir bir seri haline gelmesi gerekmektedir. Bu serilere uygun referans seri belirlenip bu serinin karşılaştırılabilir hale gelen seriler arasındaki ilişki hesaplanır. Bu ilişki dikkate alınıp referans seriye göre karşılaştırılabilir serilerin dereceleri belirlenir. Gri ilişkisel derecenin belirlenebilemesi için yukarıdaki anlatım süreci aşamalar halinde gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu aşamaların gerçekleştirilmesi Gri İlişki Karar Modeli oluşturulur (Gülen, 2015: 82-83).

Karar modelinin oluşumu için gerekli aşamaları tablo şeklinde aşağıdaki gibi gösterebilir (Gülen, 2015: 82-83):

Tablo 1: Gri İlişkisel Analiz Karar Modelinin Aşamaları



Tablodaki aşamaların gerçekleştirilerek Gri ilişki derecenin hesaplanabilmesi için aşağıda aşamalar ayrıntılı şekilde anlatılmıştır (Gök, 2015, 49-51).

1. Aşama: Karar Matrisinin Oluşturulması;

Kriter sayısı “n”, alternatif sayısı “m” sayıda olan çok kriterli karar verme probleminin ilk aşaması karar verme matrisini oluşturmaktır. Oluşturulan karar verme matrisinde hesaplanan kriter ağırlıkları ve tercih endekleri incelenmektedir. Hesaplanmanın yüksek değerde olması karar alternatifinin değerini büyütürse, niteliğin tercih endeksi fayda;

$$D_{ij} = \begin{bmatrix} X_1(1) & X_1(2) & \dots & X_1(n) \\ X_2(1) & X_2(2) & \dots & X_2(n) \\ \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ X_m(1) & X_m(2) & \dots & X_m(n) \end{bmatrix} \quad i=1,2,3,\dots,m \quad j=1,2,3,\dots,n$$

D_{ij} matrisindeki değeri, $X_i(j)$ alternatifin j. kritere göre değeri gösterilmektedir.

2. Karar Matrisinin Normalize Edilmesi;

Farklı dönüştürülmektedir. Karar matrisinin değerlerinin geniş olması analizin sonucunu olumsuz etkileyeceğinden matrisin değer aralıkları dar oluşturulmalıdır. Bu tanım “Gri ilişkisel oluşum” adıyla isimlendirilir ve bu adımda normalizasyon işlemi yapılır. Sonucun yüksek olması isteniyorsa nitelik fayda yönlü, düşük olması istenirse de nitelik maliyet yönlü işlem yapılır. Normalizasyon işleminden sonra, fayda yönlü kriterlerin içinden en iyi değer “1” değerine yakınsanırken, maliyet yönlü kriterler için ise elde edilen değer “0” değerine yakınsanır kaynaklardan elde edilen farklı boyutta olan veri setini boyutsuz birimlere

$$D'_{ij} = \begin{bmatrix} X_1(1)' & X_1(2)' & \dots & X_1(n)' \\ X_2(1)' & X_2(2)' & \dots & X_2(n)' \\ \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ X_m(1)' & X_m(2)' & \dots & X_m(n)' \end{bmatrix} \quad i = 1,2,3,\dots,m \quad j = 1,2,3,\dots,n$$

Eğer kriter fayda kriteri ise;

$$X_i(j)' = \frac{[X_i(j) - \min X_i(j)]}{[\max X_i(j) - \min X_i(j)]} \quad i=1,2,3,\dots,m \quad j=1,2,3,\dots,n \text{ şeklinde,}$$

Eğer kriter, maliyet yönlü ise;

$$X_i(j)' = \frac{[\max X_i(j) - X_i(j)]}{[\max X_i(j) - \min X_i(j)]} \quad i=1,2,3,\dots,m \quad j=1,2,3,\dots,n \text{ şeklinde hesaplanır.}$$

3. Referans Serisinin Belirlenmesi

Bu aşamada yapılan işlem problemin niteliğine göre değişkenlik göstermektedir. İstenilen alternatifler arasında oluşturulacak olan seriye en yakın olanı belirlemektir. Nitelik fayda yönlü ise olduğu sütunun maksimum değeri eğer nitelik maliyet yönlü ise minimum değeri hesaplamaya alınır. Normalizasyon işleminden sonra serideki referans birimler “1” değerini alır. “n” uzunluğunda olan referans serisi aşağıdaki gibi oluşturulur:

$$X_0 = [x_0(1), x_0(2), x_0(3) \dots x_0(n)]$$

4. Mutlak Değer Tablosunun Oluşturulması

Bu adımda, kriter değerleri ile referans serisi arasındaki farklar hesaplanır. ΔX_i katsayı farkı, klasik mutlak değer işlemi ile belirlenir.

$$\Delta X_i(k) = |x_0(1) - x_1(1)|, |x_0(2) - x_1(2)| \dots |x_0(n) - x_1(n)|$$

5. Gri İlişkisel Katsayının Hesaplanması;

Gri ilişkisel katsayısının ölçüsü, her bir alternatife ait değerlerin referans seriye olan uzaklığını ele almaktadır. Bu adımda, seri içindeki en büyük ve en küçük mutlak değerli elemanlar alınarak matris elemanlarının referans seriye olan uzaklığı hesaplanır. Gri ilişkisel katsayısının hesaplanması şu şekildedir:

$$\Delta_{ij} = |x_0(j) - x_i(j)| \text{ notasyonu gri ilişkisel boşluk miktarı iken,}$$

$$\Delta_{min} = \min |x_0(j) - x_i(j)| \quad i=1,2,3,\dots,m \quad j=1,2,3,\dots,n$$

$$\Delta_{max} = \max |x_0(j) - x_i(j)| \quad i=1,2,3,\dots,m \quad j=1,2,3,\dots,n$$

" δ " notasyonu, literatürde "ayrıştırıcı katsayı" olarak tanımlanmaktadır. Denklemin "zıtlık kontrolünü" temsil etmektedir. Notasyon değeri "0,5" 'tir. Serideki en büyük değeri küçükleme için kullanılan birim problemin genel sırasını değiştirmemektedir.

$$\gamma(x_{0j}, x_{ij}) = \frac{\Delta_{min} + \delta \Delta_{max}}{\Delta_{ij} + \delta \Delta_{max}} \quad i=1,2,3 \dots m \quad j=1,2,3 \dots n$$

6. Gri İlişkisel Derecenin Hesaplanması;

Gri ilişkisel derece, problemdeki referans serisi ile karşılaştırılabilir seri arasında olan ilişkiyi verir. Değerin büyük olması, arasında olan ilişkinin kuvvetli olduğunu göstermektedir. Gri ilişkisel derecenin hesaplanması katsayıların ortalaması alınarak yapılır.

$$(x_{0j}, x_{ij}) = \frac{1}{n} \sum_{j=1}^n \gamma(x_{0j}, x_{ij}) \quad i=1,2,3 \dots m \quad j=1,2,3 \dots n$$

Eğer problem kriterlerine yönelik farklı ağırlık bilgisi mevcutsa;

$$\gamma(x_{0j}, x_{ij}) = \sum_{j=1}^n w_j \gamma(x_{0j}, x_{ij}) \quad w_j = j. \quad \text{Kriterin görelî ağırlığı}$$

$i=1,2,3 \dots m \quad j=1,2,3 \dots n$ şeklindedir.

2.3.5. CAMELS Analizi

Bir bankanın mali performansını ortaya çıkarmak adına CAMELS olarak bilinen finansal analiz yönteminden faydalanılır. CAMELS analizi bankaların düzenli ve güvenilir çalışmalarını ulaşabilmek amacıyla denetim faaliyetlerinde uluslararası alanda başvurulan bir yöntemdir. CAMELS analizi, ABD' de denetim otoriteleri tarafından oluşturulan ve ticari bankaların risk bazlı denetimi sırasında genel durumunun tespitinde ve uzaktan gözetim faaliyetlerinde kullanılan bir değerlendirme sistemidir (Aslan, 2014 :81).

Finans sektöründe en önemli rolü olan bankacılık kesimi belirli devirlerde bankacılık krizlerinin etkisi altında kalmıştır. Finansal bunalımlar, finansal kesimi ve gerçek kesimi ciddi maliyetler altına sokmuştur. Amerika da 2007 yılının sonunda konut sektörünün çökmesiyle başlayan küresel mali kriz, çok sayıda ticari ve yatırım bankalarının iflas etmesine neden olmuştur. Amerika Merkez Bankası(FED), yaşanan bu olumsuzluklara karşı piyasayı canlandırmak amacıyla, piyasaya trilyonlarca dolar sürerek faiz oranlarını düşürerek piyasayı yeniden canlandırmak istemiştir. Bugün Amerika da piyasa faiz oranları yüzde yarıdır. 2009 yılının son üç çeyreğinde küresel mali krizden çıkış işaretleri gözlenen, Amerikan ekonomisinde enflasyon, işsizlik ve büyüme konularında olumlu sinyaller alınmaya başlanmıştır. Bu tür bunalımlara ve banka iflaslarına engel olmak amacıyla gözetleme ve denetleme sistemleri geliştirilmiştir. Bu sistemlerden birisi olan CAMELS, risk esaslı denetimde kullanılan, kurum içi ve dışı erken bir uyarı sistemidir. Bir bankanın mali performansını ortaya koymak amacıyla kullanılan CAMELS yöntemi temelde mali tablo analizlerinden yararlanır. Ayrıca, bu yöntem bankaların belli bir düzen ve güvenilirlik içinde çalışmasını sağlamak için denetim çalışmalarında uluslararası sahada başvurulan bir metottur. CAMELS analizi, Amerika'da denetim otoritelerince oluşturulan ve ticari bankaların risk bazlı denetimi esnasında genel durumun tespitinde ve uzaktan gözetim çalışmalarında tercih edilen bir değerlendirme yapısıdır. CAMELS analizinin temel ilkesi, fon akışının belli bir risk seviyesinde en yüksek getiri ya da belli bir getiri seviyesinde en az risk düzeyinin düzenlenmesine dayalıdır (Altın vd.,2016:458).

Banka gözetim ve denetim otoriteleri, ticari bankaların finansal durumlarını inceleyip, ilgili yasa ve düzenleme politikalarını uygulamakla görevlidir. Bunu sağlamak için gerekli olan bilgilerin çoğu periyodik raporlarla elde edilebilse de denetim olgusu, bu raporların doğruluğunu kanıtlaması, gözetim ve denetim otoritesi bilgisi elde etmek amacıyla gereklidir. Dolayısıyla bankacılık sektörünün sürekli olarak kontrol altında tutulabilmesi, bankaların finansal yapılarının sağlamlığının garanti altına alınabilmesi veya ekonomiden etkilenecek bankacılık kaynaklı olumsuzlukların daha önceden tahmin edilip önlem alınabilmesi nedeniyle uzaktan gözetim sistemleri oluşturulmuştur. Uzaktan gözetim sistemleri, bankalardan alınan finansal raporların çeşitli yöntemlerle incelenip yorumlanmasına dayanan sistemlerdir. CAMELS dereceleri kamuoyuna açıklanan

bilgileri yansıtmasına rağmen bankaların genel finansal durumları hakkında denetçiler tarafından elde edilen özel gözetim ve denetim otoritesi bilgilerinin özet ölçüleri olarak değerlendirilmektedir (Aslan, 2014:82).

Ülkemizde de BDDK tarafından kullanılmaktadır, lakin neticeler halka açıklanmamaktadır. CAMELS çözümlemesi bir çeşit rasyo çözümlemesidir, incelenecek bankanın ya da banka grubunun finans oranları seçilen bir banka grubunun aynı finans oranlarıyla mukayese edilerek başarı analizi gerçekleştirilir (Coşkun ve Kargın,2016: 49).

CAMELS puanlama sistemi oluşturulurken evvela bankalar, her bir CAMELS bileşeni için analiz edilmektedir. Bunu temin etmek için çeşitli finans rasyoları kullanılmakta ve derecelendirme 1-5 arası bir ölçek üstünden yapılmaktadır. Buna göre “1” ilgili bileşende en iyi performansa sahip olan kuruluşları temsil etmekte ve artan derece kötüye giden durumu ortaya koymaktadır. Bileşenlerin belirlenen biçimde müstakilen hesaplanmasının ardından bu bileşenlerin ağırlıklı ortalaması o bankanın genel notunu vermektedir. Bu değerlendirme gerçekleştirilirken ağırlıklar, tamamıyla denetçinin kontrolünde olduğundan bankanın yapısı, büyüklüğü, genel ve/veya bankaya özel durumlar dikkate alınır. Bankaların hesaplanan CAMELS notu da yine 1’le 5 arasında bulunmaktadır. Bankaların denetlenmesi için denetim kurumlarınca kullanılan CAMELS (Sermaye Yeterliliği, Aktif Kalitesi, Yönetim Yeterliliği, Karlılık, Likidite, Piyasa Riskine Duyarlılık) bileşenlerinden oluşmaktadır. Aşağıda da bu bileşenler ve bu bileşenleri değerlendirmede önemsenen ölçütler verilmiştir:

“5” Çok ciddi mali/yönetimsel sorunları olup, batma riski yüksek olan bankaları

“4” genellikle ciddi problemleri olan ve finans/yönetim bozulmalarının yaşandığı ve bu yüzden de kötü performanstaki bankalar,

“3” Bankanın etkinliği ile alakalı problemler olduğunu, tatmin edici bir yapı içinde çalışmadığını ve olabilecek şoklara karşı yeterince sağlam olmadığını ve denetçilerin problemleri alanlara yönelmesi gerektiğini,

“2” genellikle güçlü bankaları (her bir bileşen değeri 3’den kötü olmamalı),

“1” her bakımdan güçlü bankaları (bankanın CAMELS’ı oluşturan her bir bileşen için notu 1 ya da 2 olmalı), temsil etmektedir.

CAMELS’in unsurları teşkil edilirken aynı finans rasyosu birçok bileşende tercih edilebilmektedir. Örneğin, bankaların aktif yapılarını ele alırken tercih edilen rasyoların bir bölümü, aynı zamanda karı, akışkanlığı ve aktif kalitesine tesir edebilmektedir. Her bileşen değeri atanırken yönetimin riskleri belirleme, ölçme, izleme ve kontrol etme kabiliyeti de önemsenmelidir. Fakat kurumun büyüklük ve karışıklığına, risk profiline dayalı olarak bu uygun yönetim uygulamalarının bankacılık kurumları arasında farka sahip olduğu anlaşılmaktadır. Yalnızca konvansiyonel bankacılık yapan küçük çaplı kurumlar ve bu kurumların günlük operasyonlarının yönetim ve gözetiminde etkin olarak bulunan yönetim kurulu ve üst seviye yöneticiler için çok yüzeysel, ayrıntıya fazlaca inmeyen yönetim sistemleri ve kontrolleri yetersiz kalmaktadır. Daha az risk alan faaliyetler ile vakit geçiren karmaşık yapıya sahip olmayan kurumlarda, geniş çerçeveli ya da yüksek seviyede şekillendirilmiş yönetim sistemleri ve kontroller güçlü ya da tatmin edici derecelerin sağlanması için gereklidir. Öte taraftan daha büyük kurumlarda detaylı ve yapısal yönetim sistem ve kontrolleri; bu kurumların daha geniş alana yayılan finans faaliyetlerinin tespiti ve üst seviye yöneticilere günlük çalışmaların gözlenmesi ve yönetimin gereksinim hissettiği bilginin sağlanması için lazımdır (Ahmedov ve Memmedov,2017:101).

CAMELS derecelendirme sistemi, banka performansında her bileşen için ayrı ayrı skor oluşturulması yapılabilirken bununla birlikte tüm bileşenleri kapsayan ayrı tek skorla da hesaplanabilmektedir.

2.3.5.1.CAMELS’in Bileşenleri

CAMEL sistemi adını, kendisini teşkil eden beş bileşenin baş harflerinden almıştır:

C – Sermaye Yeterliliği (Capital Adequacy) A - Aktif Kalitesi (Asset Quality) M - Yönetim Kalitesi (Management Quality) E – Kazançlar (Earnings) L – Likidite (Liquidity) (Kuşoğlu, 2016: 63).

CAMELS'in bileşenleri aşağıdaki gibi açıklanmaktadır:

C (Capital Adequacy) Sermaye Yeterliliği:

Sermaye, varlıkların değerinin düşmesi ya da bankanın zararlarla karşılaşması durumunda mevduat sahibi ve diğer alacaklara güvence sağlar (Aslan, 2014: 84).

Sermaye yeterliliği, bankaların maruz kaldığı risklerden dolayı ortaya çıkabilecek zararlara karşı gerekli miktarda kaynak ile donanımlı olması gerektiğini ifade eder (Erdoğan, 2018: 68). Güçlü sermaye yapısına sahip olan bankaların, meydana gelebilecek risklere karşı daha dayanıklı ve finansal yapılarında sağlamlığından söz edilebilir (Latifi, 2015: 35).

FFIEC göre bankanın sermaye yapısı ve risk unsuru analizinde şu süreçleri izler (Solak, 2010: 57-58):

Birinci Aşama: Sermayenin incelenmesi,

- Sorunları tespit etmek için geçmiş bilgilerin kontrol edilmesi,
- İç kontrol denetiminin gerçekleştirilmesi,
- İnceleme faaliyetleri sonucunda;
 - Bankanın mevcut risk bazlı sermayesi hesaplanır,
 - İzleme faaliyetlerinde elde edilen bulgular,
 - Bankada en az % 5 mülkiyetliği bulunan ortaklar listelenir.

İkinci Aşama: Sermaye yeterlilik oranının hesaplanması,

- Sermaye ihtiyaçlarını gidermek veya mevcut sermaye yeterliliğini değerlendirmek,
- Bankanın sermaye yeterlilik oranının diğer bankalarla karşılaştırılması,
- Bankanın mevcut durumu dikkate alınarak geleceğe dönük planlamalar,
- Sermaye yeterliliğine etkileri dolayısıyla, temüttü, kazanç yapısı, aktif kalitesi, büyüme, bilanço dışı faaliyetler, sermayenin gelişimi ve

yeterliliği, sabit varlıklar, teknoloji giderleri, yeni ürün ve hizmet kanalları gibi hususlarda ilgili bileşene açıklamaların eklenmesidir.

Üçüncü Aşama: Geçerli riskler doğrultusunda sermayenin risk yapısının belirlenmesi,

Dördüncü Aşama: Bankanın risk yönetim sistemlerinin kalitesi ve risk yönetim uzmanlarının bilgilerinin analiz edilmesi (yerinde denetimle),

Beşinci Aşama: Banka işlemlerinin ne kadar hızlı yapıldığının kontrolü,

Altıncı Aşama: Yapılması gereken denetim faaliyetlerin ardından riskin yeterince değerlendirilip değerlendirilmediğini doğrulamak için ek işlemlere tabi tutulması,

TBB'nin 2016 yılı verilerine göre sermaye yeterliliğinin ölçülmesine yönelik belirlediği oranlar aşağıdaki gibidir (Erdoğan, 2018: 70).

Oran 1: Özkaynaklar/ Kredi+Piyasa+Operasyonel Riske Esas Tutar

Sermaye yeterlilik rasyosu değerlendirilmesinde, hesaplanan rasyonun yapılan tanımına ve risk katsayılarına bağlılığının göz ardı edilmemesi gerekir. Örneğin; yüksek bir sermaye yeterlilik rasyosuna sahip olan bir bankada bu durum mali gücün ve etkinliğin göstergesi değil, hazine üzerinden risk alındığını ve sahip olunan varlıklarının önemli bir bölümünün DİBS'lerinde oluştuğunun göstergesi olabilir.

Oran 2: Özkaynaklar/ Toplam Aktifler

Bankanın sahip olduğu aktiflerinin yüzde kaçının öz kaynaklarıyla finanse edildiğini gösteren orandır. Özellikle kredi kullandıran bankalar alacaklarını tahsil aşamasında bir sorunla karşılaşmamak için bu oranın yüksek olmasını istemektedirler. Banka bilançolarındaki öz kaynak terimi, ödenmiş sermaye, sermaye yedekleri, kâr yedekleri, dönem kârı ve geçmiş yıllar kârının toplamından oluşmaktadır.

Oran3 = Öz Kaynaklar –Duran aktifler / Toplam Aktifler

Bankaların duran aktiflerini kullanmadan aktiflerinin yüzde kaçını öz kaynakları ile finanse ettiğini gösteren orandır. Duran 71 aktifler, Takipteki Alacaklar (net) + İştirakler (net) + Bağlı Ortaklıklar (net) + Sabit Kıymetler toplamından oluşan kavramdır.

Oran 4: Özkaynaklar / Mevduat + Mevduat Dışı Kaynaklar

Bankaların yabancı kaynakları, öz kaynak yükümlülükleri dışında kalan pasifleridir. Yani banka yabancı kaynakları, mevduat ve mevduat dışı kaynaklardan oluşmaktadır. Banka yabancı kaynaklarının yüzde kaçının öz kaynakları ile finanse edildiğinin ölçen orandır.

Oran 5: Bilanço İçi Döviz Pozisyon / Özkaynaklar

Oran 6: Net Bilanço Pozisyonu / Özkaynaklar

Oran 7: Net Bilanço Pozisyonu + Net Nazım Hesap Pozisyonu / Özkaynaklar

Oran5, Oran6 ve Oran7 ile ifade edilen oranlar günümüzde özellikle banka kaynaklarının önemli bir bölümünün yabancı para kaynaklardan oluşması nedeniyle, bankaların döviz kuru risklerinin ölçülmesi amacıyla kullanılmaktadır(Erdoğan, 2018: 71).

A (Asset Quality) Aktif Kalitesi:

Aktif kalitesi; bankaların varlıklarının değer/kar yaratma yeteneğini ve riskli düzeyini bir arada yansıtarak bankanın mali gücü hakkında doğrudan bilgi veren bir bileşen mahiyetindedir (Yıldırım, 2012: 116).

Bankalardaki en önemli riski, varlıklarının değer yitirmesi oluşturur. Banka kaynaklarının çok önemli bir bölümünü, bankaya faiz yükü getiren yabancı kaynaklar oluşturduğu ve öz kaynakların payı da göreceli olarak düşük olduğu için bankalarda kaynak yapısının esnekliği azdır. Bundan dolayı bankaların varlıklarının değer yitirme riskinin az olması gerekir(Aslan, 2014: 84).

Bankaların varlıklarının en temel unsuru kredilerdir. Bundan dolayıdır ki, bankaların faaliyetlerini ve finansal yapılarını etkileyen en önemli unsur geri dönmeyen kredilerdir. Geri dönmeyen kredilerin çokça bulunduğu ekonomilerde mali piyasadaki rekabet koşulları zayıflar. Bankalar varlık yönetiminde kredilerin vade yapısını yöneterek varlık kalitesinde başarı sağlayabilir(Aslan, 2014: 87).

Birinci Aşama: Aktif kalitesinin kapsamlı belirlenmesi,

- Bilânço içindeki kredi dengesi,
- Risk dereceleme raporları,
- Problemlili kredi listelerinin gözden geçirilmesi,
- Kredilerin yoğunlaşması,
- Kredi kullananların incelenmesi,
- İştirak listelerinin kontrolü,
- Cari hesapların ve müşterilerin incelenmesi,
- Kredi politikası ve kredilerin sigortalanması, teminatların incelenmesi,
- İzleme faaliyetleri sonucu bulguların incelenmesidir.

İkinci Aşama: Yönetim bilgi sistemlerinin ve risk yönetim sistemlerinin değerlendirilmesi,

- Risk limitleri ve kredi büyüme analizleri,
- Büyüme imkânlarının gözden geçirilmesi,
- Kurum içi portföy yönetim raporları (kredi politikası istisnaları, kredi istisnaları, teminat istisnaları, kredi konsantrasyonları vb.)
- Değişen kredi taahhütlerinin incelenmesi,

- Aktif kalitesi göstergelerinin seyri,
- Kredi portföyünün risk özellikleri,
- Yerel-ulusal ekonomik göstergeler,
- Diğer finansal kurumların pozisyonları,
- Planlanan veya planlanmış ürünlerin incelenmesidir.

Üçüncü Aşama: Bankanın kredi uygulamalarının gözden geçirilmesi,

- Bankanın kredi politikalarındaki değişikliklerin incelenmesi,
- Bankanın kredi portföy durumunun (ticari, perakende vb.) incelenmesi,
- Yüksek hacimli krediler,
- Kredilere kısmen veya tamamen iştirak eden kredi iştirakleri,
- Kredi kullandırılmasının gerçekleştiriliş şekli (komisyoncu, şahsen gibi),
- Yeni ürünlerin piyasadaki seyri,
- Kredi kullanan müşterilere yapılan bankacılık hizmetleri,
- Bankanın bağlı kuruluşlarına sağladığı krediler,
- Güvenilir olmayan müşterilere sağlanan mortgage kredileri,
- Kredi politikalarındaki istisnaların tespiti,
- Yüksek kaldıraçlı ve riskli finansal ürünlerin analizi,
- Sorunlu kredilerin ve yeniden yapılandırılan kredilerin incelenmesidir.
- Sağlanan bilgilerin bütünlüğünün incelenmesidir.

Dördüncü Aşama: Kredilerin risk oranlarına göre, bankanın riskli kredi miktarının hesaplanması,

Beşinci Aşama: Kredi riskinin diğer varlıklarla ilişkilendirilmesidir (Solak, 2010: 61-62).

M (Management) Yönetim kalitesi

Yönetim kalitesi, yönetsel kapasiteyi ve performansı temsil etmekte olup, ABD’ de yerinde denetim ile ilgili banka yönetimi ve göstermiş olduğu performans değerlendirilirken aşağıdaki kriterler göz önüne alınmalıdır (Kuşoğlu, 2016: 69).

- Yönetim kurulunun bankanın almış olduğu bütün kararları desteklenme şartı
- Yönetim kurulu ve üst yönetimin faaliyetlere ait riskleri kontrol etme başarısı, stratejileri ve sektördeki gelişmelere ve yeni ürün ve hizmetlere uyumu ve önderlik etme kapasiteleri
- Hizmet verdikleri alanlar için, iç denetim sistem yeterlilikleri ve bu sistem için en uygun politikaların üretilebilme düzeyleri
- Bankanın yönetim bilgi sistemi ve risk sistem yapılarının büyüklüğü ve yeterliliği
- Kanunlara ve yönetmeliklere uygun bir şekilde işleyiş
- Banka yönetim kurulunun, denetçilerin analiz, değerlendirme ve uyarılarını dikkate alarak daha sistematik ve yasalara uygun bankacılık sistemi oluşturma isteklilikleri
- Banka yönetiminin etkinliği ve yönetimdeki başarısı
- Bankanın genel performans görünümü ve faaliyetlerinde göstermiş olduğu başarısı
- Bankanın sektördeki rakiplerine göre başarı durumları vasıflı personel ve en uygun programların varlığı (Erdoğan, 2018: 75).

Yönetim Kalitesi bileşeni, diğer bileşenlerden oldukça farklı şekilde belirlenebilmektedir. Diğer bileşenler finansal tablolarla ölçülürken yönetim kalitesi ise

oldukça öznel ve somut verilerle elde edilmesi zordur, fakat kurumsal başarı için son derece önemlidir (Arıçelik, 2010: 83).

E – Kârlılık (Kazançlar) Kalitesi (Earnings):

Kârlılık Kalitesi bir bankanın finansal gücünü, faaliyetlerinin etkinliğini, yönetimin başarısını gösterir. Bankalar, kârlılıkları düşükse yeni fonlar için kaynak yaratamayacaktır. Küreselleşmenin yarattığı acımasız ve yoğun rekabet sürecinde finansal piyasaların faaliyetlerinin performansını ve bankaların finansal sistem içerisindeki durumlarının gücünü ölçebileceğimiz en önemli rasyolar, birçok uzmana ve bu konuda çalışmalar yapan araştırmacıya göre Toplam Aktif Kârlılığı (ROA) ve Özsermaye Kârlılığı(ROE)'dir (Topçu, 2017: 71).

Bankalarda karlılık durumunun analiz edilmesinde, bankaların karlılık oranı, elde edilen karın kalitesi ve sürdürülebilirliği ve sektördeki rakipleriyle kıyaslanması, kazançların piyasa riskine olan hassaslığı, zarar uğradığı zaman sermayenin bu zararı karşılayabilirliği karşısında dikkate alınması gereken hususlardandır (Saka Ilgan, 2013: 83)

Kazançlar kalitesi mevcut sürdürülebilirlikle beraber karlılık yapısı ağırlıklı değerlendirmeler aşağıdaki maddelere odaklanarak değerlendirilir (Kuşoğlu, 2016: 70):

- Kazanç seviyesi (yükselen trendi ve sürdürülebilirlik durumu),
- Kar yedekleriyle sermayeye destekleme durumu,
- Kazancın elde edildiği kaynak ve kalitesi,
- Operasyonel masrafların durumu,
- Sorunlu kredilerin ve yapılandırılan kredilerin durumu,
- Kazançların piyasa riskine karşı ne kadar çok veya az olduğu.

L – Likidite Kalitesi (Liquidity) :

Kısa vadeli borç ödeme gücünün ve kaynakların ne kadarının nakit olarak elde tutulduğunu gösteren oranlar likidite oranlarıdır. Bir banka için borçlarını zamanında ödeyebilme gücü, bankanın likidite seviyesi ile doğrudan ilişkilidir. Bankalar borçlarını

ve üstlendikleri faaliyetlerin vadelerini göz önüne alarak kendi likidite derecelerini belirlemelidirler (Erdoğan, 2018: 78).

Likidite çok önemli, fakat unutmamak gerekir ki, yüksek seviyedeki likit varlıklar aynı zamanda banka için yüksek maliyet oluşturur. Bankaların aktifinde tam likit kalemlerin çok olması aynı zamanda bankaların karlılık performansını da olumsuz etkiler. Tam tersi durumunda yani likidite yetersizliği durumunda ise bankaya olan güven azalır ve bankanın faaliyetleri aksar. Bu yüzden, uygun likidite stratejileriyle kâr maksimizasyonu sağlanmak için, bankanın elinde tutması gereken likit varlıkların ne kadar olması gerektiğine doğru karar verilmesi gerekmektedir (Latifi, 2015: 41).

S (Sensitivity to Market Risks) Piyasa Risklerine Duyarlılık:

Bu bileşen yoluyla bankanın faiz oranı, kur ve mal fiyatlarında, hisse senedi fiyatlarında değişimlerden kaynaklanan piyasa riskine olan duyarlılık değerlendirilmektedir. Yerinde denetimde bu bileşen değerlendirilirken göz önüne alınması gereken kriterler aşağıdaki gibidir (Türker Kaya, 2001: 5):

- Bankaların elde ettikleri kazançların ve sermaye değerinin piyasa koşullarındaki olumsuz değişimlere duyarlılığı,
- Banka yönetiminin bankanın maruz kaldığı piyasa riskini tespit ve kontrol etmedeki başarısı
- Bankanın ticari olmayan işlemlerde maruz kaldığı faiz riskinin yapısı,
- Bankanın ticaret ve döviz işlemlerinden kaynaklanan piyasa riski durumu.

CAMELS sistemini oluşturan bileşenlerden meydana gelen değerlendirme, denetim ve gözetim gibi alanlarda kullanılan bir yaklaşımdır. Söz konusu olan bu bileşenlerin bankanın risk profilini, bilanço yapısını ve sayısal bilgilerini ortaya koyabilecek nitelikte olması önemlidir (Arıçelik, 2010: 85).

2.3.5.2. Camels Aşamaları

1.Aşama Referans Değer Hesabı : Öncelikle hesaplamanın yapılacağı dönemler belirlenir ve kullanılacak rasyolar belirlenir. Rasyoların hesaplanabilmesi için bankalara

ait ilgili dönemlere ait veri setlerinin temin edilmesi kullanılacak rasyoların ağırlıkları ve ilişki yönünün tespiti, referans değerlerinin hesaplanması yapılır. Seçilen bankanın karşılaştırılmak istendiği grubun ortalama finansal oranları, referans değeri olarak kabul edilir. Örneğin X bankasının performansı; Türkiye’deki tüm bankaların ortalamaları ile karşılaştırılmak isteniyorsa, referans değeri olarak tüm bankaların belirlenene dönemlere ait seçilmiş finansal rasyolarının ortalaması hesaplanır (Kuşoğlu, 2016: 65).

2.Aşama Endeks Değer: Performansı ölçülecek olan bankaların her bir rasyo değeri referans değerine bölünerek 100 ile çarpımından elde edilir. Örneğin Özkaynaklar / Toplam Aktifler rasyosunun 2010 referans değeri 11,80 olsun, aynı yıl performansı incelenecek bankanın aynı rasyosu ise 13,37 olsun. Endeks Değer= $13,37 / 11,80 \times 100 = 113$ olarak hesaplanır (Kuşoğlu, 2016: 65).

3.Aşama Sapma Değer: Söz konusu oran ilişki yönüne (pozitif veya negatif) göre endeks değeri ile 100 baz puan arasındaki fark hesaplanır. Eğer oran performans artırıcı bir sonucu ifade ediyorsa ilişki pozitif, eğer oran performans azaltıcı bir sonucu ifade ediyorsa ilişki negatif olarak belirlenir. Örneğin Özkaynaklar / Toplam Aktifler rasyosunun sonucu performansı artırıcı bir sonucu ifade ettiği için ilişki yönü pozitiftir (+). 2. Aşamada da hesaplandığı gibi Özkaynaklar / Toplam Aktifler rasyosunun endeks değerinin 113 olarak hesaplanması durumunda sapma değer aşağıdaki gibi olacaktır. Sapma değer= $113 - 100 = 13$ olarak hesaplanır. İlişkinin yönü negatif olan bir rasyo için sapma değer = $100-113=-13$ olarak hesaplanır (Kuşoğlu, 2016: 65).

4.Aşama Oran Ağırlığı x Sapma Değer: Önceden hesaplanan sapmanın ağırlığa göre değeri hesaplanır. Sapma değeri x İlgili rasyonun ağırlığı, (Kuşoğlu, 2016: 65).

5.Aşama Ağırlıklı Sapma Değerlerin Toplamı: Ağırlığı hesaba katılan sapmaların bileşen bazında toplamları alınır. Altı ana bileşenin içindeki rasyoların ağırlığı alınan sapma değerlerinin bileşen bazında toplam değerleri hesaplanır. (Kuşoğlu, 2016: 65).

6.Aşama Toplam Ağırlıklı Sapma Değerler x İlgili Bileşen Ağırlığı: Altı ana bileşen değerleri, ana bileşenlerin ağırlıkları ile çarpılır. Bir önceki aşamada toplanan ağırlık değerler x Ana bileşen ağırlık yüzdesi (Kuşoğlu, 2016: 65).

7.Aşama Ağırlıklı Bileşen Değerlerinin Toplanması: Önceki aşamada Ağırlıklara göre hesaplanan altı bileşenin değerleri toplanır. CAMELS değeri hesaplanır (Kuşoğlu, 2016: 65).

8.Aşama CAMELS Notu: Bileşik CAMELS Değerleri 1-5 skalasında notlandırılır (Altın vd.,2016:465).

2.3.5.3.CAMELS Skorlarının Hesaplanması

Tez çalışmasının bu bölümünde CAMELS skorlarının hesaplanması ile ilgili belirleyicileri CAMELS aşamaları bölümü altında detay bilgi verilmiş olup CAMELS skor hesaplanması üzerine literatür taramasına yer verilmiştir.

CAMELS çözümlemesinde bileşene ve her bir rasyoya ait ağırlık değerleri, grupta yer alan rasyo sayısı ve rasyonun önemine dikkat çekerek araştırmacı tarafından sübjektif olarak tespit edilmiş, referans alınmış ve oluşturulan CAMELS formülünde riskten daha fazla kârlılık imlerine önem gösterilmiştir(Coşkun ve Kargın,2016:50).

CAMELS analizinde ilk olarak analiz yapılacak bankalara ait belirlenen dönemler için kullanılacak olan rasyolar hazırlanır. Analizin yapılabilmesi için gerekli olan referans değerler hesaplanır. Referans değerler 100 kabul edilerek bankaların rasyo değerleri ile oranlanarak bankaların analiz değeri bulunur. [(Banka Rasyo Değeri / Referans Değer)x100] Bulunan bu baz puanrasyonun yönü pozitif ise baz puandan 100 çıkarılır, negatif ise 100 değerinden baz puan çıkarılarak bankanın puanı hesaplanır. Daha önceden belirlenen rasyonun yüzde ağırlığı ile çarpılarak değeri hesaplanır. 6 gruptan her bir grup ayrı ayrı kendi içinde toplanarak grup puanı hesaplanır. Hesaplanan bu puanlar grupların yüzdelik değerleri ile çarpılarak banka puanı hesaplanmış olur(Altemur vd.,2018:61).

III. BÖLÜM

TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNDE TİCARİ BANKALARIN FONKAYNAKLARININ 2000 YILI SONRASI PERFORMANS DEĞERLENDİRMESİ

Bankacılık sektörü, finansal sistemin başrollerinden biridir. Sektörün başarısı yahut başarısızlığı, hızlıca asıl sektöre yansıdığından ülke ekonomilerinin üstünde mühim bir etkisi bulunmaktadır. Türkiye'deki 2001 bankacılık krizi, bunun en yakın örneğidir. Bu sebeple, bankaların finans dayanıklılıklarının ve performanslarının tespitindeki önemi sürekli olarak vurgulanmaktadır. Bankacılık; tarım, inşaat, tekstil ve üretim sektörüne dek tüm endüstri dallarında aracılık rolüne sahiptir. Bundan dolayı ülkenin ekonomisinde çok mühim bir yere sahiptir. Bundan dolayı bankacılık, ulusal gelire ve ulusal gelirin büyümesine direkt olarak katkı sağlamaktadır (Kandemir ve Arıcı,2013:62). Diğer yandan bankacılık sektöründeki olumlu gelişmeler, uluslararası kredi kuruluşlarının not artırımına gitmesine yol açarak ülkeye daha fazla dış yatırım girmesine katkı sağlamaktadır. Bu ve benzeri gelişmeler ise özellikle Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler açısından son derece önem arz etmektedir. Böylece söz konusu ülkelerin ekonomik büyüme ve kalkınma hedeflerine ulaşabilmeleri için bankacılık sektörünün daha sağlam ve daha güçlü bir yapıya kavuşması gerekmektedir. Fakat 1970'li yıllardan sonra bankacılık sektörünün işleyişi daha dolambaçlı bir hal almış ve sektör daha riskli bir şekilde çalışır duruma gelmiştir. Yaşanan gelişmelerin ardından bankacılık sektörünün denetimine daha fazla önem verilmeye başlanmıştır. Her ne kadar bankacılık sektörünün denetim ve gözetim uygulamaları ülkeden ülkeye farklılık gösterse bile, uygulamada yerinde denetim (On-Site) ve uzaktan gözetim (Off-Side) olmak üzere iki sistem mevcuttur. Yerinde denetim sisteminde denetim yapan kişiler, bankanın çalışma ortamında faaliyetlerini yürütürken; uzaktan gözetim sisteminde ise bankaların finansal durumları ekonometrik yöntemler kullanılarak tespit edilmeye çalışılmaktadır(Karaçor vd.,2017:49).

Çalışmada ticari bankaların fon tercihlerinin banka performansına olan etkisi incelenip, CAMELS analiz ile performans değerlendirilmesi yapılacaktır. Çalışmanın ilk bölümünde ticari bankaların fon kaynakları olan özsermaye ve yabancı kaynaklarından

söz edilmektedir. İkinci bölümünde ise bankacılık sisteminde performansa ilişkin literatür taraması ile CAMELS yöntemi hakkında bilgiye yer verilmiştir. CAMELS yöntemi tercih edilmesi nedeni, bankaların mali tabloları üzerinden yararlanıldığı, bankaların risk bazlı denetiminde kullanılabilir bir yöntem ve bankaların mali performansını ortaya koyan bir yöntem olmasıdır. Çalışmanın bu bölümünde Türk Bankacılık sektöründe ticari bankaların fon kaynaklarının 2000 yılı sonrası performans değerlendirmesine yer verilmiştir. Analizde Türk Bankacılık sektöründeki 6 adet banka kullanılmıştır. Bunlardan 3 adedi kamu sermayeli mevduat bankası, 2 adedi özel sermayeli mevduat bankası ve 1 adedi de yabancı sermayeli mevduat bankalarıdır. Çalışmada 2000-2018 yılları arasında Türkiye Halk Bankası A.Ş., Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O., Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş. kamu sermayeli, Akbank T.A.Ş., Türkiye İş Bankası A.Ş., özel sermayeli, Türkiye Garanti Bankası A.Ş. yabancı sermayeli mevduat bankaları olarak finansal performansları CAMELS analizi ile incelenecektir.

3.1.Türk Bankacılık Sektöründe Ticari Bankaların 2000 Yılı Sonrası Fon Kaynakları Tercihleri

Bankacılık, hızlı iktisadi büyüme ve gelişmenin önemli parçalarından biridir. Bankalar, yalnızca para kontrolü için bir araç olmayıp ekonominin yeniden yapılanmasında ve uzun dönemli devam ettirilebilir makroekonomik istikrarın temininde tesiri olan kuruluşlardır. İktisadi sistemin içerisinde bu kadar önemli bir rolü bulunan bankacılığın ekonomik sistem ile etkileşimini açık ve net şekilde sergilemesi ve sağlıklı bir yapı içinde işleyebilmesi gereklidir. Finans sistemi içinde bu denli önemli bir yeri bulunan bankalar, uzun zamandır farklı sebeplerden dolayı bazı zorluklarla yüz yüze olmuştur. Özellikle 1980'den sonra uygulanan reformların ardından sektörün karşılaştığı temel problemler; iktisadi istikrarsızlık, finansal riskler, yüksek kaynak maliyeti, haksız rekabet şartları, teknolojideki hızlı gelişimlere ayak uyduramama, özkaynakların yetersizliği ve yeniden yapılanma problemleri biçiminde sıralanması mümkündür (Uzunoğlu, 2003:s. 27).

Bankacılık sektöründe 2002 – 2007 yılları arasında finansal aracılık işlevinin büyümesinde, uluslararası piyasalardan sermaye girişi, bekleyişlerin kendini toparlaması ve iyileşmesi, faiz oranlarının düşmesi, finansal ürünlerin çeşitlenmesi ve kredi

taleplerinin hızlı bir şekilde artması etkili olmuştur. 2008 yılında küresel krizinden sonra bankalar sermaye yeterliliği yükseltmesi, bankalarda bulunan likiditenin toplam yükümlülükler oranının artırılması ve mevcut riskler için daha fazla karşılık ayırması gibi tedbirler almıştır.

Bu bölümde Türk Bankacılık Sektörünün özkaynak ve yabancı fon kaynaklarının bilançodaki toplam pasife dağılımı belirtilmiştir. Bu dağılımı TBB'nin yayınlamış olduğu istatistikler ana veri olarak kullanılmıştır. Türk Bankacılık Sektörü 2000 yılı sonrası hangi fon kaynaklarını tercih ettiği ve ne düzeyde kullandığı tespiti faydalı olacaktır.

Tablo 2: 2000-2018 yılları arası Tüm Bankaların Konsolide Bilanço Pasif Dağılımı

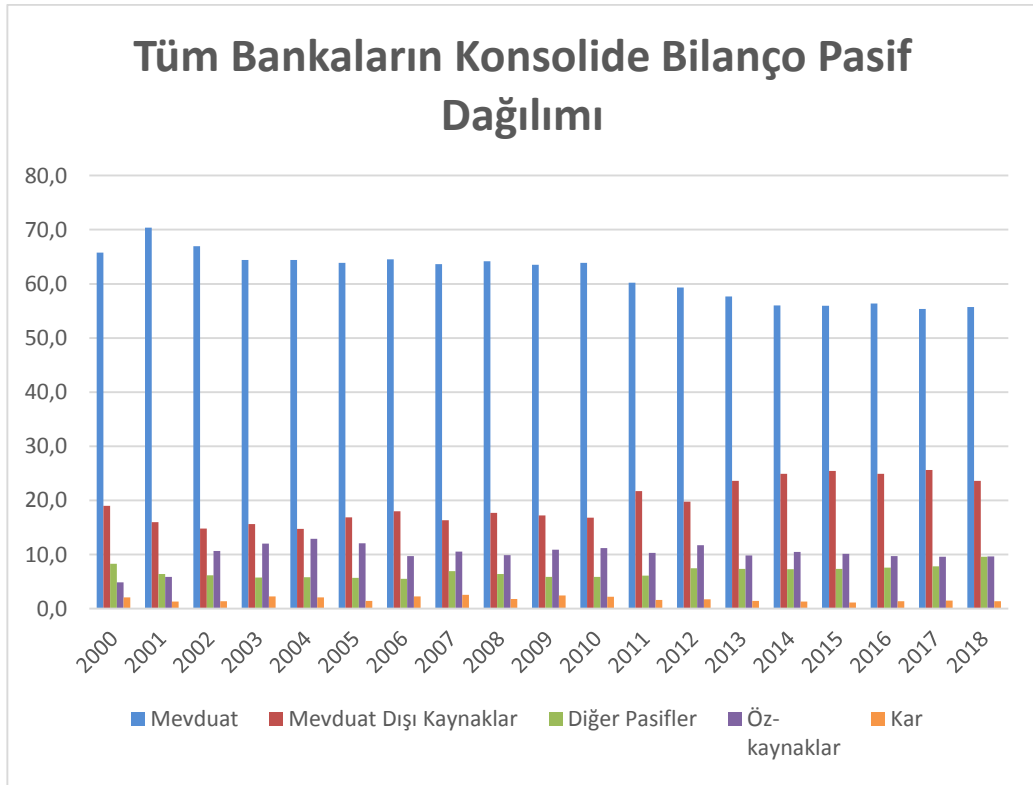
| Yıllar | Mevduat | Mevduat Dışı Kaynaklar | Diğer Pasifler | Öz-kaynaklar | Kar | Toplam |
|--------|---------|------------------------|----------------|--------------|-----|--------|
| 2000 | 65,8 | 19,0 | 8,3 | 4,8 | 2,1 | 100,0 |
| 2001 | 70,4 | 16,0 | 6,4 | 5,8 | 1,3 | 100,0 |
| 2002 | 67,0 | 14,8 | 6,2 | 10,7 | 1,4 | 100,0 |
| 2003 | 64,4 | 15,6 | 5,7 | 12,0 | 2,2 | 100,0 |
| 2004 | 64,4 | 14,8 | 5,8 | 12,9 | 2,1 | 100,0 |
| 2005 | 63,9 | 16,9 | 5,7 | 12,1 | 1,4 | 100,0 |
| 2006 | 64,5 | 18,0 | 5,5 | 9,7 | 2,3 | 100,0 |
| 2007 | 63,6 | 16,3 | 7,0 | 10,5 | 2,6 | 100,0 |
| 2008 | 64,2 | 17,7 | 6,4 | 9,9 | 1,8 | 100,0 |
| 2009 | 63,5 | 17,2 | 5,9 | 10,9 | 2,4 | 100,0 |
| 2010 | 63,9 | 16,8 | 5,9 | 11,2 | 2,2 | 100,0 |
| 2011 | 60,2 | 21,7 | 6,1 | 10,3 | 1,6 | 100,0 |
| 2012 | 59,3 | 19,8 | 7,5 | 11,7 | 1,7 | 100,0 |
| 2013 | 57,7 | 23,6 | 7,4 | 9,9 | 1,4 | 100,0 |
| 2014 | 56,0 | 24,9 | 7,3 | 10,5 | 1,3 | 100,0 |
| 2015 | 55,9 | 25,4 | 7,4 | 10,1 | 1,1 | 100,0 |
| 2016 | 56,4 | 24,9 | 7,6 | 9,7 | 1,4 | 100,0 |
| 2017 | 55,4 | 25,7 | 7,8 | 9,6 | 1,5 | 100,0 |
| 2018 | 55,7 | 23,6 | 9,6 | 9,7 | 1,4 | 100,0 |

Kaynak:https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/istatistikraporlar/ekler/1234/61._Yilinda_Turkiye_Bankalar_Birligi.pdf

Tablo 2 dikkatle incelendiğinde, 2000 yılında ki Türk Bankacılık sektöründe ki tüm bankaların konsolide bilançosunun pasifteki yüzdesel oranını mevduatlar %65,8

iken, mevduat dışı kaynaklar %8,3, diğer pasifler %8,3, özkaynaklar %4,8 ve kar ise %2,1'dir. Tablo da 2001 yılında ki tüm bankaların konsolide bilançosun pasifte ki dağılımına bakıldığında ise mevduatlar %70,4'e, özkaynaklar %5,8'e çıkmışken, mevduat dışı kaynaklar %16'ya, diğer pasifler %6,4'e ve kar %1,3'e düşmüştür. Bunun nedeni, Türk Bankacılık Sektörünün mali açıdan güçlendirilmesi için 2001 yılında yeniden yapılandırma süreci olarak açıklanabilmektedir. Bankacılık sektörünün konsolide bilançosunda 2018 yılı, 2000 yılına göre kıyaslandığında özkaynaklar yüzdesel payı iki katından daha fazlasına çıkarak %9,7'ye çıktığı gözlemlenmektedir. Tablo 2'nin grafik analizi aşağıdadır.

Şekil 1: 2000-2018 yılları arası Tüm Bankaların Konsolide Bilanço Pasif Grafiği



Şekil 1 incelendiğinde, 2000 yılı sonrası Türk Bankacılık Sektöründe tüm bankaların konsolide bilançosunun pasifindeki yüzdesel mevduat payı ilerleyen yıllarda düştüğü gözlemlenmiştir. Aynı zamanda tüm bankalar bilançosunun pasifindeki yüzdesel mevduat dışı kaynakların payı ilerleyen yıllarda arttığı gözlemlenmektedir. Bankalar

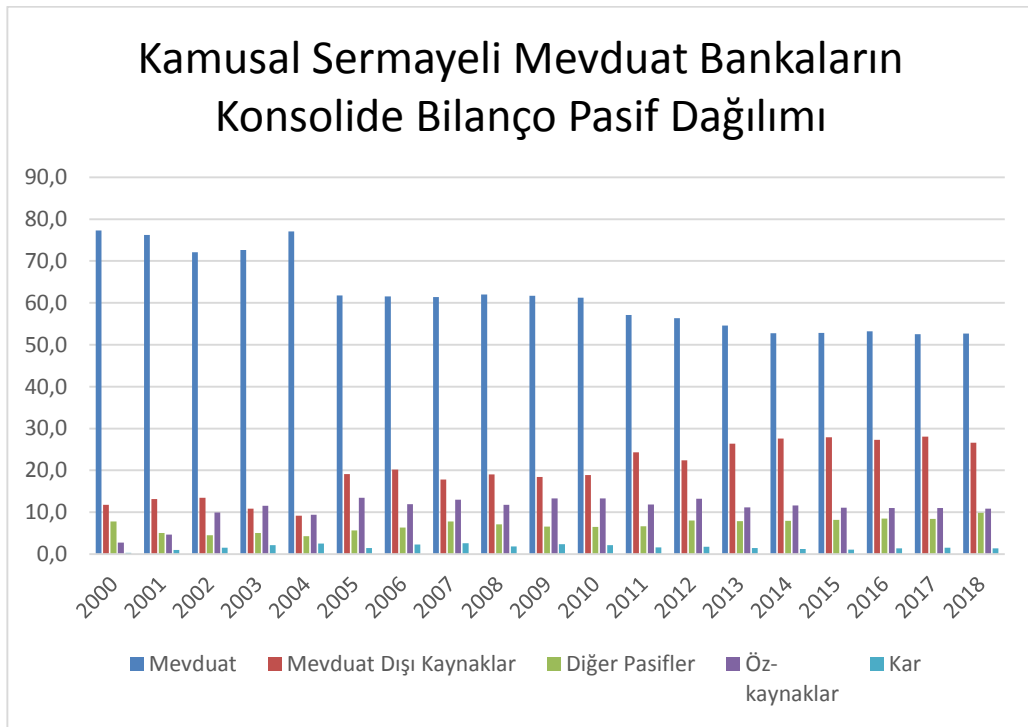
2001 yılı sonrası fon kaynakları olarak mevduat dışı kaynaklara yöneldiği yorumlanabilmektedir. Grafiğe bakıldığında bankacılık sektörü 2000 yılından sonra diğer pasiflerinde ki yüzdesel olarak oranını artırdığı söylenebilir.

Bankacılık sektöründe kamusal sermayeli mevduat bankaları, özel sermayeli mevduat bankaları ve yabancı sermayeli mevduat bankalarının konsolide bilançolarında ki pasifin yüzdesel olarak analizi aşağıdaki gibi yorumlanabilir.

3.1.1. Türk Bankacılık Sektöründe Kamusal Sermayeli Mevduat Bankalarının 2000 Yılı Sonrası Fon Kaynakları Tercihleri

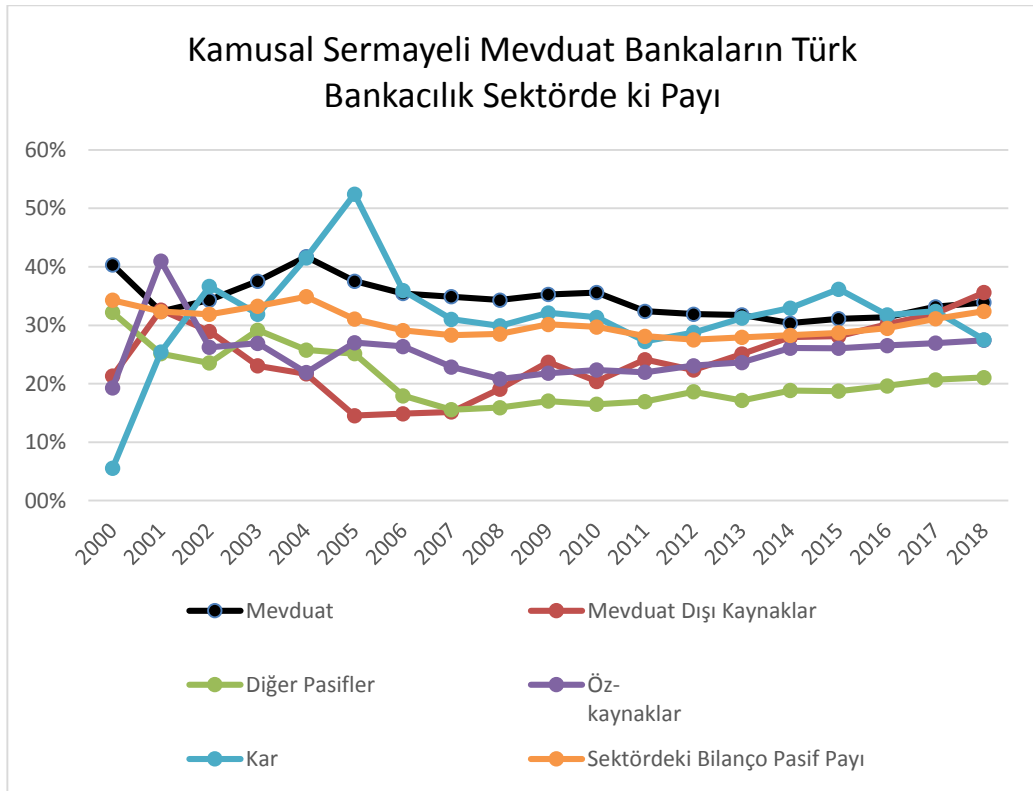
Bu bölümde, Türk bankacılık sektöründe ekonomik istikrarın sağlanması ve enflasyonla mücadelede en etkin rolü olan kamusal sermayeli mevduat bankalarının 2000 yılı sonrası konsolide bilançosunda ki mevduat, mevduat dışı kaynaklar, diğer pasifler, özkaynak ve karı yüzdesel olarak analizi belirtilecektir.

Şekil 2: 2000-2018 Yılları Arası Kamusal Sermayeli Mevduat Bankaların Konsolide Bilanço Pasif Dağılımı Grafiği



Şekil 3.2 incelendiğinde, kamusal sermayeli mevduat bankalarının pasifinde ki mevduat payı yüzdesel olarak çok yüksek olduğu söylenebilir. Bu durum piyasa yapıcı bankaların piyasaya verdikleri kredi miktarı yüksek olduğu ve bu nedenle mevduata ihtiyacı olduğu olarak söylenebilir. Kamu sermayeli mevduat bankalarının bilançosunda ki pasifi incelendiğinde, 2000 yılı sonrası yüzdesel mevduat payı düştüğü gözlemlenmiştir. Yıllar itibariyle kamu sermayeli mevduat bankaları bilançosunda ki pasifinde yüzdesel olarak mevduat payı azalış göstermesine rağmen mevduat payı %50'nin üzerindedir. Bununla birlikte 2000 yılı sonrası mevduattan ziyade mevduat dışı ve diğer pasiflere yöneldiği yorumlanabilir. 2004 yılından sonra kamusal sermayeli mevduat bankalarının özkaynağı %10'nun üzerindedir. 2011 yılından sonra mevduat dışı kaynaklarına daha fazla önem vererek konsolide bilanço da yüzdesel olarak payını arttırmıştır.

Şekil 3: 2000-2018 Yılları Arası Kamusal Sermayeli Mevduat Bankalarının Konsolide Bilançonun Sektördeki Pasif Payı Grafiği



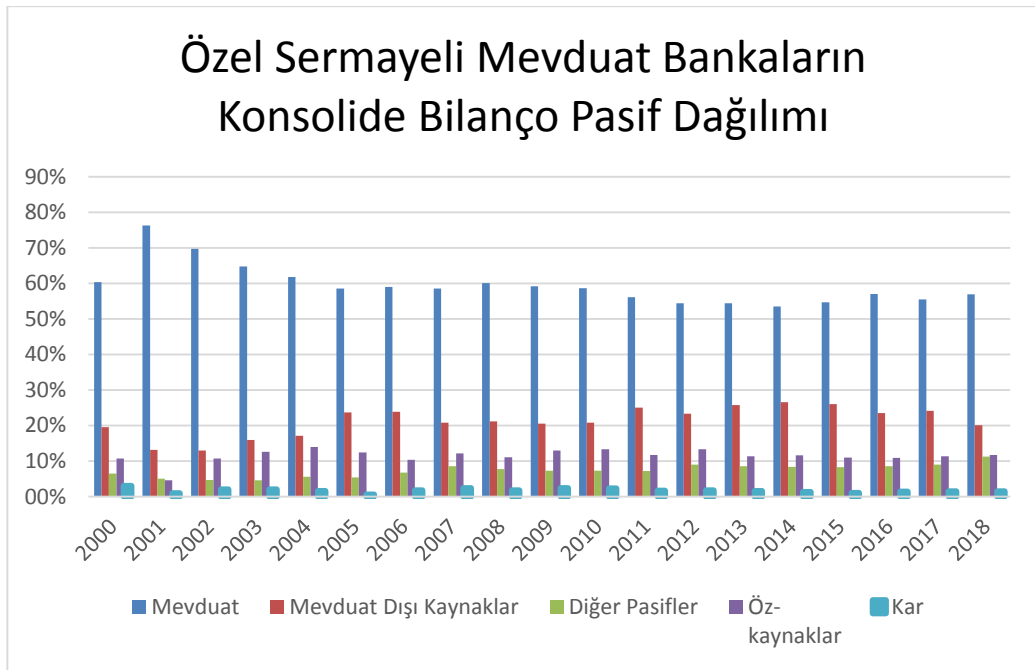
Şekil 3 incelendiğinde, 2000 yılında kamusal sermayeli mevduat bankalarının konsolide edilmiş yüzdesel kar payı, sektörde ki konsolide edilmiş tüm bankaların karında

ki pay üzerinden en az kar eden bankalar olduğu söylenebilir. 2007 yılından itibaren bilançosunda ki diğer pasifler payını, sektöre göre yıllar itibariyle büyütmeyi başarmıştır. 2005 yılından itibaren sektörde ki mevduat dışı kaynak payında artış trendi yakalamıştır. 2001 yılından sonra sektörde ki mevduat payını %30 - %40 bandında korumayı başarmıştır.

3.1.2. Türk Bankacılık Sektöründe Özel Sermayeli Mevduat Bankalarının 2000 Yılı Sonrası Fon Kaynakları Tercihleri

Bu bölümde, Türk bankacılık sektöründe konsolide olarak en büyük paya sahip özel sermayeli mevduat bankalarının 2000 yılı sonrası konsolide bilançosunda ki mevduat, mevduat dışı kaynaklar, diğer pasifler, özkaynak ve karı yüzdesel olarak analizi belirtilecektir.

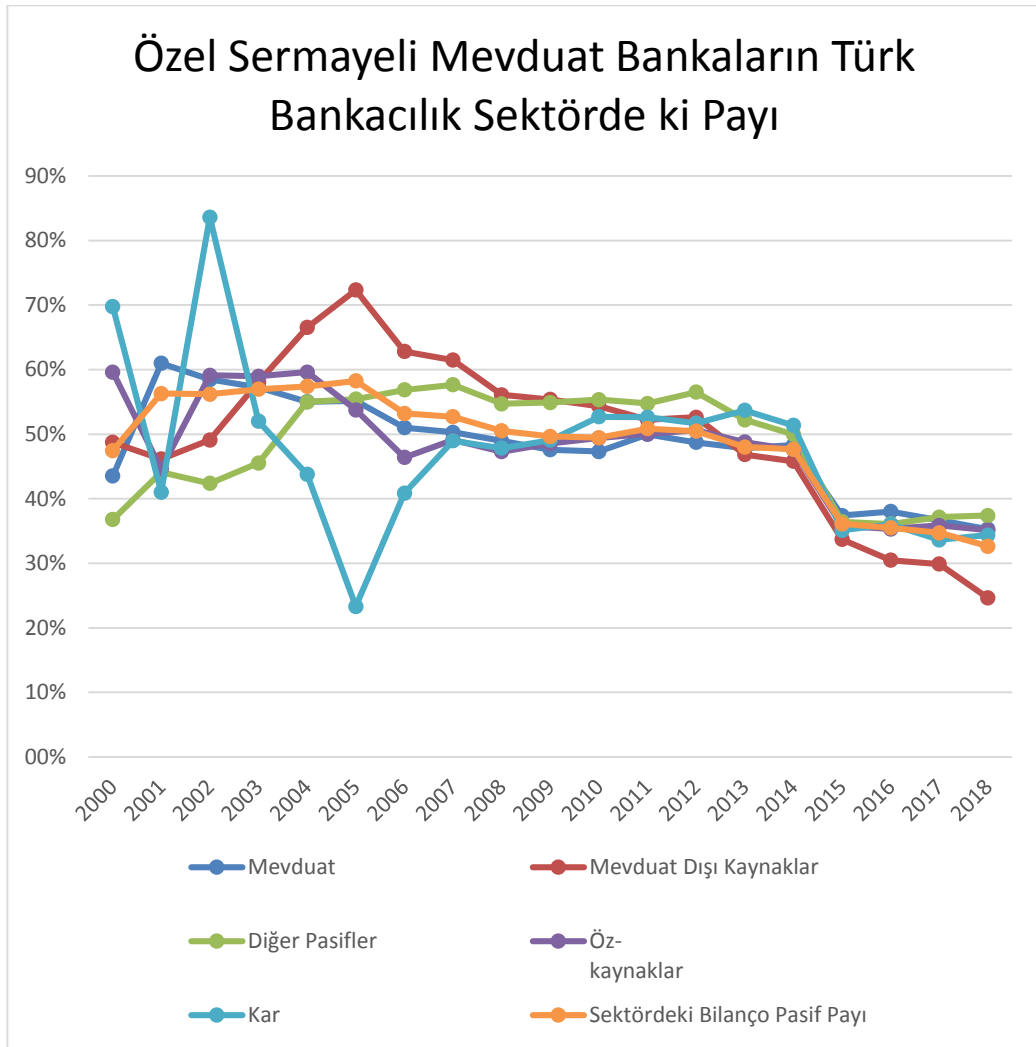
Şekil 4: 2000-2018 Yılları Arası Özel Sermayeli Mevduat Bankaların Konsolide Bilanço Pasif Dağılımı Grafiği



Şekil 4 incelendiğinde, Türk bankacılık sektöründeki özel sermayeli mevduat bankalarının konsolide bilançoda ki pasif dağılımında 2001 yılından sonra mevduat payı yıllar itibariyle azalma gösterdiği gözlemlenebilir. Bunun en büyük nedeni ise özel

sermayeli bankaların mevduat dışı kaynaklara yönelmesi denebilir. Bilançoda pasif dağılımında en büyük payı diğer mevduat bankalarında olduğu gibi mevduat payı almıştır. Bilançonun pasif dağılımına bakıldığında diğer pasiflerde 2003 yılından sonra konsolide bilanço pasifinde payını artırdığı gözlemlenmektedir. Karın bilançoda en yüksek oranda olduğu yıl 2000 yılıdır. Mevduatın ise bilançoda en yüksek oranda olduğu yıl 2001 yılıdır.

Şekil 5: 2000-2018 Yılları Arası Özel Sermayeli Mevduat Bankalarının Konsolide Bilançonun Sektördeki Pasif Payı Grafiği



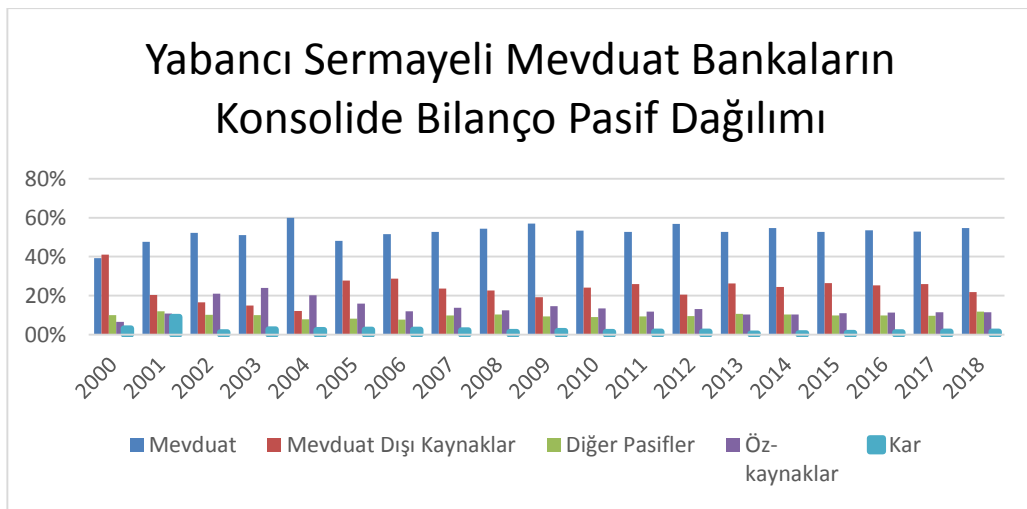
Şekil 5 incelendiğinde, Türk bankacılık sektöründe özel sermayeli mevduat bankalarının mevduat payı 2001 yılında zirveyi görmüş olup %60'ın üzerine çıkmıştır.

Özel sermayeli mevduat bankalarının 2001 yılından sonra mevduat payı yıllar itibariyle azalmış olduğu gözlemlenmiştir. Özel sermayeli mevduat bankaları 2002 yılında sektördeki karlılıktan en çok pay mevduat bankaları olmuşlardır. Bu karlılıklarını koruyamayarak 2005 yılına kadar ciddi bir azalış trendine girdiği gözlemlenmiştir. 2005 yılından sonra sektörde ki karlılık payları 2006 ve 2007 yılında tekrar yukarı yönlü olmuştur. Mevduat dışı kaynaklarında ise sektörde 2005 yılında %70'in üzerinde bir paya sahip olmuşlardır. 2007 yılından sonra sektörde ki mevduat dışı payları yıllar itibariyle azalma gösterdiği söylenebilir. Sektörde ki bilanço pasif payı ise 2006 yılından itibaren gittikçe azaldığı gözlemlenmektedir. Özetlenirse sektörde ki payları 2005 yılından sonra azaldığı söylenebilir.

3.1.3. Türk Bankacılık Sektöründe Yabancı Sermayeli Mevduat Bankalarının 2000 Yılı Sonrası Fon Kaynakları Tercihleri

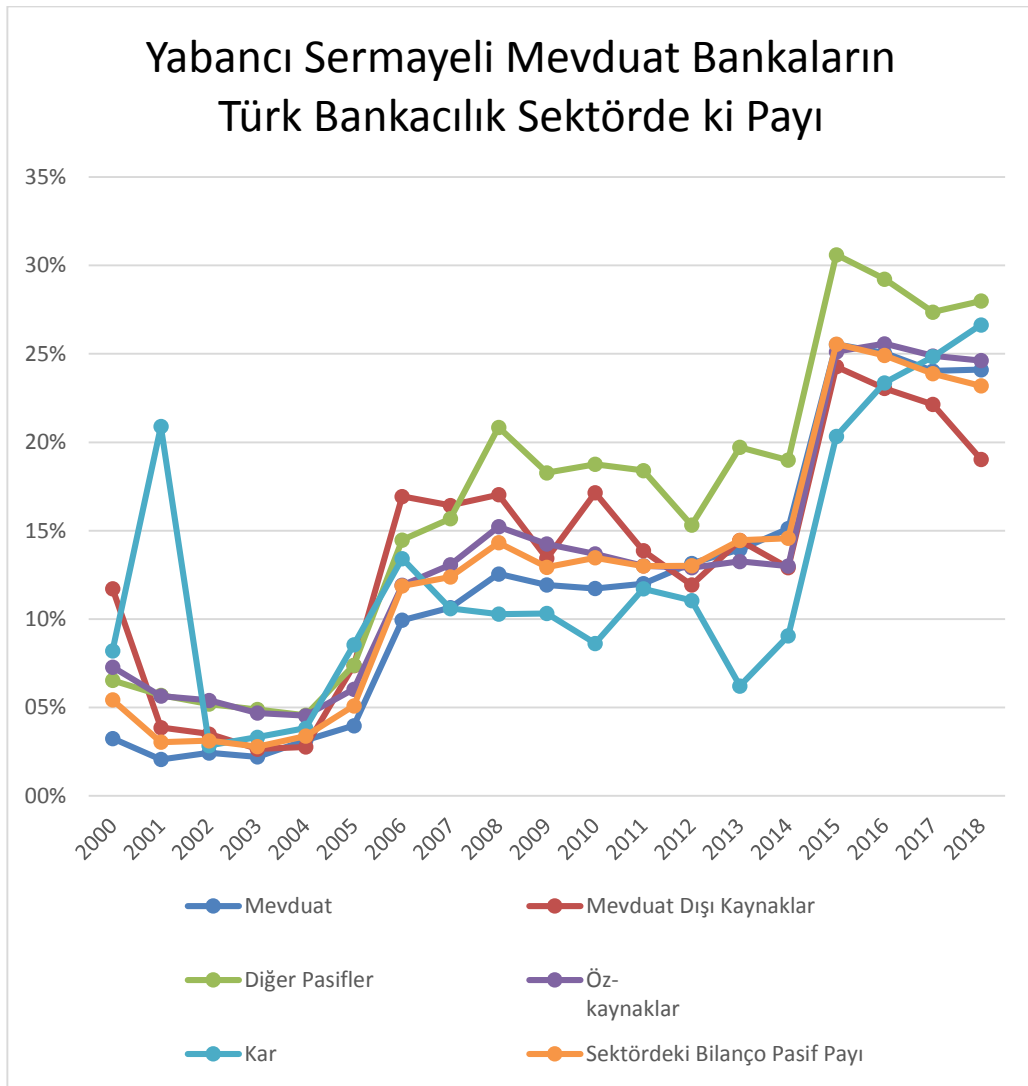
Bu bölümde, Türk bankacılık sektöründe konsolide olarak en büyük paya sahip yabancı sermayeli mevduat bankalarının 2000 yılı sonrası konsolide bilançosunda ki mevduat, mevduat dışı kaynaklar, diğer pasifler, özkaynak ve karı yüzdesel olarak analizi belirtilecektir.

Şekil 6: 2000-2018 Yılları Arası Yabancı Sermayeli Mevduat Bankaların Konsolide Bilanço Pasif Dağılımı Grafiği



Şekil 6 incelendiğinde, Türk bankacılık sektöründeki yabancı sermayeli mevduat bankalarının konsolide bilançoda ki pasif dağılımında 2000 yılında mevduat dışı kaynakların ciddi bir oranda yüksektir. 2000 yılında bilançoda ki en büyük payı, sırasıyla mevduat dışı kaynaklar ve mevduatdır. 2000 – 2018 yılları arası incelendiğinde, bilançoda ki pasif dağılımında en çok orana sahip olduğu yıllar, mevduatda 2004 yılı, mevduat dışı kaynaklarda 2000 yılı, diğer pasiflerde 2001 yılı, karda 2001 yılı ve özkaynaklarda ise 2003 yılındadır.

Şekil 7: 2000-2018 Yılları Arası Yabancı Sermayeli Mevduat Bankalarının Konsolide Bilançonun Sektördeki Pasif Payı Grafiği



Şekil 7 incelendiğinde, Türk bankacılık sektöründe yabancı sermayeli mevduat bankalarının bilanço pasif payı 2012 yılından itibaren artış olduğu gözlemlenmektedir. Yabancı sermayeli mevduat bankalarının 2001 yılında sektörde %20 ile %25 arasında karlılık payı almıştır. Özetle bankacılık sektöründe 2018 yılı ile 2000 yılı kıyaslandığında yabancı sermayeli mevduat bankaları, mevduat, mevduat dışı kaynaklar, özkaynaklar, diğer pasifler ve karda payını ciddi bir oranda artırmayı başarmıştır. Sektörde ki bilanço pasif payının artış trendini 2003 yılında yakalayarak, bazı yıllar düşüş gösterse de %20'nin üzerinde payını artırdığı gözlemlenmektedir.

3.2. Türk Bankacılık Sektörünün Ticari Bankaların 2000 Yılı Sonrası CAMELS Yöntemiyle Performans Değerlendirmesi

Bankaların belirli hedeflere ulaşabilmesi ve bu hedefler çerçevesinde politika ve programlarını tespit edip etmediğini, bazı finans analizi ölçümü yöntemleriyle ölçmektedir. Söz konusu çözümleme metotlarından biri de bankaların performanslarının tespitine uygun olan CAMELS çözümleme tekniğidir(Soba,2019:35).

CAMELS, bankaları 6 etkene göre değerlendirmek üzere kullanılmış olan yaygın bir derecelendirme yapısıdır. Söz konusu derecelendirme yapısı etrafında bankalar; C (Capital Adequacy–Sermaye Yeterliliği), A (Asset Quality - Varlık Kalitesi), M (Management Quality–Yönetim Kalitesi), E (Earnings–Kazançlar), L (Liquidity – Likidite Durumu) ve S (Sensitivity to Market Risk – Piyasa Riskine Duyarlılık) faktörleri bağlamında ele alınmaktadır. Her etkenin arkasında, o etkeni iyi biçimde sergileyen finansal oranlar vardır. CAMELS alt bileşenleri, bir bankanın uzaktan gözetiminde ele alınması gerekli 6 bileşeni ortaya koymaktadır. Sermaye Yeterliliği (C), bir bankadaki sermayenin miktar ve kalitesini ele almaktadır. Varlık Kalitesi (A), bir bankanın kredilerine ve bu kredilerin risklerine odaklanmaktadır. Yönetim Kalitesi (M), bir bankanın operasyonel kapasitesini ve gözetim kalitesini ölçmektedir. Kazançlar (E), bir bankanın sağladığı kazançların sürdürülebilirliğiyle ilgilenir. Likidite (L), bir bankanın varlıklarının nakde dönüşebilme gücünü ölçmektedir. Piyasa Riskine Duyarlılık'sa (S) bir bankanın kazançlarının, piyasadaki olumsuz gelişmelere karşı duyarlılığını ölçmektedir (Bayramoğlu ve Gürsoy,2017:3).

CAMEL(S) sistemi, öğelerden birinin yetersizliği durumunda bankanın başarısızlık ihtimalinin yükseldiğini ortaya koymaktadır. Söz konusu öğelerin tercihi, her bir öğenin bir bankanın finans tablolarındaki bir ana öğeyi temsil ettiği fikrine dayalıdır (Kandemir ve Arıcı,2013:66).

3.2.1. Veri Seti ve Yöntem

Çalışmada kullanılan veriler, Türkiye Bankalar Birliği'nin her yıl yayımladığı "Seçilmiş Rasyolar 2000-2018" istatistiki raporlardan elde edilmiştir. Analizde kullanılan veriler kamuya açık veriler olma özelliği taşımaktadır. Çalışmanın kısıdını BIST'te kayıtlı mevduat bankalarının oluşturmasından dolayı analizde 6 adet banka kullanılmıştır. Bunlardan 3 adedi kamu sermayeli mevduat bankası, 2 adedi özel sermayeli mevduat bankası ve 1 adedi de yabancı sermayeli mevduat bankalarıdır. Çalışmada Türkiye Halk Bankası A.Ş., Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O., Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş. kamu sermayeli, Akbank T.A.Ş., Türkiye İş Bankası A.Ş., özel sermayeli, Türkiye Garanti Bankası A.Ş. yabancı sermayeli mevduat bankaları olarak finansal performansları analiz edilen bankalardır.

Tablo 3: Ziraat Bankası 2000-2018 yılları arası CAMELS Analizi

| SERMAYE YETERLİLİĞİ (C-Capital) | Sermaye Yeterlilik Rasyosu | Özkaynaklar/Toplam Aktifler | (Özkaynaklar-Duran Aktifler)/Toplam Aktifler | Bilanço içi Döviz Pozisyonu/Özkaynaklar |
|--|-----------------------------------|------------------------------------|---|--|
| 2000 | 14,9 | -3,1 | - | 14,5 |
| 2001 | - | 11,9 | 5,6 | 14,3 |
| 2002 | 72 | 11 | 6,5 | 13,2 |
| 2003 | 95,1 | 12,5 | 10 | 15,3 |
| 2004 | 50,6 | 8,9 | 6,9 | 10,2 |
| 2005 | 47,7 | 8,9 | 7,2 | 10,4 |
| 2006 | 39,5 | 9,2 | 7,6 | 10,5 |
| 2007 | 25,4 | 8,9 | 7,5 | 10,2 |
| 2008 | 20,1 | 7,1 | 5,5 | 8,5 |
| 2009 | 23,2 | 8,3 | 6,9 | 10,2 |
| 2010 | 19,2 | 8,9 | 7,7 | 10 |
| 2011 | 15,6 | 8,2 | 6,9 | 9 |
| 2012 | 19 | 10,5 | 8,8 | 11,2 |

| | | | | |
|---|---|---|---|--|
| 2013 | 13,2 | 8,9 | 7,2 | 15,4 |
| 2014 | 18,2 | 11,5 | 8,5 | 13,3 |
| 2015 | 15,1 | 10,4 | 7,5 | 7,9 |
| 2016 | 14,5 | 10,7 | 7,7 | -23,5 |
| 2017 | 15,2 | 10,8 | 8,1 | 26 |
| 2018 | 14,8 | 10,7 | 8 | 30,5 |
| Genel Ort. | 29,62 | 9,16 | 7,45 | 11,42 |
| AKTİF KALİTE Sİ (A-Asset) | Takipteki Krediler(brüt) /Toplam Krediler ve Alacaklar | Duran Aktifler/Toplam Aktifler | Toplam Krediler ve Alacaklar/Toplam Aktifler | Toplam Krediler ve Alacaklar/Toplam Mevduat |
| 2000 | 4,4 | 2,9 | 26,4 | 18,5 |
| 2001 | 52,7 | 6,3 | 14,6 | 20,9 |
| 2002 | 51,9 | 4,6 | 12,6 | 17 |
| 2003 | 43,3 | 2,5 | 11,8 | 16,2 |
| 2004 | 4,2 | 2 | 16 | 20,1 |
| 2005 | 2,3 | 1,7 | 20,6 | 25,9 |
| 2006 | 1,8 | 1,6 | 24,2 | 29,1 |
| 2007 | 1,8 | 1,4 | 26,7 | 31,7 |
| 2008 | 2 | 1,5 | 29,5 | 36,8 |
| 2009 | 2,3 | 1,4 | 29,5 | 37,3 |
| 2010 | 1,5 | 1,3 | 38 | 45,7 |
| 2011 | 1,2 | 1,3 | 44,5 | 63,2 |
| 2012 | 2,9 | 1,8 | 43,9 | 60 |
| 2013 | 2,2 | 1,6 | 53,5 | 78,3 |
| 2014 | 1,9 | 3 | 57,3 | 92,6 |
| 2015 | 1,7 | 2,9 | 61,7 | 100,2 |
| 2016 | 1,8 | 3 | 65 | 104,3 |
| 2017 | 1,6 | 2,7 | 68,7 | 112 |
| 2018 | 2 | 2,7 | 69,1 | 112 |
| Genel Ort. | 9,65 | 2,43 | 37,55 | 55,72 |
| YÖNETİM KALİTE Sİ (M-Managament) | Şube Başına Net Kâr | Personel Gideri/Diğer Faaliyet Giderleri | Faiz Dışı Gelirler(Net)/Diğer Faaliyet Giderleri | Toplam Faaliyet Gelirleri/Toplam Aktifler |
| 2000 | 55,7 | - | -5,9 | 1,7 |
| 2001 | 0 | 34,9 | -120,8 | 9,8 |
| 2002 | 0 | 47,6 | 42,1 | 10,2 |
| 2003 | 1 | 44,5 | 69,7 | 9,7 |
| 2004 | 1 | 51,2 | 67 | 8,1 |
| 2005 | 2 | 54,3 | 99,2 | 6,3 |
| 2006 | 2 | 54,5 | 69,6 | 6,1 |
| 2007 | 2 | 52,4 | 71,7 | 5,8 |

| | | | | |
|--|---|--|---|---|
| 2008 | 2 | 53,1 | 51,2 | 4,8 |
| 2009 | 3 | 55,2 | 46,2 | 5,6 |
| 2010 | 3 | 54,9 | 67 | 4,5 |
| 2011 | 1 | 50,1 | 36,9 | 3,9 |
| 2012 | 2 | 48,1 | 43,4 | 5 |
| 2013 | 2 | 48,2 | 58,2 | 4,8 |
| 2014 | 2 | 44,5 | 51,5 | 4,3 |
| 2015 | 3 | 39,7 | 51,6 | 4,4 |
| 2016 | 3 | 43,1 | 61,6 | 4,8 |
| 2017 | 4 | 38,4 | 47,2 | 4,6 |
| 2018 | 4 | 36,9 | 10,9 | 3,6 |
| Genel Ort. | 4,87 | 47,31 | 43,06 | 5,9 |
| KAZANÇLAR (E-Earnings) - KARLILIK | Vergi Öncesi Kâr/Toplam Aktifler | Toplam Gelirler/Toplam Giderler | Net Dönem Kârı(Zararı)/Öz kaynaklar | Dönem Net Kârı(zararı)/Toplam Aktifler |
| 2000 | 0,9 | 104,4 | 19,8 | 0,5 |
| 2001 | 3,7 | 121 | -2,1 | -0,2 |
| 2002 | 1,6 | 123,1 | 3,8 | 0,4 |
| 2003 | 3,9 | 135,6 | 18,4 | 2,3 |
| 2004 | 3,9 | 148 | 30,3 | 2,7 |
| 2005 | 4,1 | 144,9 | 31,1 | 2,8 |
| 2006 | 3,8 | 139,9 | 31,9 | 2,9 |
| 2007 | 3,7 | 135,6 | 32,6 | 2,9 |
| 2008 | 2,6 | 129,7 | 29 | 2 |
| 2009 | 3,5 | 150,3 | 33,9 | 2,8 |
| 2010 | 3 | 149,7 | 27,6 | 2,5 |
| 2011 | 1,7 | 132,4 | 15,9 | 1,3 |
| 2012 | 2,2 | 149,4 | 15,4 | 1,6 |
| 2013 | 2,1 | 160,3 | 18,1 | 1,6 |
| 2014 | 2,1 | 148,5 | 14,2 | 1,6 |
| 2015 | 2,2 | 147,7 | 16,4 | 1,7 |
| 2016 | 2,4 | 163,9 | 18,8 | 2 |
| 2017 | 2,4 | 153,8 | 18,6 | 2 |
| 2018 | 1,9 | 148,9 | 15,2 | 1,6 |
| Genel Ort. | 2,72 | 141,42 | 20,46 | 1,82 |
| LİKİDİTE DURUMU (L-Liquidity) | Likit Aktifler/Toplam Aktifler | Yabancı Para Likit Aktifler/Yabancı Para Pasifler | Likit Aktifler/Kısa Vadeli Yükümlülükler | Likit Aktifler/(Mevduat +Mevduat Dışı Kaynaklar) |
| 2000 | 17,4 | 63,5 | - | 19,5 |
| 2001 | 17,9 | - | - | 21,6 |
| 2002 | 20,7 | 54 | 40,1 | 24,8 |

| | | | | |
|---|---|---|---------------------------------------|--|
| 2003 | 34,4 | 65,2 | 109,3 | 42 |
| 2004 | 34,1 | 72,4 | 113,7 | 39,3 |
| 2005 | 39,9 | 70,3 | 66 | 46,5 |
| 2006 | 50 | 87,8 | 75,7 | 57,5 |
| 2007 | 54,2 | 89,2 | 78,1 | 61,6 |
| 2008 | 21,9 | 61,5 | 30,7 | 24,3 |
| 2009 | 32,7 | 62,1 | 44,3 | 36,7 |
| 2010 | 36,3 | 47,7 | 49,6 | 40,8 |
| 2011 | 33,5 | 49,4 | 44,6 | 37,6 |
| 2012 | 37,4 | 59,7 | 57 | 43,6 |
| 2013 | 36,7 | 51,1 | 57,3 | 42 |
| 2014 | 35,1 | 47,2 | 58,1 | 41,5 |
| 2015 | 31,6 | 46,2 | 51,2 | 36,8 |
| 2016 | 28,9 | 44,5 | 46,1 | 33,8 |
| 2017 | 26 | 38,6 | 42,1 | 30,5 |
| 2018 | 8,6 | 18,6 | 14 | 10,2 |
| Genel Ort. | 31,43 | 57,16 | 57,52 | 36,34 |
| PİYASA RİSKİNE DUYARLIK (S-Sensitivite to Market Risk) | Finansal Varlıklar(Net) /Toplam Aktifler | Faiz Dışı Gelirler(Net)/ Toplam Aktifler | Faiz Gelirleri/Toplam Aktifler | Yabancı Para Aktifler/Yabancı Para Pasifler |
| 2000 | - | - | 5,2 | 97,6 |
| 2001 | 53,6 | -7,5 | 55,3 | - |
| 2002 | 54,7 | 1,7 | 30,9 | 101,9 |
| 2003 | 60,3 | 2,2 | 22,6 | 101,6 |
| 2004 | 63,2 | 1,6 | 15,8 | 102,1 |
| 2005 | 57,2 | 1,9 | 12,2 | 100,2 |
| 2006 | 61 | 1,4 | 13,1 | 100,2 |
| 2007 | 57,5 | 1,3 | 13,8 | 100,3 |
| 2008 | 56 | 0,8 | 12,8 | 100,1 |
| 2009 | 57 | 0,7 | 11,4 | 99,7 |
| 2010 | 50,5 | 1 | 8,2 | 91,5 |
| 2011 | 44 | 0,6 | 8 | 95,7 |
| 2012 | 40,2 | 0,8 | 8,3 | 94,6 |
| 2013 | 30,3 | 1 | 6,6 | 95,4 |
| 2014 | 26,1 | 0,9 | 7,4 | 95,2 |
| 2015 | 21,4 | 0,9 | 7,3 | 97,6 |
| 2016 | 19,3 | 0,9 | 7,3 | 108 |
| 2017 | 16,6 | 0,7 | 7,6 | 92,3 |
| 2018 | 26,7 | 0,1 | 9,7 | 92 |
| Genel Ort. | 44,2 | 0,61 | 13,86 | 98,11 |

Tablo 3 incelendiğinde, sermaye yeterlilik rasyosu son yıllarda düşüş olduğu gözlemlenmektedir. Aktif kalitesinde yıllar itibariyle daha başarılı olduğu söylenebilir. Yönetim kalitesi genel olarak stabil devam ettiği, likidite durumu ve piyasa riskine duyarlılığı yıllar itibariyle düşüş olduğu gözlenmektedir.

Tablo 4: Halk Bankası 2000-2018 yılları arası CAMELS Analizi

| SERMAYE YETERLİLİĞİ (C-Capital) | Sermaye Yeterlilik Rasyosu | Özkaynaklar/Toplam Aktifler | (Özkaynaklar-Duran Aktifler)/Toplam Aktifler | Bilanço içi Döviz Pozisyonu/Özkaynaklar |
|--|--|---------------------------------------|---|--|
| 2000 | 19,2 | 3 | - | 43,9 |
| 2001 | - | 6,1 | 3,6 | - |
| 2002 | 102 | 10,5 | 7,5 | -0,1 |
| 2003 | 99,3 | 13,3 | 10,6 | 6,3 |
| 2004 | 58,9 | 11,7 | 8,6 | 58,7 |
| 2005 | 49,6 | 11,8 | 9 | 50,3 |
| 2006 | 32 | 11 | 8,4 | 71,5 |
| 2007 | 20 | 10,9 | 8,1 | 59,3 |
| 2008 | 14,5 | 8,4 | 5,3 | 48,6 |
| 2009 | 16 | 9,5 | 6,4 | 29,2 |
| 2010 | 15,9 | 10,2 | 7,3 | 13,7 |
| 2011 | 14,3 | 9,5 | 6,9 | 11,4 |
| 2012 | 16,2 | 11,4 | 8,2 | 7,8 |
| 2013 | 13,9 | 10,1 | 7,3 | 32,1 |
| 2014 | 13,6 | 10,6 | 7,3 | 8,3 |
| 2015 | 13,8 | 10,3 | 7,1 | 15,1 |
| 2016 | 13,1 | 9,2 | 6,3 | 11,2 |
| 2017 | 14,2 | 8,3 | 5,7 | 12,2 |
| 2018 | 13,8 | 7,7 | 5,4 | 8,8 |
| Genel Ort. | 30,01 | 9,65 | 7,16 | 27,12 |
| AKTİF KALİTESİ (A-Asset) | Takipteki Krediler(brüt)/Toplam Krediler ve Alacaklar | Duran Aktifler/Toplam Aktifler | Toplam Krediler ve Alacaklar/Toplam Aktifler | Toplam Krediler ve Alacaklar/Toplam Mevduat |
| 2000 | 26 | 3,8 | 13,5 | - |
| 2001 | 94,7 | 2,5 | 7,6 | 11,5 |
| 2002 | 94,6 | 3 | 6,9 | 10,5 |
| 2003 | 45,7 | 2,7 | 13 | 18,2 |
| 2004 | 28,1 | 3,1 | 16,9 | 22,3 |
| 2005 | 19,3 | 2,8 | 23 | 29,8 |

| | | | | |
|--|---|---|---|--|
| 2006 | 9,3 | 2,6 | 33,8 | 42,8 |
| 2007 | 5,7 | 2,8 | 45 | 58,8 |
| 2008 | 4,8 | 3,1 | 50,6 | 64,27 |
| 2009 | 5,1 | 3,1 | 53,5 | 73,9 |
| 2010 | 4 | 2,9 | 60,7 | 80,9 |
| 2011 | 3 | 2,5 | 61,7 | 84,9 |
| 2012 | 3 | 3,1 | 60,9 | 82,4 |
| 2013 | 2,6 | 2,8 | 60,6 | 84,2 |
| 2014 | 3,6 | 3,3 | 65,5 | 98,1 |
| 2015 | 3,1 | 3,2 | 67,5 | 103,8 |
| 2016 | 3,2 | 2,9 | 68,4 | 105,4 |
| 2017 | 3 | 2,6 | 66,6 | 105,3 |
| 2018 | 3,4 | 2,2 | 66,2 | 100,7 |
| Genel Ort. | 19,06 | 2,89 | 44,31 | 62,14 |
| YÖNETİM KALİTESİ (M-Management) | Şube Başına Net Kâr | Personel Gideri/Diğer Faaliyet Giderleri | Faiz Dışı Gelirler(Net)/Diğer Faaliyet Giderleri | Toplam Faaliyet Gelirleri/Toplam Aktifler |
| 2000 | 5,8 | - | 20,4 | - |
| 2001 | -1 | 17,9 | -31,3 | 2,4 |
| 2002 | 1 | 57,8 | 151,7 | 12,8 |
| 2003 | 1 | 48,4 | 107,2 | 10,2 |
| 2004 | 1 | 53,4 | 66,1 | 6,4 |
| 2005 | 1 | 50,6 | 91,3 | 5,8 |
| 2006 | 1 | 55,3 | 93 | 5,9 |
| 2007 | 2 | 52,9 | 85,5 | 6,2 |
| 2008 | 2 | 50,6 | 57,7 | 5,3 |
| 2009 | 2 | 49,9 | 62,7 | 6,4 |
| 2010 | 3 | 44,8 | 85,1 | 6,1 |
| 2011 | 3 | 42,4 | 91,5 | 5,5 |
| 2012 | 3 | 40,2 | 87,6 | 5,8 |
| 2013 | 3 | 40,8 | 76,8 | 4,9 |
| 2014 | 2 | 41,8 | 59 | 4,4 |
| 2015 | 2 | 43,6 | 56,9 | 4,1 |
| 2016 | 3 | 45,6 | 61,2 | 4 |
| 2017 | 4 | 43,5 | 64,4 | 3,5 |
| 2018 | 3 | 43,8 | 105,4 | 2,4 |
| Genel Ort. | 2,2 | 45,73 | 73,27 | 5,67 |
| KAZANÇLAR (E-Earnings) - KARLILIK | Vergi Öncesi Kâr/Toplam Aktifler | Toplam Gelirler/Toplam Giderler | Net Dönem Kârı(Zararı)/Öz kaynaklar | Dönem Net Kârı(zararı)/Toplam Aktifler |

| | | | | |
|--|---------------------------------------|--|---|---|
| 2000 | 0,3 | 102,5 | 1,9 | 0,1 |
| 2001 | -5,6 | 106,5 | -95,6 | -5,8 |
| 2002 | 4,3 | 129 | 32,5 | 3,4 |
| 2003 | 4,2 | 134,4 | 18,9 | 2,5 |
| 2004 | 2,8 | 133,7 | 17,5 | 2,1 |
| 2005 | 2,8 | 124,7 | 16,6 | 2 |
| 2006 | 3,2 | 133,7 | 22,8 | 2,5 |
| 2007 | 3,5 | 133,9 | 25,8 | 2,8 |
| 2008 | 2,5 | 130 | 23,7 | 2 |
| 2009 | 3,3 | 154,3 | 32,5 | 2,9 |
| 2010 | 3,4 | 163,8 | 30,5 | 3 |
| 2011 | 2,9 | 160,1 | 25,4 | 2,5 |
| 2012 | 3,1 | 163,8 | 24,8 | 2,6 |
| 2013 | 2,4 | 159,9 | 20,8 | 2,2 |
| 2014 | 1,8 | 141,7 | 14,4 | 1,5 |
| 2015 | 1,5 | 136,2 | 12,9 | 1,3 |
| 2016 | 1,4 | 139,4 | 12,6 | 1,2 |
| 2017 | 1,5 | 131,1 | 16 | 1,4 |
| 2018 | 0,7 | 126 | 9,3 | 0,7 |
| Genel Ort. | 2,1 | 137,08 | 13,85 | 1,62 |
| LİKİDİT E DURUM U (L-Liquidity) | Likit Aktifler/Toplam Aktifler | Yabancı Para Likit Aktifler/Yabancı Para Pasifler | Likit Aktifler/Kısa Vadeli Yükümlülükler | Likit Aktifler/(Mevduat +Mevduat Dışı Kaynaklar) |
| 2000 | 16,5 | 58,5 | - | 18,5 |
| 2001 | 12,2 | - | - | 13,7 |
| 2002 | 6,9 | 12,5 | 35,3 | 8,3 |
| 2003 | 16 | 29,3 | 28,5 | 19,8 |
| 2004 | 9,6 | 24,1 | 29,9 | 11,6 |
| 2005 | 20,4 | 32 | 55,1 | 24,7 |
| 2006 | 30,5 | 38,4 | 44,2 | 36,1 |
| 2007 | 33,8 | 40,1 | 56,3 | 39,4 |
| 2008 | 14,9 | 27,6 | 24,1 | 16,7 |
| 2009 | 15,4 | 21,6 | 24,2 | 17,7 |
| 2010 | 18,2 | 22,5 | 28 | 21 |
| 2011 | 19,9 | 27,5 | 31,7 | 22,8 |
| 2012 | 22,7 | 41,1 | 39,8 | 27 |
| 2013 | 22,5 | 40,8 | 40,8 | 26,1 |
| 2014 | 19,7 | 39,6 | 34,7 | 23,1 |
| 2015 | 19,9 | 36,3 | 37,6 | 23,1 |
| 2016 | 20,3 | 34,9 | 34,9 | 23,3 |
| 2017 | 23,3 | 33,2 | 39,8 | 27,5 |
| 2018 | 10,6 | 25,8 | 17,8 | 12,7 |
| Genel Ort. | 18,59 | 32,54 | 35,45 | 21,74 |

| PİYASA RİSKİNE DUYARLILIK (S-Sensitivite to Market Risk) | Finansal Varlıklar(Net) /Toplam Aktifler | Faiz Dışı Gelirler(Net)/ Toplam Aktifler | Faiz Gelirleri/Toplam Aktifler | Yabancı Para Aktifler/Yabancı Para Pasifler |
|---|---|---|---------------------------------------|--|
| 2000 | - | - | 2,5 | 91,2 |
| 2001 | 68,8 | -2,5 | 73,8 | - |
| 2002 | 77,4 | 5 | 37,6 | 100 |
| 2003 | 65,5 | 3,1 | 25,2 | 96,6 |
| 2004 | 66,9 | 1,4 | 15,9 | 72 |
| 2005 | 62,8 | 2,4 | 13,7 | 67,5 |
| 2006 | 52,7 | 2 | 13,3 | 65,7 |
| 2007 | 39,6 | 1,8 | 14,2 | 73,6 |
| 2008 | 35,9 | 1,1 | 13,3 | 86,4 |
| 2009 | 35,2 | 1,2 | 11,2 | 90,2 |
| 2010 | 27,7 | 1,7 | 8,7 | 94,8 |
| 2011 | 25,6 | 1,7 | 8 | 96,6 |
| 2012 | 21,2 | 1,7 | 8,3 | 97,2 |
| 2013 | 20,4 | 1,5 | 6,6 | 91,2 |
| 2014 | 17,3 | 1,1 | 7,4 | 97,3 |
| 2015 | 15 | 1,1 | 7,3 | 95,8 |
| 2016 | 14,5 | 1 | 7,3 | 97,4 |
| 2017 | 16,1 | 1 | 7,6 | 97,1 |
| 2018 | 30,6 | 0,9 | 9,7 | 98,2 |
| Genel Ort. | 38,51 | 1,51 | 15,34 | 89,37 |

Tablo 4 incelendiğinde, sermaye yeterlilik rasyosu yıllar itibariyle düşüş olduğunu ancak aktif kalitesinde yıllar itibariyle daha başarılı olduğu söylenebilir. Yönetim kalitesi genel olarak son yıllarda başarısını artırdığını, likidite durumu ve piyasa riskine duyarlılığı yıllar itibariyle azalan bir eğilim izlediği gözlenmektedir.

Tablo 5: Vakıflar Bankası 2000-2018 yılları arası CAMELS Analizi

| SERMAYE YETERLİLİĞİ (C-Capital) | Sermaye Yeterlilik Rasyosu | Özkaynaklar/ Toplam Aktifler | (Özkaynaklar-Duran Aktifler)/Toplam Aktifler | Bilanço içi Döviz Pozisyonu/Özkaynaklar |
|--|-----------------------------------|-------------------------------------|---|--|
| 2000 | 9 | 7,8 | - | 71,7 |
| 2001 | - | 3,8 | -12,4 | - |

| | | | | |
|----------------------------------|---|---------------------------------------|---|--|
| 2002 | 14,9 | 6 | -8,3 | 149,7 |
| 2003 | 14,9 | 6,9 | -1,7 | 75 |
| 2004 | 17,3 | 8,3 | 1,7 | 30,9 |
| 2005 | 25,4 | 13,2 | 8,1 | 17,6 |
| 2006 | 19,7 | 12,1 | 8,6 | 6,5 |
| 2007 | 15,4 | 12,3 | 8,9 | 1,9 |
| 2008 | 14,3 | 10,9 | 7,7 | -0,1 |
| 2009 | 15,4 | 11,4 | 8,4 | 6,9 |
| 2010 | 14,4 | 11,6 | 8,8 | 9 |
| 2011 | 13,4 | 10,4 | 8 | -3,7 |
| 2012 | 16,1 | 11,4 | 8,7 | 19,3 |
| 2013 | 13,7 | 9,3 | 7 | 12,3 |
| 2014 | 14 | 9,3 | 7,1 | 34,5 |
| 2015 | 14,5 | 9,2 | 6,3 | 21,9 |
| 2016 | 14,2 | 9,1 | 6,2 | 15,7 |
| 2017 | 15,5 | 8,6 | 6,2 | 29,5 |
| 2018 | 17 | 8,6 | 6,3 | 31,5 |
| Genel Ort. | 15,5 | 9,48 | 4,75 | 29,45 |
| AKTİF KALİTE Sİ (A-Asset) | Takipteki Krediler(brüt) /Toplam Krediler ve Alacaklar | Duran Aktifler/Toplam Aktifler | Toplam Krediler ve Alacaklar/Toplam Aktifler | Toplam Krediler ve Alacaklar/Toplam Mevduat |
| 2000 | 5,9 | 21,1 | 47,2 | - |
| 2001 | 43 | 16,2 | 27,5 | 35,9 |
| 2002 | 27,5 | 14,2 | 26,6 | 35,8 |
| 2003 | 16,3 | 8,5 | 27,5 | 37,1 |
| 2004 | 9,9 | 6,7 | 33,3 | 45,8 |
| 2005 | 8,4 | 5,1 | 36,8 | 51,9 |
| 2006 | 5,6 | 3,5 | 48,7 | 72,6 |
| 2007 | 4,9 | 3,4 | 55,3 | 81,3 |
| 2008 | 4,8 | 3,1 | 58,4 | 82,2 |
| 2009 | 6,1 | 3 | 53,4 | 77,4 |
| 2010 | 5,1 | 2,8 | 60,7 | 94 |
| 2011 | 3,8 | 2,4 | 64,3 | 94 |
| 2012 | 4 | 2,7 | 65,1 | 101,3 |
| 2013 | 4,1 | 2,4 | 64 | 106,4 |
| 2014 | 3,8 | 2,3 | 66,1 | 114 |
| 2015 | 3,9 | 2,9 | 67,7 | 112,6 |
| 2016 | 4,3 | 2,8 | 69,5 | 119,3 |
| 2017 | 4,2 | 2,4 | 68 | 118,5 |
| 2018 | 4,9 | 2,3 | 66,9 | 123,5 |
| Genel Ort. | 8,97 | 5,67 | 53 | 83,53 |
| YÖNETİM KALİTE | Şube Başına Net Kâr | Personel Gideri/Diğer | Faiz Dışı Gelirler(Net)/Diğ | Toplam Faaliyet Gelirleri/Toplam Aktifler |

| Sİ (M- Managam ent) | | Faaliyet Giderleri | er Faaliyet Giderleri | |
|---|---|---|--|--|
| 2000 | 157,2 | - | 39,7 | - |
| 2001 | -2 | 32,9 | 41,9 | 1,7 |
| 2002 | 1 | 36 | 86,6 | 6,8 |
| 2003 | 1 | 37,3 | 141,5 | 7,6 |
| 2004 | 2 | 41 | 85,4 | 7,4 |
| 2005 | 2 | 44,3 | 82,2 | 5,9 |
| 2006 | 2 | 38,9 | 74,4 | 6,2 |
| 2007 | 3 | 46 | 95 | 6,2 |
| 2008 | 1 | 42,2 | 67,8 | 5,5 |
| 2009 | 2 | 40,4 | 63,9 | 6,3 |
| 2010 | 2 | 40,4 | 82,6 | 5,6 |
| 2011 | 2 | 43 | 78,7 | 5 |
| 2012 | 2 | 40,6 | 64,8 | 5,3 |
| 2013 | 2 | 42,3 | 63,9 | 4,8 |
| 2014 | 2 | 39,6 | 75,4 | 4,4 |
| 2015 | 2 | 38,2 | 59 | 4,2 |
| 2016 | 3 | 38,8 | 65,5 | 4,5 |
| 2017 | 4 | 40 | 73,8 | 4,4 |
| 2018 | 4 | 37,3 | 137,7 | 4,1 |
| Genel Ort. | 10,11 | 39,95 | 77,88 | 5,32 |
| KAZANÇ LAR (E- Earnings) - KARLILI K | Vergi Öncesi Kâr/Toplam Aktifler | Toplam Gelirler/Topl am Giderler | Net Dönem Kârı(Zararı)/Öz kaynaklar | Dönem Net Kârı(zararı)/Topla m Aktifler |
| 2000 | 1,3 | 106 | 19,2 | 1,2 |
| 2001 | -5,9 | 94,2 | -175,6 | -6,7 |
| 2002 | 2,4 | 109,3 | 40,3 | 2,4 |
| 2003 | 1,4 | 122,9 | 19,8 | 1,4 |
| 2004 | 3,2 | 141,4 | 31 | 2,6 |
| 2005 | 2,3 | 139,5 | 12,6 | 1,7 |
| 2006 | 2,8 | 135,8 | 17,2 | 2,1 |
| 2007 | 3 | 134,8 | 19,7 | 2,4 |
| 2008 | 1,8 | 126,9 | 13,3 | 1,4 |
| 2009 | 2,4 | 151,9 | 19,2 | 2,1 |
| 2010 | 2 | 150,3 | 14,5 | 1,7 |
| 2011 | 1,8 | 144,7 | 13,7 | 1,5 |
| 2012 | 1,8 | 147,4 | 13,8 | 1,5 |
| 2013 | 1,5 | 154,4 | 12,9 | 1,3 |
| 2014 | 1,4 | 139,5 | 12,8 | 1,2 |
| 2015 | 1,4 | 134,1 | 12,2 | 1,1 |
| 2016 | 1,6 | 142 | 15 | 1,4 |

| | | | | |
|---|---|--|---|---|
| 2017 | 1,7 | 143,3 | 17,5 | 1,5 |
| 2018 | 1,6 | 145,6 | 16,1 | 1,4 |
| Genel Ort. | 1,55 | 134,94 | 7,64 | 1,22 |
| LİKİDİT DURUM U (L-Liquidity) | Likit Aktifler/Toplam Aktifler | Yabancı Para Likit Aktifler/Yabancı Para Pasifler | Likit Aktifler/Kısa Vadeli Yükümlülükler | Likit Aktifler/(Mevduat +Mevduat Dışı Kaynaklar) |
| 2000 | 25,8 | 37,7 | - | 30,1 |
| 2001 | 46,4 | - | - | 51,3 |
| 2002 | 45,9 | 59 | 165,2 | 53 |
| 2003 | 53,4 | 64,7 | 82 | 63,2 |
| 2004 | 54,3 | 66,4 | 163,4 | 64,8 |
| 2005 | 53,3 | 58,6 | 223,4 | 64,8 |
| 2006 | 46,2 | 54,7 | 93,6 | 57 |
| 2007 | 36,5 | 45,7 | 79,3 | 43,2 |
| 2008 | 30,4 | 29,6 | 64,4 | 35,6 |
| 2009 | 37,3 | 32 | 69 | 43,8 |
| 2010 | 29,5 | 26,8 | 52,7 | 35,1 |
| 2011 | 25,5 | 33,7 | 44,3 | 30,1 |
| 2012 | 27,2 | 44,9 | 49,5 | 33,3 |
| 2013 | 28,3 | 49,2 | 53,4 | 33,5 |
| 2014 | 26 | 41,4 | 47,3 | 30,8 |
| 2015 | 24,3 | 41,7 | 44,4 | 29,2 |
| 2016 | 22,4 | 35,3 | 42,4 | 27,1 |
| 2017 | 21,3 | 35,5 | 38,5 | 25,6 |
| 2018 | 11,2 | 22,8 | 22,2 | 13,7 |
| Genel Ort. | 33,95 | 43,31 | 78,52 | 40,27 |
| PİYASA RİSKİNE DUYARLILIK (S-Sensitivite to Market Risk) | Finansal Varlıklar(Net) /Toplam Aktifler | Faiz Dışı Gelirler(Net)/ Toplam Aktifler | Faiz Gelirleri/Toplam Aktifler | Yabancı Para Aktifler/Yabancı Para Pasifler |
| 2000 | - | - | 4,6 | 88,3 |
| 2001 | 27,5 | 3,2 | 27,2 | - |
| 2002 | 40,5 | 4,3 | 17,3 | 83,6 |
| 2003 | 40,3 | 5,7 | 13,5 | 88,5 |
| 2004 | 35,5 | 2,5 | 12,7 | 93,3 |
| 2005 | 32,5 | 1,9 | 11,1 | 92,8 |
| 2006 | 28,2 | 1,9 | 11,9 | 97,9 |
| 2007 | 25,9 | 2,2 | 12,6 | 99,2 |
| 2008 | 22 | 1,7 | 12,3 | 100 |
| 2009 | 28,6 | 1,5 | 9,9 | 97,4 |

| | | | | |
|------------|-------|------|-------|-------|
| 2010 | 24,5 | 1,9 | 8 | 96,4 |
| 2011 | 21,6 | 1,7 | 7,3 | 101,1 |
| 2012 | 17,7 | 1,4 | 8,4 | 93,5 |
| 2013 | 16,3 | 1,2 | 6,8 | 96,8 |
| 2014 | 14,9 | 1,5 | 7,2 | 91,2 |
| 2015 | 13,8 | 1,2 | 7,5 | 94,7 |
| 2016 | 13 | 1,2 | 7,8 | 96,3 |
| 2017 | 11,9 | 1,2 | 7,9 | 93,5 |
| 2018 | 27,4 | 1,5 | 10,2 | 93,6 |
| Genel Ort. | 24,56 | 2,09 | 10,74 | 94,33 |

Tablo 5 incelendiğinde, sermaye yeterlilik rasyosu son yıllarda artış olduğunu ancak genel olarak baktığımızda ise artışların çok az olduğu söylenebilir. Aktif kalitesinde son yıllarda azalan bir eğilim olduğu söylenebilir. Yönetim kalitesi genel olarak son yıllarda başarısını artırdığını, likidite durumu ve piyasa riskine duyarlılığı yıllar itibariyle azalan bir eğilim izlediği gözlenmektedir.

Tablo 6: Garanti Bankası 2000-2018 yılları arası CAMELS Analizi

| SERMAYE YETERLİLİĞİ (C-Capital) | Sermaye Yeterlilik Rasyosu | Özkaynaklar/Toplam Aktifler | (Özkaynaklar-Duran Aktifler)/Toplam Aktifler | Bilanço içi Döviz Pozisyonu/Özkaynaklar |
|--|-----------------------------------|------------------------------------|---|--|
| 2000 | 12,7 | 12,4 | - | 153,1 |
| 2001 | - | 7,5 | -4,4 | - |
| 2002 | 12,7 | 8,6 | -5,1 | 16,5 |
| 2003 | 16,6 | 10,9 | -2,6 | 15,2 |
| 2004 | 16,8 | 12,1 | 0,5 | 19,4 |
| 2005 | 15,1 | 10,7 | 4,4 | 12,7 |
| 2006 | 14,1 | 9,3 | 5,6 | 61,5 |
| 2007 | 15,4 | 10,2 | 7,2 | 38,4 |
| 2008 | 16,1 | 10,6 | 7,9 | 10,5 |
| 2009 | 21,2 | 12,6 | 10,1 | 23,6 |
| 2010 | 19,6 | 13,3 | 10,6 | -1,3 |
| 2011 | 16,9 | 12 | 9,3 | 4,3 |
| 2012 | 18,2 | 13,3 | 10,6 | 16,3 |
| 2013 | 14,4 | 11,5 | 8,8 | 20,6 |
| 2014 | 15,2 | 11,9 | 9,3 | 55,8 |
| 2015 | 15 | 12,2 | 8,7 | 43,1 |

| | | | | |
|--|---|---|---|--|
| 2016 | 16,2 | 12,5 | 8,8 | 66,1 |
| 2017 | 18,7 | 12,7 | 8,9 | 71,2 |
| 2018 | 18,3 | 13 | 9,4 | 52,4 |
| Genel Ort. | 16,28 | 11,43 | 6 | 37,74 |
| AKTİF KALİTE Sİ (A-Asset) | Takipteki Krediler(brüt) /Toplam Krediler ve Alacaklar | Duran Aktifler/Toplam Aktifler | Toplam Krediler ve Alacaklar/Toplam Aktifler | Toplam Krediler ve Alacaklar/Toplam Mevduat |
| 2000 | 2,7 | 23,8 | 38 | - |
| 2001 | 13,4 | 11,9 | 24,6 | 39,4 |
| 2002 | 6,4 | 13,7 | 28,9 | 43 |
| 2003 | 4,4 | 13,5 | 30,7 | 47,7 |
| 2004 | 4,1 | 11,5 | 40 | 59,6 |
| 2005 | 4,2 | 6,3 | 46,4 | 71,8 |
| 2006 | 2,3 | 3,7 | 54,4 | 90,7 |
| 2007 | 2,3 | 3 | 55,1 | 95,2 |
| 2008 | 2,5 | 2,8 | 56,1 | 94,7 |
| 2009 | 4,5 | 4,3 | 47,2 | 79,2 |
| 2010 | 3 | 4 | 52,3 | 89,2 |
| 2011 | 1,8 | 3,5 | 57,2 | 99,1 |
| 2012 | 2,3 | 3,8 | 57,3 | 105 |
| 2013 | 2,1 | 3,7 | 60,3 | 111,5 |
| 2014 | 2,5 | 3,8 | 61,2 | 111,4 |
| 2015 | 2,8 | 4,9 | 62,6 | 112,9 |
| 2016 | 2,8 | 5,2 | 65,5 | 115,4 |
| 2017 | 2,6 | 5,2 | 64,5 | 115,8 |
| 2018 | 5,1 | 3,6 | 62,1 | 102,4 |
| Genel Ort. | 3,77 | 6,95 | 50,75 | 88 |
| YÖNETİM KALİTE Sİ (M-Managam ent) | Şube Başına Net Kâr | Personel Gideri/Diğer Faaliyet Giderleri | Faiz Dışı Gelirler(Net)/Diğer Faaliyet Giderleri | Toplam Faaliyet Gelirleri/Toplam Aktifler |
| 2000 | 771,8 | - | 62,6 | - |
| 2001 | -1 | 18,5 | 21,5 | 4,4 |
| 2002 | 0 | 28,8 | 44,6 | 5,1 |
| 2003 | 1 | 31,9 | 137,2 | 5,6 |
| 2004 | 1 | 34 | 79,4 | 8,2 |
| 2005 | 2 | 33,5 | 78,1 | 7,5 |
| 2006 | 2 | 36,3 | 83,1 | 6,2 |
| 2007 | 4 | 38,4 | 116,8 | 7,3 |
| 2008 | 2 | 37,9 | 82,3 | 5,9 |
| 2009 | 4 | 38,7 | 112,1 | 7,5 |
| 2010 | 4 | 38,2 | 92,8 | 6,1 |

| | | | | |
|--|---|--|---|---|
| 2011 | 3 | 38,9 | 101,3 | 5,4 |
| 2012 | 3 | 42,4 | 82,6 | 5,4 |
| 2013 | 3 | 39,6 | 81,4 | 5 |
| 2014 | 3 | 40,9 | 68,7 | 4,9 |
| 2015 | 3 | 37,7 | 47,1 | 4,7 |
| 2016 | 5 | 40,3 | 61 | 5,2 |
| 2017 | 7 | 41,7 | 42,2 | 5,3 |
| 2018 | 7 | 40,4 | 133,2 | 6,1 |
| Genel Ort. | 43,41 | 36,56 | 80,42 | 5,87 |
| KAZANÇLAR (E-Earnings) - KARLILIK | Vergi Öncesi Kâr/Toplam Aktifler | Toplam Gelirler/Toplam Giderler | Net Dönem Kârı(Zararı)/Öz kaynaklar | Dönem Net Kârı(zararı)/Toplam Aktifler |
| 2000 | 4,8 | 127,2 | 40,3 | 3,7 |
| 2001 | -1,5 | 97,5 | -18,6 | -1,4 |
| 2002 | 0,7 | 108,8 | 7,3 | 0,6 |
| 2003 | 1,4 | 113 | 12,3 | 1,3 |
| 2004 | 2,6 | 137,4 | 14,2 | 1,7 |
| 2005 | 2,6 | 143,8 | 18,2 | 1,9 |
| 2006 | 2,6 | 135,8 | 22,8 | 2,1 |
| 2007 | 4,1 | 149,9 | 33,6 | 3,4 |
| 2008 | 2,4 | 131,2 | 18,5 | 2 |
| 2009 | 3,6 | 168 | 26 | 3 |
| 2010 | 3,2 | 158,3 | 21,1 | 2,7 |
| 2011 | 2,7 | 152,6 | 18 | 2,3 |
| 2012 | 2,4 | 148,6 | 15,8 | 2 |
| 2013 | 2 | 152,6 | 13,7 | 1,7 |
| 2014 | 1,9 | 148,3 | 13,2 | 1,5 |
| 2015 | 1,7 | 143,6 | 12 | 1,4 |
| 2016 | 2,2 | 154,7 | 15,2 | 1,9 |
| 2017 | 2,5 | 157,4 | 16,5 | 2,1 |
| 2018 | 2,3 | 185,6 | 15,1 | 1,9 |
| Genel Ort. | 2,32 | 142,85 | 16,58 | 1,88 |
| LİKİDİTE DURUMU (L-Liquidity) | Likit Aktifler/Toplam Aktifler | Yabancı Para Likit Aktifler/Yabancı Para Pasifler | Likit Aktifler/Kısa Vadeli Yükümlülükler | Likit Aktifler/(Mevduat +Mevduat Dışı Kaynaklar) |
| 2000 | 32,3 | 29,3 | - | 39,3 |
| 2001 | 31,1 | - | - | 36,2 |
| 2002 | 26,4 | 30,1 | 71 | 32,7 |
| 2003 | 30,9 | 34,1 | 89,5 | 40 |
| 2004 | 32,5 | 36,1 | 56,2 | 40,3 |
| 2005 | 37,4 | 37,9 | 62,4 | 46,9 |

| | | | | |
|---|---|---|---------------------------------------|--|
| 2006 | 31,7 | 34 | 49,6 | 41,9 |
| 2007 | 34,9 | 34,6 | 53,7 | 42,3 |
| 2008 | 31,9 | 26,2 | 47,3 | 38,2 |
| 2009 | 42,9 | 30,9 | 66,4 | 52,4 |
| 2010 | 39,6 | 30 | 65,4 | 48,9 |
| 2011 | 36,2 | 36 | 63,5 | 44,3 |
| 2012 | 38 | 35,1 | 64,5 | 47,4 |
| 2013 | 28,4 | 36 | 57,2 | 34,7 |
| 2014 | 25,4 | 30,2 | 53,3 | 31,3 |
| 2015 | 23,4 | 29,4 | 46 | 29,2 |
| 2016 | 21,1 | 22,8 | 39,6 | 26,3 |
| 2017 | 22,5 | 26,6 | 40,8 | 28,4 |
| 2018 | 17,5 | 32,8 | 33,4 | 23,3 |
| Genel Ort. | 30,74 | 31,78 | 56,45 | 38,1 |
| PİYASA RİSKİNE DUYARLILIK (S-Sensitivite to Market Risk) | Finansal Varlıklar(Net) /Toplam Aktifler | Faiz Dışı Gelirler(Net)/ Toplam Aktifler | Faiz Gelirleri/Toplam Aktifler | Yabancı Para Aktifler/Yabancı Para Pasifler |
| 2000 | - | - | 7,6 | 78,2 |
| 2001 | 34,5 | 1,3 | 17,7 | - |
| 2002 | 38,2 | 1,7 | 15,6 | 97,8 |
| 2003 | 42,6 | 5,3 | 9,4 | 97,3 |
| 2004 | 35,3 | 3,3 | 11,6 | 95,7 |
| 2005 | 30 | 2,9 | 9,5 | 97,2 |
| 2006 | 28,6 | 2,4 | 10,1 | 88,2 |
| 2007 | 25,5 | 3,2 | 10,7 | 90,6 |
| 2008 | 28,9 | 2,4 | 10,5 | 97,1 |
| 2009 | 34,5 | 2,7 | 9,9 | 91,8 |
| 2010 | 31,6 | 2,3 | 7,7 | 100,5 |
| 2011 | 24,1 | 2,2 | 7,1 | 98,7 |
| 2012 | 24 | 1,8 | 7,9 | 94,4 |
| 2013 | 19,1 | 1,7 | 6,5 | 94,5 |
| 2014 | 19,7 | 1,5 | 6,9 | 86,3 |
| 2015 | 17,6 | 1,1 | 6,8 | 89,2 |
| 2016 | 16,8 | 1,3 | 7,4 | 83 |
| 2017 | 15,7 | 0,8 | 8,2 | 80,9 |
| 2018 | 32,2 | 1,7 | 10,8 | 86,5 |
| Genel Ort. | 27,71 | 2,2 | 9,57 | 91,55 |

Tablo 6 incelendiğinde, sermaye yeterlilik rasyosu son yıllarda artış ve kuvvetli olduğu söylenebilir. Aktif kalitesinde yıllar itibariyle başarılı olduğu gözlemlenmektedir.

Yönetim kalitesi genel olarak son yıllarda başarısını artırdığını, likidite durumu ve piyasa riskine duyarlılığı yıllar itibariyle başarılı bir eğilim izlediği gözlenmektedir.

Tablo 7: Akbank Bankası 2000-2018 yılları arası CAMELS Analizi

| SERMAYE YETERLİLİĞİ (C-Capital) | Sermaye Yeterlilik Rasyosu | Özkaynaklar/Toplam Aktifler | (Özkaynaklar-Duran Aktifler)/Toplam Aktifler | Bilanço içi Döviz Pozisyonu/Özkaynaklar |
|--|--|---------------------------------------|---|--|
| 2000 | 23,8 | 14,7 | - | 185,1 |
| 2001 | - | 11,8 | 8,8 | - |
| 2002 | 39,1 | 13,3 | 10,1 | 65,8 |
| 2003 | 44,5 | 17,1 | 13,8 | 37,5 |
| 2004 | 36,2 | 17,8 | 14,7 | 15,8 |
| 2005 | 21,4 | 12,1 | 9,9 | 23 |
| 2006 | 20,7 | 12,3 | 9,4 | 5,8 |
| 2007 | 18,9 | 15,5 | 13,3 | 8,5 |
| 2008 | 18,2 | 13,1 | 11 | 11,1 |
| 2009 | 22,5 | 14,9 | 13 | 10 |
| 2010 | 20,6 | 15,5 | 13,9 | 30,8 |
| 2011 | 17 | 13,1 | 11,6 | 73,5 |
| 2012 | 18,6 | 14,1 | 13 | 38,3 |
| 2013 | 15 | 11,6 | 10,5 | 91,7 |
| 2014 | 15,2 | 12,2 | 11,1 | 61,5 |
| 2015 | 14,6 | 11,7 | 10,2 | 43,3 |
| 2016 | 14,3 | 11,3 | 10,2 | 30,3 |
| 2017 | 17 | 12,8 | 10,2 | 69,6 |
| 2018 | 18,2 | 13,4 | 10,3 | 59,9 |
| Genel Ort. | 21,98 | 13,59 | 11,38 | 47,86 |
| AKTİF KALİTE Sİ (A-Asset) | Takipteki Krediler(brüt)/Toplam Krediler ve Alacaklar | Duran Aktifler/Toplam Aktifler | Toplam Krediler ve Alacaklar/Toplam Aktifler | Toplam Krediler ve Alacaklar/Toplam Mevduat |
| 2000 | 1,6 | 7,9 | 35,7 | - |
| 2001 | 1,5 | 3 | 28,2 | 40,8 |
| 2002 | 1,8 | 3,2 | 25,7 | 37,9 |
| 2003 | 1,3 | 3,3 | 29,6 | 45,6 |
| 2004 | 1,6 | 3,1 | 37,1 | 65 |
| 2005 | 1,6 | 2,2 | 42,2 | 70,3 |
| 2006 | 2,1 | 2,9 | 49,5 | 82,9 |

| | | | | |
|--|---|---|---|--|
| 2007 | 2,7 | 2,2 | 54,3 | 90,2 |
| 2008 | 2,6 | 2,1 | 51,8 | 85 |
| 2009 | 4,5 | 1,9 | 41,7 | 71,1 |
| 2010 | 2,4 | 1,7 | 46,7 | 78,8 |
| 2011 | 1,8 | 1,5 | 52,6 | 91,5 |
| 2012 | 1,3 | 1 | 56,2 | 101,8 |
| 2013 | 1,5 | 1,1 | 60,2 | 105,1 |
| 2014 | 1,8 | 1,1 | 61,3 | 111,1 |
| 2015 | 2,4 | 1,1 | 60,4 | 102 |
| 2016 | 2,6 | 1,1 | 59,7 | 101,9 |
| 2017 | 2,4 | 2,6 | 60,3 | 103 |
| 2018 | 4,2 | 3,1 | 56,5 | 98,3 |
| Genel Ort. | 2,19 | 2,42 | 47,87 | 82,35 |
| YÖNETİM KALİTESİ (M- Managam ent) | Şube Başına Net Kâr | Personel Gideri/Diğer Faaliyet Giderleri | Faiz Dışı Gelirler(Net)/Diğer Faaliyet Giderleri | Toplam Faaliyet Gelirleri/Toplam Aktifler |
| 2000 | 576,5 | - | 38,6 | - |
| 2001 | 0 | 27,1 | -282,8 | 10,7 |
| 2002 | 1 | 24,4 | 119,6 | 10,7 |
| 2003 | 2 | 23,1 | 171,7 | 12,7 |
| 2004 | 2 | 30,3 | 79,5 | 9,9 |
| 2005 | 2 | 31,8 | 84 | 7,1 |
| 2006 | 2 | 34,9 | 89,1 | 6,9 |
| 2007 | 3 | 36,3 | 96,4 | 7,2 |
| 2008 | 2 | 38,1 | 87,2 | 6,3 |
| 2009 | 3 | 37,4 | 91,7 | 6,9 |
| 2010 | 3 | 36,3 | 92,4 | 5,8 |
| 2011 | 3 | 39,5 | 85,9 | 4,6 |
| 2012 | 3 | 40,2 | 90 | 5 |
| 2013 | 3 | 40 | 87,9 | 5 |
| 2014 | 3 | 38,7 | 77,6 | 4,8 |
| 2015 | 3 | 37,8 | 71,8 | 4,4 |
| 2016 | 5 | 39,8 | 99,2 | 4,5 |
| 2017 | 8 | 39,9 | 76,8 | 4,5 |
| 2018 | 7 | 38,4 | 120,5 | 5,1 |
| Genel Ort. | 33,23 | 35,22 | 72,47 | 6,78 |
| KAZANÇLAR (E-Earnings) - KARLILIK | Vergi Öncesi Kâr/Toplam Aktifler | Toplam Gelirler/Toplam Giderler | Net Dönem Kârı(Zararı)/Öz kaynaklar | Dönem Net Kârı(zararı)/Toplam Aktifler |
| 2000 | 8,8 | 170,4 | 58,3 | 5,9 |

| | | | | |
|--|---------------------------------------|--|---|---|
| 2001 | 7,3 | 161 | -0,7 | -0,1 |
| 2002 | 4,9 | 167,1 | 21,1 | 2,8 |
| 2003 | 6,9 | 181,1 | 26,3 | 4,5 |
| 2004 | 4,3 | 176,2 | 16,4 | 2,9 |
| 2005 | 4 | 159 | 22,6 | 2,7 |
| 2006 | 3,4 | 142,1 | 22,6 | 2,8 |
| 2007 | 3,6 | 145,9 | 18,8 | 2,9 |
| 2008 | 2,4 | 138,2 | 15,2 | 2 |
| 2009 | 3,5 | 165,4 | 21,5 | 3 |
| 2010 | 3,2 | 160,4 | 18 | 2,7 |
| 2011 | 2,2 | 148,4 | 13,6 | 1,9 |
| 2012 | 2,4 | 154,6 | 14,9 | 2 |
| 2013 | 2,1 | 166,2 | 13,6 | 1,7 |
| 2014 | 2 | 156 | 13,6 | 1,6 |
| 2015 | 1,6 | 150,7 | 11,6 | 1,4 |
| 2016 | 2,1 | 155,1 | 15,8 | 1,8 |
| 2017 | 2,4 | 155 | 17 | 2,1 |
| 2018 | 2,1 | 168,1 | 13,5 | 1,8 |
| Genel Ort. | 3,64 | 158,99 | 18,61 | 2,44 |
| LİKİDİT E DURUM U (L-Liquidity) | Likit Aktifler/Toplam Aktifler | Yabancı Para Likit Aktifler/Yabancı Para Pasifler | Likit Aktifler/Kısa Vadeli Yükümlülükler | Likit Aktifler/(Mevduat +Mevduat Dışı Kaynaklar) |
| 2000 | 50,2 | 24,8 | - | 62,3 |
| 2001 | 37,7 | - | - | 44,5 |
| 2002 | 60,8 | 50,9 | 115 | 75,1 |
| 2003 | 56 | 56,2 | 113,1 | 72,6 |
| 2004 | 54 | 62,6 | 102,9 | 76,1 |
| 2005 | 50,7 | 56,8 | 83,4 | 68,5 |
| 2006 | 47,3 | 59,5 | 81,8 | 62,4 |
| 2007 | 42,8 | 48,4 | 75 | 53,7 |
| 2008 | 21,4 | 22,7 | 33,2 | 25,6 |
| 2009 | 39 | 22,1 | 63,3 | 48 |
| 2010 | 45,2 | 25,7 | 79,3 | 56 |
| 2011 | 41,6 | 28,8 | 73,3 | 50,1 |
| 2012 | 39,7 | 42,5 | 71,2 | 48,9 |
| 2013 | 31,2 | 34,9 | 65,4 | 37,3 |
| 2014 | 31,8 | 38,9 | 62,5 | 38,2 |
| 2015 | 33 | 44,2 | 61,3 | 39,4 |
| 2016 | 31,4 | 41,9 | 62,1 | 37,9 |
| 2017 | 29,8 | 34,5 | 56,5 | 36,8 |
| 2018 | 14,9 | 24,9 | 29,7 | 19,2 |
| Genel Ort. | 39,92 | 40,01 | 72,29 | 50,13 |

| PİYASA RİSKİNE DUYARLILIK (S-Sensitivite to Market Risk) | Finansal Varlıklar(Net) /Toplam Aktifler | Faiz Dışı Gelirler(Net)/ Toplam Aktifler | Faiz Gelirleri/Toplam Aktifler | Yabancı Para Aktifler/Yabancı Para Pasifler |
|---|---|---|---------------------------------------|--|
| 2000 | - | - | 15,7 | 69,1 |
| 2001 | 34,6 | -9,7 | 30,3 | - |
| 2002 | 44,2 | 4 | 14,4 | 86,4 |
| 2003 | 47,8 | 6,8 | 12,7 | 88,9 |
| 2004 | 43,6 | 2,6 | 12,6 | 94,6 |
| 2005 | 38,4 | 2,1 | 10,1 | 93,3 |
| 2006 | 35,6 | 2,5 | 11,5 | 98,3 |
| 2007 | 36,8 | 2,4 | 12,4 | 96,3 |
| 2008 | 31,6 | 2,2 | 11,3 | 96,4 |
| 2009 | 47,6 | 2,1 | 9,6 | 95,4 |
| 2010 | 44,1 | 2 | 7,6 | 85,8 |
| 2011 | 32,7 | 1,6 | 6,8 | 78,7 |
| 2012 | 29,6 | 1,7 | 7,2 | 87,2 |
| 2013 | 25,6 | 1,7 | 6,2 | 78,8 |
| 2014 | 24,6 | 1,4 | 6,9 | 84,5 |
| 2015 | 23,6 | 1,3 | 6,5 | 90,5 |
| 2016 | 21,8 | 1,6 | 6,6 | 93,2 |
| 2017 | 21,9 | 1,1 | 7,3 | 82,4 |
| 2018 | 38,5 | 1,3 | 10,3 | 84,9 |
| Genel Ort. | 34,58 | 1,59 | 10,84 | 88,03 |

Tablo 7 incelendiğinde, sermaye yeterlilik rasyosu son yıllarda artış ve kuvvetli olduğu söylenebilir. Aktif kalitesinde yıllar itibariyle başarılı olduğu gözlemlenmektedir. Yönetim kalitesi genel olarak son yıllarda başarısını azalttığını, likidite durumu ve piyasa riskine duyarlılığı yıllar itibariyle azalış gösterdiği gözlenmektedir.

Tablo 8: Türkiye İş Bankası 2000-2018 yılları arası CAMELS Analizi

| SERMAYE YETERLİLİĞİ (C-Capital) | Sermaye Yeterlilik Rasyosu | Özkaynaklar/Toplam Aktifler | (Özkaynaklar-Duran Aktifler)/Toplam Aktifler | Bilanço içi Döviz Pozisyonu/Özkaynaklar |
|--|--|---------------------------------------|---|--|
| 2000 | 23,2 | 21 | - | 43,1 |
| 2001 | - | 17,7 | -10,1 | - |
| 2002 | 25,3 | 17,9 | -5,2 | 39,7 |
| 2003 | 28,4 | 18 | 0,9 | 26,9 |
| 2004 | 29 | 19,8 | 2,3 | 24,6 |
| 2005 | 25 | 15,2 | 5 | 19,5 |
| 2006 | 23,9 | 12,5 | 3,9 | 12,7 |
| 2007 | 20,5 | 13,2 | 4,8 | -4,8 |
| 2008 | 15,2 | 9,7 | 4,5 | -18,6 |
| 2009 | 18,3 | 11,9 | 5,8 | 18,8 |
| 2010 | 17,5 | 12,9 | 6,7 | 17,7 |
| 2011 | 14,1 | 11,1 | 6 | 14,2 |
| 2012 | 16,3 | 12,9 | 7,2 | 13,6 |
| 2013 | 14,4 | 11,2 | 6,3 | 35,4 |
| 2014 | 16 | 12,3 | 7,1 | 47,7 |
| 2015 | 15,6 | 11,6 | 6,2 | 68 |
| 2016 | 15,2 | 11,5 | 6,3 | 58,2 |
| 2017 | 16,7 | 11,9 | 6,4 | 84,6 |
| 2018 | 16,5 | 11,9 | 6,3 | 71,4 |
| Genel Ort. | 19,5 | 13,9 | 3,91 | 31,81 |
| AKTİF KALİTESİ (A-Asset) | Takipteki Krediler(brüt)/Toplam Krediler ve Alacaklar | Duran Aktifler/Toplam Aktifler | Toplam Krediler ve Alacaklar/Toplam Aktifler | Toplam Krediler ve Alacaklar/Toplam Mevduat |
| 2000 | 5,6 | 28,7 | 37,4 | - |
| 2001 | 39,2 | 27,8 | 24,1 | 34,6 |
| 2002 | 16,4 | 23,1 | 30,5 | 43,3 |
| 2003 | 13,4 | 17,2 | 27,6 | 43,9 |
| 2004 | 9,1 | 17,5 | 32,3 | 51,2 |
| 2005 | 5,1 | 10,2 | 32,6 | 55,5 |
| 2006 | 3,9 | 8,6 | 39,6 | 64,3 |
| 2007 | 4,4 | 8,5 | 42,4 | 70 |
| 2008 | 4,6 | 5,2 | 48,8 | 74,9 |
| 2009 | 5,7 | 8,6 | 42,7 | 67 |
| 2010 | 3,7 | 8 | 48,7 | 72,8 |
| 2011 | 2,2 | 6,3 | 56,7 | 93,2 |
| 2012 | 1,9 | 6,7 | 61,1 | 101,7 |

| | | | | |
|--|---|---|---|--|
| 2013 | 1,7 | 5,7 | 64,3 | 111,8 |
| 2014 | 1,6 | 6 | 65,6 | 116,7 |
| 2015 | 2 | 6,4 | 64,5 | 115,7 |
| 2016 | 2,4 | 6,5 | 65,5 | 115,2 |
| 2017 | 2,2 | 6,8 | 66,3 | 117,9 |
| 2018 | 4,3 | 5,7 | 62,5 | 106,1 |
| Genel Ort. | 6,81 | 11,23 | 48,06 | 80,88 |
| YÖNETİM KALİTESİ (M-Management) | Şube Başına Net Kâr | Personel Gideri/Diğer Faaliyet Giderleri | Faiz Dışı Gelirler(Net)/Diğer Faaliyet Giderleri | Toplam Faaliyet Gelirleri/Toplam Aktifler |
| 2000 | 300,3 | - | 70,2 | - |
| 2001 | -1 | 34,9 | -2,5 | 4,2 |
| 2002 | 2 | 49 | 62,1 | 7,5 |
| 2003 | 1 | 42,5 | 117,1 | 9 |
| 2004 | 1 | 48,4 | 106,7 | 9,6 |
| 2005 | 1 | 49,2 | 104,6 | 6,8 |
| 2006 | 1 | 50,4 | 101 | 5,8 |
| 2007 | 2 | 50,4 | 135,3 | 7,3 |
| 2008 | 1 | 44,4 | 92,7 | 6,4 |
| 2009 | 2 | 52,1 | 113,5 | 7 |
| 2010 | 3 | 50,7 | 103,3 | 6 |
| 2011 | 2 | 52,3 | 103,5 | 5 |
| 2012 | 3 | 40,6 | 86,7 | 5,6 |
| 2013 | 2 | 45,9 | 73,2 | 4,9 |
| 2014 | 2 | 43,1 | 66,6 | 4,7 |
| 2015 | 2 | 40,9 | 50,3 | 4,4 |
| 2016 | 3 | 45,5 | 61,8 | 4,8 |
| 2017 | 4 | 46 | 45,6 | 4,6 |
| 2018 | 5 | 45,7 | 51,6 | 3,8 |
| Genel Ort. | 17,7 | 46,22 | 81,23 | 5,97 |
| KAZANÇLAR (E-Earnings) - KARLILIK | Vergi Öncesi Kâr/Toplam Aktifler | Toplam Gelirler/Toplam Giderler | Net Dönem Kârı(Zararı)/Öz kaynaklar | Dönem Net Kârı(zararı)/Toplam Aktifler |
| 2000 | 5,5 | 138,5 | 26 | 4,1 |
| 2001 | -3,4 | 95,7 | -26,2 | -4,6 |
| 2002 | 1,3 | 122,3 | 7,3 | 1,3 |
| 2003 | 1,6 | 133,4 | 7,5 | 1,4 |
| 2004 | 2,9 | 156 | 8,3 | 1,6 |
| 2005 | 2,6 | 159,3 | 9,9 | 1,5 |
| 2006 | 2,2 | 136,7 | 11,8 | 1,5 |

| | | | | |
|---|--|--|---|---|
| 2007 | 2,6 | 144,7 | 16 | 2,1 |
| 2008 | 1,8 | 134,8 | 16 | 1,5 |
| 2009 | 2,6 | 165,2 | 20,7 | 2,3 |
| 2010 | 2,7 | 155,7 | 19,6 | 2,4 |
| 2011 | 2 | 147,7 | 15,3 | 1,8 |
| 2012 | 2,3 | 144,6 | 16,3 | 2 |
| 2013 | 1,8 | 145,2 | 13,7 | 1,6 |
| 2014 | 1,8 | 138,8 | 12,8 | 1,5 |
| 2015 | 1,4 | 135,3 | 10,1 | 1,2 |
| 2016 | 1,8 | 146,4 | 13,8 | 1,6 |
| 2017 | 1,8 | 142 | 13,4 | 1,6 |
| 2018 | 1,9 | 157,1 | 14,6 | 1,7 |
| Genel Ort. | 1,96 | 142,07 | 11,94 | 1,48 |
| LİKİDİT DURUMU (L-Liquidity) | Likit Aktifler/Toplam Aktifler | Yabancı Para Likit Aktifler/Yabancı Para Pasifler | Likit Aktifler/Kısa Vadeli Yükümlülükler | Likit Aktifler/(Mevduat +Mevduat Dışı Kaynaklar) |
| 2000 | 28,5 | 40,5 | - | 39,8 |
| 2001 | 32,8 | - | - | 42,4 |
| 2002 | 38 | 52,2 | 102,7 | 49,7 |
| 2003 | 46,4 | 59,4 | 82,9 | 64,6 |
| 2004 | 44,9 | 63,2 | 89,6 | 61,4 |
| 2005 | 52,3 | 69,3 | 99,2 | 73,1 |
| 2006 | 51,1 | 70,4 | 93,1 | 67,5 |
| 2007 | 45,9 | 69,4 | 84,6 | 57,3 |
| 2008 | 41,3 | 62,5 | 77,4 | 49,4 |
| 2009 | 38,6 | 54,6 | 66,4 | 47 |
| 2010 | 33,2 | 42,3 | 55,7 | 41,1 |
| 2011 | 28,6 | 37,7 | 47,3 | 34,9 |
| 2012 | 25,7 | 35,3 | 46,2 | 33,2 |
| 2013 | 26,2 | 31,9 | 46 | 32,8 |
| 2014 | 28 | 29,5 | 52,4 | 35,2 |
| 2015 | 27,4 | 31,6 | 53,1 | 34,1 |
| 2016 | 26,5 | 28,7 | 47,4 | 32,9 |
| 2017 | 24,9 | 26 | 44,3 | 31,3 |
| 2018 | 11,7 | 19,2 | 22,1 | 14,8 |
| Genel Ort. | 34,32 | 45,76 | 65,32 | 44,34 |
| PİYASA RİSKİNE DUYARLILIK (S-Sensitivity to Market Risk) | Finansal Varlıklar(Net)/Toplam Aktifler | Faiz Dışı Gelirler(Net)/Toplam Aktifler | Faiz Gelirleri/Toplam Aktifler | Yabancı Para Aktifler/Yabancı Para Pasifler |
| 2000 | - | - | 8 | 85,8 |

| | | | | |
|------------|-------|------|------|-------|
| 2001 | 23,9 | -0,2 | 19,3 | - |
| 2002 | 31,9 | 2,8 | 14 | 86,6 |
| 2003 | 38,1 | 5,5 | 11,8 | 89,9 |
| 2004 | 36 | 4,2 | 11,7 | 89,3 |
| 2005 | 33,9 | 2,7 | 8,5 | 92,2 |
| 2006 | 35 | 2,5 | 10,1 | 96 |
| 2007 | 30,8 | 3,6 | 11,4 | 101,8 |
| 2008 | 25,8 | 2,7 | 10,9 | 104,9 |
| 2009 | 34,8 | 2,7 | 9 | 93,6 |
| 2010 | 34,7 | 2,5 | 7,4 | 92,8 |
| 2011 | 27 | 2,2 | 6,7 | 95,6 |
| 2012 | 22 | 2,2 | 7,6 | 94,9 |
| 2013 | 18,1 | 1,7 | 6,4 | 90,1 |
| 2014 | 17,6 | 1,6 | 6,8 | 85,9 |
| 2015 | 16,7 | 1,2 | 7 | 83,1 |
| 2016 | 17,1 | 1,3 | 7,2 | 85,6 |
| 2017 | 16,4 | 0,9 | 7,6 | 79,4 |
| 2018 | 29,2 | 0,5 | 9,3 | 83,6 |
| Genel Ort. | 27,05 | 2,36 | 9,52 | 91,03 |

Tablo 8 incelendiğinde, sermaye yeterlilik rasyosu yıllar itibariyle azalış gösterdiği söylenebilir. Aktif kalitesinde yıllar itibariyle başarılı olduğu gözlemlenmektedir. Yönetim kalitesi genel olarak son yıllarda başarısını artırdığını, likidite durumu ve piyasa riskine duyarlılığı son yıllarda azalış bir eğilim izlediği gözlenmektedir.

Tablo 9: Camels Derecelendirme Sisteminde 2000-2018 Yıllarına ait Kamu ve Özel Bankaların Analizleri

| BANKALAR | Ziraat Bankası | Halkbank | Vakıflar Bankası | | Garanti Bankası | İş Bankası | Akbank | |
|--|-----------------------|-----------------|-------------------------|--------------------|------------------------|-------------------|---------------|--------------------|
| Sermaye Yeterliliği (C-Capital) | Ort. | Ort. | Ort. | Gene l Ort. | Ort. | Ort. | Ort | Gene l Ort, |
| Sermaye Yeterlilik Rasyosu | 29,62 | 30,01 | 15,5 | 25,04 | 16,28 | 19,5 | 21,98 | 19,25 |
| Özkaynaklar/Toplam Aktifler | 9,16 | 9,65 | 9,48 | 9,43 | 11,43 | 13,9 | 13,59 | 12,97 |
| (Özkaynaklar-Duran Aktifler)/Toplam Aktifler | 7,45 | 7,16 | 4,75 | 6,45 | 6 | 3,91 | 11,38 | 7,09 |
| Bilanço içi Döviz Pozisyonu/Özkaynaklar | 11,42 | 27,12 | 29,45 | 22,66 | 37,74 | 31,81 | 47,86 | 39,13 |
| AKTİF KALİTESİ (A-Asset) | Ort. | Ort. | Ort. | Gene l Ort. | Ort. | Ort. | Ort | Gene l Ort, |
| Takipteki Krediler(brüt) /Toplam Krediler ve Alacaklar | 9,65 | 19,06 | 8,97 | 12,56 | 3,77 | 6,81 | 2,19 | 4,25 |
| Duran Aktifler/Toplam Aktifler | 2,43 | 2,89 | 5,67 | 3,66 | 6,95 | 11,23 | 2,42 | 6,86 |
| Toplam Krediler ve Alacaklar/Toplam Aktifler | 37,55 | 44,31 | 53 | 44,95 | 50,75 | 48,06 | 47,87 | 46,89 |
| Toplam Krediler ve Alacaklar/Toplam Mevduat | 55,72 | 62,14 | 83,53 | 67,13 | 88 | 80,87 | 82,35 | 83,74 |
| YÖNETİM KALİTESİ (M-Managament) | Ort. | Ort. | Ort. | Gene l Ort. | Ort. | Ort. | Ort | Gene l Ort, |
| Şube Başına Net Kâr | 4,87 | 2,2 | 10,11 | 5,72 | 43,41 | 17,7 | 33,23 | 31,44 |
| Personel Gideri/Diğer Faaliyet Giderleri | 47,31 | 45,73 | 39,5 | 44,18 | 36,56 | 46,22 | 35,22 | 39,33 |
| Faiz Dışı Gelirler(Net)/Diğer Faaliyet Giderleri | 43,06 | 73,27 | 77,88 | 64,73 | 80,42 | 81,22 | 72,47 | 78,03 |

| | | | | | | | | |
|---|-------------|-------------|-------------|--------------------|-------------|-------------|------------|--------------------|
| Toplam Faaliyet Gelirleri/Toplam Aktifler | 5,9 | 5,67 | 5,32 | 5,63 | 5,87 | 5,96 | 6,78 | 6,2 |
| KAZANÇLAR (E-Earnings)- KARLILIK | Ort. | Ort. | Ort. | Gene l Ort. | Ort. | Ort. | Ort | Gene l Ort, |
| Vergi Öncesi Kâr/Toplam Aktifler | 2,72 | 2,1 | 1,55 | 2,12 | 2,32 | 1,95 | 3,64 | 2,63 |
| Toplam Gelirler/Toplam Giderler | 141,42 | 137,08 | 134,94 | 137,81 | 142,85 | 142,07 | 158,99 | 147,97 |
| Net Dönem Kârı(Zararı)/Özkaynaklar | 20,46 | 13,85 | 7,64 | 13,98 | 16,58 | 11,94 | 18,61 | 15,71 |
| Dönem Net Kârı(zararı)/Toplam Aktifler | 1,82 | 1,62 | 1,22 | 1,55 | 1,88 | 1,47 | 2,44 | 1,93 |
| LİKİDİTE DURUMU (L-Liquidity) | Ort. | Ort. | Ort. | Gene l Ort. | Ort. | Ort. | Ort | Gene l Ort, |
| Likit Aktifler/Toplam Aktifler | 31,43 | 18,59 | 33,95 | 27,99 | 30,74 | 34,31 | 39,92 | 34,99 |
| Yabancı Para Likit Aktifler/Yabancı Para Pasifler | 57,16 | 32,54 | 43,31 | 44,33 | 31,78 | 45,76 | 40,01 | 39,18 |
| Likit Aktifler/Kısa Vadeli Yükümlülükler | 57,52 | 35,45 | 78,52 | 57,16 | 56,45 | 65,31 | 72,29 | 64,68 |
| Likit Aktifler/(Mevduat+Mevduat Dışı Kaynaklar) | 36,34 | 21,74 | 40,27 | 32,78 | 38,1 | 44,34 | 50,13 | 44,19 |
| PİYASA RİSKİNE DUYARLILIK (S-Sensitivity to Market Risk) | Ort. | Ort. | Ort. | Gene l Ort. | Ort. | Ort. | Ort | Gene l Ort, |
| Finansal Varlıklar(Net)/Toplam Aktifler | 44,2 | 38,51 | 24,56 | 35,75 | 27,71 | 27,16 | 34,58 | 29,81 |
| Faiz Dışı Gelirler(Net)/Toplam Aktifler | 0,61 | 1,51 | 2,09 | 1,4 | 2,2 | 2,25 | 1,59 | 2,01 |
| Faiz Gelirleri/Toplam Aktifler | 13,86 | 15,34 | 10,74 | 13,31 | 9,57 | 9,51 | 10,84 | 9,97 |
| Yabancı Para Aktifler/Yabancı Para Pasifler | 98,11 | 89,37 | 94,33 | 93,93 | 91,55 | 90,61 | 88,03 | 90,06 |

3.2.2. Sermaye Yeterliliği

Kamu ve Özel sermayeli bankaların sermaye yeterlilik oranlarına bakıldığında genel olarak birbirine yakın sonuçların çıktığı görülmektedir. Ancak bu oranlarda Bilanço içi Döviz Pozisyonu/Özkaynaklar oranının ise kamu sermayeli bankalarda özel sermayeli bankalarda yaklaşık iki katı olduğu görülmektedir. Bu durum kamu sermayeli bankalarda özel sermayeli bankalara göre daha fazla yabancı para aktiflerin olduğunu göstermektedir. Yapılan analiz sonucunda elde edilen sonuçlar kamu sermayeli bankalar açısından sırasıyla Sermaye Yeterlilik Rasyosu 25,04, Özkaynaklar/Toplam Aktifler 9,43, (Özkaynaklar-Duran Aktifler)/Toplam Aktifler 6,45, Bilanço içi Döviz Pozisyonu/Özkaynaklar 22,66 olarak gerçekleşmiştir. Aynı oranlar özel sermayeli bankalar açısından bakıldığında yine sırasıyla 19,25, 12,97, 7,09 ve 39,13 olarak gerçekleşmiştir.

3.2.3. Aktif Kalitesi

Aktif kalitesi ile ilgili oranlara bakıldığında ise genel olarak birbirlerine yakın oranların olduğu görülmektedir. Elde edilen oranlar kamu sermayeli bankalar açısından sırasıyla Takipteki Krediler(Brüt)/ Toplam Kredi ve Alacaklar 12,56, Duran Aktifler/Toplam Aktifler 3,66, Toplam Krediler ve Alacaklar/Toplam Aktifler 44,95 ve Toplam Krediler ve Alacaklar/Toplam Mevduat 67,13 olarak gerçekleşmiştir. Aynı oran özel sermayeli bankalar açısından incelendiğinde ise sırasıyla 4,25, 6,86, 46,89 ve 83,74 olarak gerçekleşmiştir.

3.2.4. Yönetim Kalitesi

Yönetim kalitesi ile ilgili oranlara bakıldığında ise yabancı sermayeli bankaların oranlarının yerli sermayeli bankalarla hemen hemen paralel bir seyir izlediği söylenebilir. Elde edilen oranlara bakıldığında kamu sermayeli bankalar için Şube Başına Net Kâr 5,72, Personel Gideri/Diğer Faaliyet Giderleri 44,18, Faiz Dışı Gelirler(Net)/Diğer Faaliyet Giderleri 64,73 ve Toplam Faaliyet Gelirleri/Toplam Aktifler 5,63 olarak

gerçekleşmiş iken aynı oranlar sırasıyla özel sermayeli bankalar için 31,44, 39,33, 78,03 ve 6,20 olarak gerçekleşmiştir.

3.2.5. Kazançlar(Karlılık) Kalitesi

Bankaların karlılık oranlarına bakıldığında kamu sermayeli bankalar açısından bakıldığında karlılık oranları sırasıyla Vergi Öncesi Kâr/Toplam Aktifler 2,12, Toplam Gelirler/Toplam Giderler 137,81, Net Dönem Kârı(Zararı)/Özkaynaklar 13,98 ve Dönem Net Kâr(zararı)/Toplam Aktifler 1,55 olarak gerçekleşmiştir. Aynı oranlar yabancı sermayeli bankalar için sırasıyla 2,63, 147,97, 15,71 ve 1,93 olarak gerçekleşmiştir.

3.2.6. Likidite Durumu

Bankalar Likidite oranlarına bakıldığında kamu sermayeli bankalar açısından bakıldığında Likit Aktifler/Toplam Aktifler 27,99, Yabancı Para Likit Aktifler/Yabancı Para Pasifler 44,33, Likit Aktifler/Kısa Vadeli Yükümlülükler 57,16 ve Likit Aktifler/(Mevduat+Mevduat Dışı Kaynaklar) 32,78 olarak bulunmuştur. Aynı oranlar özel semayeli bankalar için 34,99, 39,18, 64,68 ve 44,19 olarak gerçekleşmiştir.

3.2.7. Piyasa Riskine Duyarlılık

CAMEL derecelendirme analizine sonraki yıllarda eklenen bu bileşen bankaların piyasa risklerini algılama düzeylerini ölçmektedir. Yapmış olduğumuz analizde elde edilen sonuçlara bakıldığında ise Faiz Dışı Gelirler(Net)/Toplam Aktifler oranı dışında diğer oranların özel sermayeli bankalarda daha yüksek olduğu görülmektedir. Piyasa riskine duyarlılık ile ilgili oranlara bakıldığında kamu sermayeli bankalar için sırasıyla Finansal Varlıklar(Net)/Toplam Aktifler 35,75, Faiz Dışı Gelirler(Net)/Toplam Aktifler 1,40, Faiz Gelirleri/Toplam Aktifler 13,31 ve Yabancı Para Aktifler/Yabancı Para Pasifler 93,93 olarak gerçekleşmiştir. Aynı oranlar özel sermayeli bankalar açısından bakıldığında ise oranların sırasıyla 29,81, 2,01, 9,97 ve 90,06 olarak gerçekleşmiştir.

3.2.8. Genel Performans Değerlendirmesi

Bankacılık sektöründe, bankaların birbirleriyle olan rekabetleri sonucunda hedeflerine ulaşmak amacıyla performans değerlendirme önemli bir araç statüsü kazanmıştır. Performans, iş ve görevlerin belirlenmiş şartlara ve belirli standartlara ulaşılması için gereken hedeflerin ölçümüdür. Bankaların performans ölçümlerinde kullanılan yöntemlerden CAMELS analizidir. CAMELS analizine uygun olarak çalışmada kullanılan veriler, Türkiye Bankalar Birliği'nin her yıl yayımladığı "Seçilmiş Rasyolar 2000-2018" istatistiki raporlardan elde edilerek hazırlanmıştır. Analizde kullanılan veriler kamuya açık veriler olma özelliği taşıdığından çalışmanın yapımında verilere ulaşım mümkün olmaktadır. Çalışmanın kısıtını BIST'te kayıtlı mevduat bankalarının oluşturmasından dolayı analizde 6 adet banka kullanılmıştır. Bunlardan 3 adedi kamu sermayeli mevduat bankası, 2 adedi özel sermayeli mevduat bankası ve 1 adedi de yabancı sermayeli mevduat bankalarıdır. Çalışmada Türkiye Halk Bankası A.Ş., Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O., Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş. kamu sermayeli, Akbank T.A.Ş., Türkiye İş Bankası A.Ş., özel sermayeli, Türkiye Garanti Bankası A.Ş. yabancı sermayeli mevduat bankaları olarak finansal performansları analiz edilen bankalardır. Genel performans değerlendirmesi aşağıdaki gibidir.

CAMELS analizinin Sermaye yeterliliği kısmında; Kamu ve Özel sermayeli bankaların sermaye yeterlilik oranlarına bakıldığında genel olarak birbirine yakın sonuçların çıktığı görülmektedir. Ancak bu oranlarda Bilanço içi Döviz Pozisyonu/Özkaynaklar oranının ise kamu sermayeli bankalarda özel sermayeli bankalarda yaklaşık iki katı olduğu görülmektedir. Bu durum kamu sermayeli bankalarda özel sermayeli bankalara göre daha fazla yabancı para aktiflerin olduğunu göstermektedir. Analiz edilen dönem içerisinde sermaye yeterliliğinde ortalamada en başarılı bankanın Halkbank olduğu söylenebilir. Belirtilen altı bankanın sermaye yeterlilik rasyosu incelendiğinde en düşük orana sahip sermaye yeterlilik rasyosu olan Vakıflar bankası olduğu gözlemlenmektedir. Özkaynakların toplam aktiflerdeki payını incelediğimizde en başarılı bankanın İş bankası olduğu, en düşük paya sahip olan ise Ziraat bankası olduğu gözlemlenmektedir.

CAMELS analizinin Aktif kalitesi bölümünde; Aktif kalitesi ile ilgili oranlara bakıldığında ise genel olarak birbirlerine yakın oranların olduğu görülmektedir. Altı bankanın takipteki kredilerin, toplam krediler ve alacaklarda ki payı incelendiğinde en başarılı bankanın Akbank olduğu, en başarısız olan banka ise Halk bankası olduğu söylenebilir. Toplam kredi ve alacakların, toplam aktifinde ki pay oranına bakıldığında ise en başarılı bankanın Vakıf bankası olduğu, en başarısız ise Ziraat bankası olduğu gözlemlenmiştir.

CAMELS analizinin Yönetim kalitesi kısmında; Yönetim kalitesi ile ilgili oranlara bakıldığında ise özel bankaların, kamu bankalarından daha başarılı bir yönetim kalitesine sahip olduğu söylenebilir. Altı banka arasında şube başına net karla en başarılı bankanın Garanti bankası olduğu ve ardından Akbank olduğu gözlemlenebilmektedir. Altı banka arasında şube başına en az kar eden banka ise Halkbank olduğu söylenebilir. Personel giderinin, diğer faaliyet giderinde ki rasyosuna incelendiğinde özel sermayeli bankaların, kamu bankalarından daha iyi bir performans gösterdiği gözlemlenebilir. Personel giderinin, diğer faaliyet giderindeki rasyo da en başarılı olan banka Akbank olduğu, en başarısız olan banka ise Ziraat bankası olduğu gözlemlenebilmektedir. Kamu bankaları ekonomik amaçlarla piyasaya likit sağlamak ve devletin belirlediği ekonomide hedeflerine ulaşmak için verdikleri düşük faiz ve komisyonlar karlılığa etki etmiştir. Toplam faaliyet gelirlerinin toplam aktiflerde ki rasyosunda en başarılı banka İş bankası olduğu, en düşük rasyoya sahip ise Vakıfbank olduğu söylenebilir.

CAMELS analizinin Karlılık kalitesi kısmında; Karlılık rasyoları incelendiğinde özel sermayeli bankaların, kamu bankalarından daha iyi bir performans gösterdiği gözlemlenebilir. Vergi öncesi karın toplam aktiflerdeki payı rasyosuna bakıldığında en başarılı bankanın Akbank olduğu, rasyosu en düşük olan ise Vakıfbank olduğu gözlemlenebilir. Net dönem karının özkaynaklardaki payı rasyosuna bakıldığında ise en başarılı bankanın Ziraat bankası olduğu, rasyosu en düşük olan ise Vakıfbank olduğu söylenebilir. Dönem net karın toplam aktiflerdeki payı rasyosuna bakıldığında en başarılı bankanın Akbank olduğu, rasyosu en düşük olan ise Vakıfbank olduğu gözlemlenebilir.

CAMELS analizinin Likidite durumunda elde edilen veriler; Altı banka arasında likidite ile ilgili oranlara bakıldığında ise özel bankaların, kamu bankalarından daha başarılı bir likidite durumuna sahip olduğu söylenebilir. Altı banka arasında likit aktiflerin toplam aktiflerdeki payı rasyosunda en başarılı bankanın Akbank olduğu ve ardından İş bankası olduğu, en düşük rasyoya sahip banka ise Halk bankası olduğu gözlemlenebilmektedir. Likit aktiflerin mevduat ve mevduat dışı kaynakların toplamında ki payı rasyosuna bakıldığında en başarılı bankanın Akbank olduğu, rasyosu en düşük olan ise Halk bankası olduğu gözlemlenebilir.

CAMELS analizinin Piyasa Riskine Duyarlılık başlığında elde edilen veriler ise; CAMEL derecelendirme analizine sonraki yıllarda eklenen bu bileşen bankaların piyasa risklerini algılama düzeylerini ölçmektedir. Yapmış olduğumuz analizde elde edilen sonuçlara bakıldığında ise Faiz Dışı Gelirler(Net)/Toplam Aktifler oranı dışında diğer oranların özel sermayeli bankalarda daha yüksek olduğu görülmektedir. Altı banka arasında piyasa riskine duyarlılık ile ilgili oranlara bakıldığında ise kamu bankalarının, özel bankalarından daha başarılı bir piyasa riskine duyarlılık durumuna sahip olduğu söylenebilir. Finansal varlıkların toplam aktiflerdeki payı rasyosunda en başarılı bankanın Ziraat bankası olduğu ve ardından Halk bankası olduğu, en düşük rasyoya sahip banka ise Vakıfbank olduğu gözlemlenebilmektedir. Faiz dışı gelirlerin toplam aktiflerdeki payı rasyosunda ise en başarılı bankanın İş bankası olduğu ve ardından Garanti bankası olduğu, en düşük rasyoya sahip banka ise Ziraat bankası olduğu söylenebilir. Faiz gelirlerinin toplam aktiflerdeki payı rasyosunda en başarılı bankanın Halk bankası olduğu ve ardından Ziraat bankası olduğu, en düşük rasyoya sahip banka ise İş bankası olduğu gözlemlenebilmektedir.

SONUÇ

Bu çalışmada yapmış olduğumuz CAMELS performans değerlendirme yöntemi kullanılarak Türkiye bankacılık sistemi içerisinde yer alan özel, kamu ve yabancı sermayeli bankaların 2002– 2018 dönemlerine ait verileri analiz edilmiş olup sonuç aşağıdaki gibidir.

Sermaye yeterliliğini incelediğimizde, sermaye yeterlilik rasyosunun 18 yıllık genel ortalamasında her ne kadar kamu sermayeli mevduat bankaları, özel ve yabancı sermayeli mevduat bankalarına göre daha yüksek olsa da , son yıllarda özel ve yabancı sermayeli mevduat bankalarının kamu sermayeli mevduat bankalarından daha iyi rasyoya sahip olduğu gözlemlenmiştir. Özkaynakların aktifler içinde ki payı, özkaynaklardan duran varlıkların çıkarılmış halinin aktifler içinde ki payı ve bilanço içi döviz pozisyonun özkaynaklarda ki payını incelediğimizde özel ve yabancı bankalarının yıllar itibariyle kamu sermayeli mevduat bankalarından çok daha iyi seviyede olduklarını söyleyebiliriz. Aktif kalitesi analiz edildiğinde, takipdeki kredilerin aktifler içinde ki payı açısından özel ve yabancı sermayeli mevduat bankalarının kamu sermayeli mevduat bankalarına göre performansı daha iyi olduğu gözlemlenmiştir. Toplam krediler ve alacakların aktifler içinde ki payı incelendiğinde son yıllarda kamu sermayeli mevduat bankalarının özel ve yabancı sermayeli mevduat bankalarından daha yüksek payı olduğu gözlemlenmiştir. Toplam kredi ve alacakların toplam mevduatlara oranı incelendiğinde ise özel ve yabancı sermayeli mevduat bankalarının kamu sermayeli mevduat bankalara göre daha iyi bir durumda olduğu tespit edilmiştir. Yönetim kalitesini incelediğimizde, Şube başına net kar, personel giderlerinin faaliyet giderlerindeki payı ve toplam faaliyet gelirlerinin toplam aktif içinde ki payı açısından özel ve yabancı sermayeli bankalar kamu sermayeli bankalara göre çok daha iyi durumda olduğu tespit edilmiştir. Kazançlar kısmını incelediğimizde, vergi öncesi karın aktifler içinde ki payı ve toplam gelirlerin toplam giderlere oranı açısından özel ve yabancı sermayeli bankalar kamu sermayeli bankalara göre çok daha iyi durumda olduğu söylenebilir. Net dönem karının özkaynaklarda ki payı ve Dönem net karının aktifde ki payı açısından ise banka gruplarının ilgili bileşen değerleri birbirine yakın olmakla birlikte kamu sermayeli mevduat bankalarının özel ve yabancı sermayeli mevduat bankalara göre daha iyi bir durumda olduğu tespit edilmiştir.

Banka gruplarının likidite durumları değerlendirildiğinde, yabancı ve özel sermayeli mevduat bankalarının, kamu sermayeli mevduat bankalarına göre daha olumlu göstergelere sahip olduğu belirlenmiştir. Piyasa riskine karşı duyarlılık açısından ise, kamu sermayeli mevduat bankalarının, özel ve yabancı sermayeli mevduat bankalarına göre piyasada ortaya çıkabilecek dalgalanmalara karşı dayanıklılığının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Genel olarak, bankaların çoğunluğunun son yıllarda sermaye yeterliliği ve karlılık performansları düşerken, aktif kalitesi ve yönetim kalitesi performanslarının yükseldiği gözlemlenmiştir. Likidite durumlarında fazla bir değişiklik görülmesi de kamu sermayeli mevduat bankalarının yabancı ve özel sermayeli mevduat bankalarına göre gerisinde kaldığı tespit edilmiştir. Yıllar itibariyle değerlendirildiğinde, literatüre paralel olarak özel ve yabancı sermayeli mevduat bankalarının kamu sermayeli mevduat bankalarına göre CAMELS performanslarının daha iyi olduğu tespit edilmiştir. Performansı en fazla artan ilk üç banka sırasıyla Türkiye İş Bankası A.Ş., Akbank T.A.Ş., ve Türkiye Garanti Bankası A.Ş. olmuştur.

KAYNAKÇA

A. Öztürkçü, *Sermaye Sahiplik Yapısı ve Firma Performansı*, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Van 2012.

Adnan Güzel, *Third Sector Social Economic Review*, 2018, 53(3) :1209-1234.

Arif Şevket Soba, *Katılım Bankalarında Performans Değerlendirilmesi: Camels Analizine Dayalı Bir Uygulama*, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak 2019.

Ayşegül Öker, *Ticari Bankalarda Kredi ve Kredi Riski Yönetimi– Bir Uygulama*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2007.

Başar Mehmet, *Bankacılık Uygulamaları*, Açık Öğretim Yayını no: 1711, Eskişehir 2010.

Baykara, H.V. (2012). Katılım Bankalarında Etkinlik Ve Verimlilik Analizi: (Yüksek Lisans Tezi), Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Ana Bilim Dalı İktisat Bilim Dalı, Tokat.

B. Koçak, *Bankalarda Kredi Yönetimi ve Bir Bankada Güvenilir Ticari Kredi Değerlendirmesi Yapılması İçin Önerilen Kredi Analiz Uygulama Yöntemi*, Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2014.

Canan Dağırır, “Türk Bankacılık Sektöründe Karlılık Ve Makro Ekonomik Değişkenlerle İlişkisi”, *Ekonomi Bilimleri Dergisi* Cilt 2, Sayı 1, 2010, s. 25-33.

Cooper, William W., Lawrence M. Seiford ve Kaoru Tone (2000), *Data Envelopment Analysis A Comprehensive Text with Models, Applications, References and DEA-Solver Software*, Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.

Çabuk,A., (2013), *Finansal Tablolar Analizi*”, Önce, S.(ed.), *Finansal Analiz Teknikleri* (46-79), Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir

Çelik, Tuncay ve Muhittin Kaplan (2010), “Türk Bankacılık Sektöründe Etkinlik ve Rekabet: 2002–2007”, *Sosyoekonomi*, 13/2010–2: 9–28.

Ç. Özari-Erol E. Demir, *Trend Analizi Ve Gri İlişkisel Analiz Yöntemleriyle Finansal Performans Analizi*, 2019.

Dayırbek Kenzhebauulu, *Menkul Kıymet Borsalarında Büyük Fiyat Değişimleri: Borsa İstanbul Üzerine Bir Uygulama*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Muhasebe ve Finans Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2018.

Desrosiers, S., *Residual Income Approach to Equity Country Selection*, *Financial Analysts Journal*, 2007, 63(2):76-89.

Doğan İ. Ç., *Katılım Bankaları Performans Analizi*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2013.

Daft, R. (2015), “Örgüt Kuramları ve Tasarımını Anlamak, Nobel Yayınevi, Ankara

E. Alpan İnan, “Banka Etkinliğinin Ölçülmesi ve Düşük Enflasyon Sürecinde Bankacılıkta Etkinlik”, *Bankacılar Dergisi*, 2000, Sayı 34.

Erdal Yılmaz, “Yeni Bir Finansal Araç Olarak Sukuk: Çeşitleri, Türkiye Uygulaması ve Vergilendirilmesi”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Ocak 2014, 85.

Eyyüp Yılmaz, Sendikasyon Kredileri, Dergipark dergisi, 2003, Sayı 19

F. Zaim, *Türk Bankacılık Sisteminde Dış Ticaretin Finansmanı ve Türk Eximbank Örneği*, Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2011.

Filiz Akgül, *Türkiye' Deki Tahvil Piyasası: Bazı Temel Makroekonomik Göstergelerin İMKB Tahvil/Bono İşlem Hacmine Etkisi*, Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Finans Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2005.

Francis J., Weil R.L., Schipper K., *Financial Accounting: An Introduction to Concepts, Methods and Uses*, 2009

G. Arıçelik, *Ticari Bankalarda Performans Ölçümü: Camels Analizine Dayalı Bir İnceleme*, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi İzmir 2010.

G. Atağan, *Muhasebe Tabanlı Performans Değerleme: Sektör Ve Grup Şirket Uygulama Sonuçlarının Karşılaştırılması*, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İzmir 2010.

GİB, Gelir İdaresi Başkanlığı, <https://www.gib.gov.tr/node/87761>, (19.09.2019).

Güzdüz, İ.O. (2008), *Yerel Yönetimlerin Bir Borçlanma Yöntemi Olarak Tahvil İhracı*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2008.

Güngören Muaz *Katılım Bankalarında Menkul Kıymet İhracının (Seküritizasyon) Yapısal Farklılık Gösteren Finansal Piyasalarda Uyum Modellemesi:Sukuk Örneği* Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Finans Bankacılık Anabilim Dalı Doktora Programı İstanbul-2011.

H. Yıldırım, *Türk Bankacılık Sektöründe Yabancı Sermaye Etkisi*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2012.

https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/istatistikraporlar/ekler/1234/61._Yilinda_Turkiye_Bankalar_Birligi.pdf

Hakan Altın-Cemil Süslü-Sevda Kutucuoğlu, *Türk Bankacılık Sektörünün Küresel Mali Kriz Ortamında Analizi: Camels Uygulaması*, Eurasian Business & Economics Journal, 2016, Sayı:2, s. 457-475.

Hamdi Göktuna-Ege Deniz, *Anonim Ortaklıklarda Kanuni Yedek Akçeler*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2000, s. 4-5, s. 13.

İlhan K. Saka, *Finansal Krizlerin Bankaların Performanslarına Etkisi: Türk Mevduat Bankalarında Camels Modelinin İncelenmesi Ve Örnek Bir Uygulama*, Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Erzincan 2013.

Işık, İ. Gündüz, L. Kılıç, O. ve Uysal, D. (2004). *Assessing The Relationship Between Liberalization, Ownership And Performance: The Case Of Turkish Banks. International Business & Economics Research Journal*, 3(1): 39-52.

İskenderoğlu, Ö., Erdinç, K. ve Atioğlu, E. (2012). Türk Bankacılık Sektöründe Büyüme, Büyüklük ve Sermaye Yapısı Kararlarının Karlılığa Etkisinin Analizi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi, 7(1), 291-311.

İ. Peker-B. Baki, “Gri İlişkisel Analiz Yöntemiyle Türk Sigortacılık Sektöründe Performans Ölçümü”, 9832 *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, Yıl 4, Sayı 7, 2011 ISSN 1307-9832.

İbrahim Arslan-Sevda Yapraklı, “Banka Kredileri Ve Enflasyon Arasındaki İlişki: Türkiye Üzerine Ekonometrik Bir Analiz (1983-2007)”, *Ekonometri ve İstatistik Dergisi*, 2008, Sayı:7, s. 88-103.

Karaman, M. (2004). İşletmelerde Liderliğin Verimlilik Üzerindeki Etkileri Ve Ünlü İşletme Lideri Jack Welch’in Liderlik Uygulamalarının Verimlilik Açısından Değerlendirilmesi. Verimlilik Dergisi, <https://dergipark.org.tr/en/pub/verimlilik/issue/30735/332156>

Kaplan R.S. ve Norton D.P., *Strategy Maps: Converting Intangible Assets into Tangible Outcomes*, 2004

Kaplan R.S. ve Norton D.P., *The Balanced Scorecard: Translating Strategy into Action*, 1996

Kutalmış Keskin, *Özel Sektör Tahvil İhracı Avrupa Birliği Ve Türkiye*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Avrupa Birliği Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2010.

Kürşat Özgür Özden, *Ticari Bankalarda Kredilendirme Süreci Ve Kredi Riski Yönetimi*, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 2010.

M. Aslan, *Bankacılık Sektöründe Camels Analizi ve Bir Uygulama*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2014.

M. Demir, *İleri Yönetim Muhasebesi Yöntemleri Ve Karlılık Simülasyonu İle İlgili Bir Uygulama*, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya 2010.

M. Gök, *G20 Ülkelerinin Enerji Göstergeleri Açısından Çok Kriterli Karar Verme Teknikleri İle Sıralanması*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2015.

M. Gülen, *Bankacılık Sektöründe Kamu Ve Özel Bankaların Finansal Performanslarının Karşılaştırılması*, Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Çorum 2015.

Mehmet Fatih Bayramoğlu-İsmail Gürsoy, "Türkiye'de Faaliyet Gösteren Mevduat Bankalarının Bireysel ve Sektörel Risk Derecelendirmesi: Bir Camels Analizi Uygulaması", *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 2017, Cilt:15 Sayı:1, s. 1-19.

Meltem Akarca, *Vadeli Mevduatın Belirleyicileri: Türkiye Örneği(1998-2013)*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ekonometri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2014.

Meryem Acar, *Tasarruf Mevduatı Üzerinde Rehin*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk (Ticaret Hukuku) Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2015.

Millî Eğitim Bakanlığı, *Muhasebe Ve Finansman Mevduat İşlemleri 343fbs038*, Ankara 2011.

Mustafa Erdem Can, *Anonim Şirkette Sermaye Ve Kanuni Yedek Akçeler Toplamının Üçte İkisinin Kaybının Hukuki Sonuçları*, Erühfd 2018,, c. XIII, s. 1.

Neely, A., Mills, J., Platts, K., Gregory, M. ve Richards, H., *Performance measurement system design: Should process based approaches be adopted?*, International Journal of Production Economics, 1996, sayı: 46-47, s.423-431.

N. Topçu, *Birleşme ve Satın Almaların İşletme Performansı Üzerine Etkisi: Bankacılık Sektöründe Bir Uygulama*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2017.

Necati Altemur-Süleyman Serdar Karaca-Batuhan Güvemli, *Türkiye'deki Yabancı Sermayeli Bankaların Camels Analizi İle Performanslarının Ölçülmesi*, Journal of International Management, Educational and Economics Perspectives 6 (1), 2018, s. 57-65.

Noor, F.A., *Investment Department of Exim Bank*, United International University, School of Business and Economics, 2018.

Nurcal Öcal, *Türkiye'de Menkul Kıymetleştirme Uygulaması, Etkileri, Sorunlar Ve Çözüm Önerileri*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Muhasebe-Finansman Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1994.

Nursen Vatansever, "Varlığa Dayalı Menkul Kıymet Uygulaması", *Muğla Üniversitesi Sbe Dergisi* Güz 2000 Cilt:1 Sayı:1.

Ö. Özkan, "Anonim Ortaklıklarda Yeniden Değerleme Suretiyle Esas Sermaye Artırımı." <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/789915>, (21.09.2019).

Özvar, Koray (2015). Sahiplik Yapısının Kâr Dağıtım Politikası Üzerine Etkisi: Borsa İstanbul'da Bir Uygulama, Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nevşehir.

Parker, C., *Performance Measurement, Work Study*, 2000, Sayı: 2, s.63-66.

P. Latifi, *Arnavut Bankacılık Sektöründe Finansal Performans Değerlendirmesi*, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2015.

Ramanathan, R. (2003), *An Introduction to Data Envelopment Analysis A Tool for Performance Measurement*, New Delhi: Sage Publications.

R. Kuşoğlu, *Katılım Bankalarının Camels Analizi*, Yaşar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2016.

Sarıgül Haşmet , “Sendikasyon Kredisi Kullanım Duyurularının Bankaların Hisse Senedi Getirilerine Etkisi”, *Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi* • Cilt 7, Sayı 12, Ocak 2015, Mevlana Üniversitesi, İşletme Fakültesi.

Sayılgan Şevket, “Türkiye’de Sermaye Piyasası ve Kamu Aydınlatma”, *Marmara İletişim Dergisi*, Ekim 1993, 104-105.

S. Duramaz, *Gemi İnşa Sanayi'nin Gelişiminde Eximbank Kredileri: Çin ve Türkiye'ye Yönelik Bir Karşılaştırma*, Maliye ve Finans Yazıları, 2018, (109), s. 145-164.

S. Erdoğan, *Türk Bankacılık Sektörünün 2009-2016 Dönemi Camels Derecelendirme Sistemi İle Performans Analizi*, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Tokat 2018.

S. Solak, *Türk Ticari Bankacılık Sektörünün 2001 Krizi Öncesi ve Sonrası Camels Analizi*, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kütahya 2010.

S. Yükçü-G. Atağan, *TOPSIS Yöntemine Göre Performans Değerleme*, Dokuz Eylül Üniversitesi, İİBF, 2010

Seda Duran, *Sendikasyon ve Seküritizasyon Kredilerinin Borçlananların Hisse Fiyatlarına Etkisi*, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Bölümü, Yüksek Lisans Tezi, Bolu 2007.

Seda Erdoğan, *Türk Bankacılık sektörünün 2019-2016 Dönemi Camels Derecelendirme Sistemi ile Performans Analizi*, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Tokat 2018.

Senar Çağırğan Tuncer-Yasin Ulusoy, *Yedek Akçeler*, D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi Prof. Dr. Şeref Ertaş'a Armağan, C. 19, Özel Sayı-2017, s. 1971-1996.

Sevda Ateşoğlu Coşkun-Sibel Kargın, “Sınır Ötesi Birleşme ve Satın Almaların Bankaların Finansal Performansına Etkileri: Üç Banka Üzerinde CAMELS Analizi”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Ocak 2016, 41-60.

Sezgin Cüneyt Yeşilkaya, *Tahvil, Bono Ve Borsa Kazançlarının Vergilendirilmesi*, Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Finansman Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2009.

Soner Altaş, “Anonim Şirketlerde Kanunî ve İhtiyarî Yedek Akçe Ayrımı”, *Bankacılar Dergisi*, Sayı 93, 2015.

SPK, Serbest Piyasası Kurulu, <https://www.spk.gov.tr/Sayfa/AltSayfa/823>, (18.09.2019).

Taşkın Dilvin, “Ticari Bankaların Performansını Etkileyen Faktörler”, Dokuz Eylül Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İşletme Bölümü, *Ege Akademik Bakış Dergisi*, Cilt: 11, Sayı: 2, Nisan 2011.

The Hong Kong Institute of Bankers, *Bank Asset and Liability Management*, Wiley, 2018

<http://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/TR/TCMB+TR/Main+Menu/Banka+Hakkinda/Sikca+Sorulan+Sorular/Piyasalar/>, (21.09.2019).

<https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/5f1a77a3-155d-4bba-b85f-43c803497080/Mevduat+ve+Kat%C4%B1%C4%B1m+Fonlar%C4%B1n%C4%B1n+Vadeleri+ve+T%C3%BCrleri+Hakk%C4%B1nda+Tebli%C4%9F.pdf?MOD=AJPERE&CACHEID=ROOTWORKSPACE-5f1a77a3-155d-4bba-b85f-43c803497080-m3fzkBw>.

TTK, Türk Ticaret Kanunu,
<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6102.pdf>, (13.01.2011).

Tuğrul Kandemir-Nuray Demirel Arıcı, “Mevduat Bankalarında Camels Performans Değerleme Modeli Üzerine Karşılaştırmalı Bir Çalışma (2001-2010)”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2013, C.18, S.1, s.61-87.

Turan Ahmedov - Memmedov Elseven, “Azerbaycan Bankacılık Sektörünün Camels Analizi: Yabancı Sermayeli 10 Banka”, *İktisadi İdari Ve Siyasal Araştırmalar Dergisi*, Yıl:2017, s. 2(4):97-109.

Türker Kaya, *Türk Bankacılık Sektöründe Camels Analizi, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, MSPD Çalışma Raporu: 2001/6*,
https://www.researchgate.net/profile/Yasemin_Kaya12/publication/237503216_Turk_Bankacilik_Sektorunde_CAMELS_Analizi/links/59dbb6dcaca2728e20182cd2/Tuerk-Bankacilik-Sektoeruende-CAMELS-Analizi.pdf

U. Ünlü-O. Saygın-E. Ersoy, “Performans Ölçümünde Sağlık Ekipmanı(WAI): BIST 30 Endeksinde Devlet Bir Uygulama”, *Ekonomi, Finans ve Muhasebe Dergisi*, Yıl 2015, Cilt 2, Sayı 1.

Ulusan Hikmet, “Yeniden Değerleme Uygulamasının Sermayeyi Koruyucu Etkisi, Cumhuriyet Üniversitesi”, *İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, cilt 3, sayı 2, 2002.

Uzunoğlu, S. (2003), *Para ve Döviz Piyasaları*. İstanbul: Literatür Yayınları

Ü. Gümüş, *Firma Performans Ölçümünde Ekonomik Katma Değer: Bist100'de İşlem Gören Çimento Sektörü Firmaları Üzerine Bir Uygulama*, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Aydın 2018.

Ünal Gülhan - Evcan Uzunlar, “Bankacılık Sektöründe Kârlılığı Etkileyen Faktörler: Türk Bankacılık Sektörüne Yönelik Bir Uygulama”, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2011, 15 (1): 341-368.

Vefa Toroslu, *İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Yayın Organı*, Kasım Aralık 1995 Yıl: 5 Sayı: 33.

Vergi Usul Kanunu md. 328-329.

Vurucu, M. ve Arı, U. (2014) “A’dan Z’ye Bankacılık”, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldırım Beyazıt Önal-Nuri Cemhan Sevimeser, “Yabancı Banka Girişlerinin Türk Bankacılık Sistemine Etkileri: Yerli Ve Yabancı Bankaların Etkinlik Analizi”, *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2006, Cilt 15, Sayı 2, s. 295-312.

Yiğit Aydoğan, *Hisse Senedi Ve Bono Getirilerinin Doğrusal Olmayan Modellemelerle Analizi: Türkiye Örneği*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2013.

Zeynep Öztürk Karaçor-Fatih Mangır-Şevket Süreyya Kodaz-Mustafa Kartal, “Kamusal ve Özel Sermayeli Bankaların CAMELS Performans Analizi: Türkiye Örneği”, *İGÜ Sos. Bil. Derg.*,4 (2), ICEFM 2017 Özel Sayısı, s. 47-65.